

Załącznik do
Uchwały Nr XLVI/338/2022
Rady Miejskiej w Zagórz
z dnia 9 listopada 2022r.



Strategia Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023 - 2032

Projekt

Zagórz, 2023 rok

Spis treści

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY	4
1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	4
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	6
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	9
4. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych	11
4.1. Ocena sytuacji Gminy	11
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	12
5. Analiza problemów	14
5.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	14
5.1.1. Zabezpieczenie materialne	14
5.1.2. Schronienie	14
5.1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia	14
5.1.4. Ochrona zdrowia i życia	15
5.1.5. Opieka	15
5.1.6. Rozwój ludzi	15
5.1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek	15
5.1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą	16
5.1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych	16
5.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy	16
5.2.1. Zasoby techniczne	16
5.2.2. Potencjał i ład przestrzenny	17
5.2.3. Potencjał ekologiczny	17
5.2.4. Potencjał kulturowy	18
5.2.5. Potencjał ludzki	18
5.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy	18
5.3.1. Problemy w sektorze przedsiębiorczości	18
5.3.2. Problemy w sektorze rolnym i leśnym	18
5.3.3. Problemy w promocji i polityki gospodarczej gminy	18
6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	19
6.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	19
6.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy	21
6.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy	23
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY	26
1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032	26
2. Struktura logiczna Strategii Rozwoju Gminy	26
3. Misja i wizja	27
4. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	28
4.1. Cele strategiczne Gminy Zagórz	28
5. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy	44
5.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy	48
5.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy	55
5.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy	56
5.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Zagórz	56
5.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	76
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	79
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	81
ZAŁĄCZNIKI	83
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy	83
Załącznik 2: Wzór ankiety	83
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	83
Załącznik 4: Raport z badania ankietowego	83

Strategia Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2032 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Zagórz a także spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Została ona opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Zagórz do roku 2022. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym elementem prac nad Strategią był udział, doradztwo i wsparcie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Władze Gminy Zagórz,
- Radni Gminy Zagórz,
- Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Zagórz,
- Pracownicy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagórz,
- Pracownicy Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Zagórz,
- Pracownicy oświaty,
- Przedsiębiorcy,
- Sołtysi,
- Lokalni liderzy,

Dodatkowo Zespół ds. opracowania projektu Strategii wspierali eksperci z firmy Res Management Paweł Mentelski:

- Paweł Mentelski – ekspert i moderator,
- Barbara Adamiak – konsultant, prace analityczne i redakcyjne,
- Justyna Kostecka – konsultant, prace analityczne i redakcyjne.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w 2022 roku, kiedy to Rada Miejska w Zagórz przyjęła Uchwałę Nr XLVI/338/2022 z dnia 9 listopada 2022 roku w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023 – 2032 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii w tym trybu konsultacji.

Następnie został powołany Zespół Zadaniowy ds. opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032” zgodnie z Zarządzeniem Nr 132/2022 Burmistrza Miasta i Gminy Zagórz z dnia 12.10.2022 roku.

Do jego zadań należało opracowanie założeń do projektu Strategii, pomoc przy opracowaniu projektu Strategii oraz uczestnictwo w warsztatach strategicznych:

- warsztacie pierwszym dotyczącym identyfikacji głównych problemów (analizy problemów) oraz określenia słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 21 grudnia 2022 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy,
- warsztacie drugim dotyczącym opracowania misji, wizji, celów i działań strategicznych, który odbył się w dniu 10 stycznia 2023 roku i został przeprowadzony w trzech powtórzeniach dla 3 podzespołów: ds. społecznych, ds. zasobów i potencjałów gminy oraz ds. gospodarczych i promocji gminy.

Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowanie niestandardowych rozwiązań. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat edukacji, ochrony środowiska, społeczności, zdrowia,

gospodarki, promocji, turystyki, kultury, infrastruktury, komunikacji, bezpieczeństwa – z punktu widzenia różnych grup społecznych (rodziców, młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, rolników, inwestorów, turystów, pracowników Gminy). Podczas pracy w grupach zdefiniowano obszary problemowe, wskazano mocne strony Gminy oraz szanse na jej rozwój. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Jednocześnie, w celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Zagórz, w dniach od 31 sierpnia do 15 września 2022 r. przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Podkarpackiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378 ze zm.).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac nad Strategią Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032:

Określenie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032
Powołanie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032
Badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy
Analiza dokumentów
Warsztat strategiczny dotyczący identyfikacji głównych problemów, określenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń
Diagnoza potencjału
Wyznaczenie obszarów problemowych
Warsztat strategiczny z Zespołem dotyczący określenia misji, wizji, celów i działań strategicznych
Projekt dokumentu
Konsultacje społeczne
Opinia Zarządu Województwa
Uchwalenie Strategii
Wdrażanie Strategii

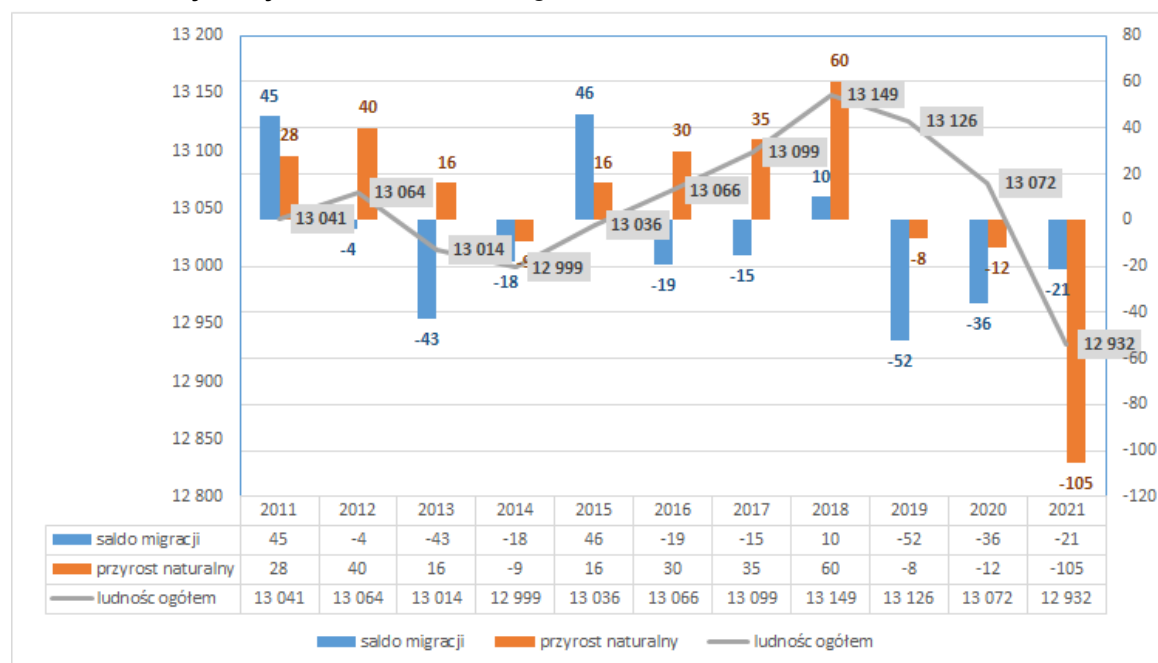
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Zagórz należy do średnich, pod względem powierzchni gmin Województwa Podkarpackiego i jest jedną z 35 gmin miejsko-wiejskich w Podkarpackiem. Plasuje się na trzecim miejscu wśród 8. gmin powiatu sanockiego pod względem liczby ludności i na 3. miejscu pod względem gęstości zaludnienia.

Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Zagórz wynika, że w ostatnim okresie obserwowany jest stały spadek liczby mieszkańców. Jednocześnie można zauważyć, iż jest to tendencja obserwowana nie tylko w Gminie Zagórz, gdyż dla zdecydowanej większości gmin z powiatu sanockiego (z wyjątkiem gminy Sanok), zauważalna jest tendencja spadkowa, wynikająca ze spadku liczby urodzeń, wzrostu liczby zgonów, a także ze stopniowego odpływu mieszkańców z terenów wiejskich i małych miast, na rzecz średnich i dużych miast oraz obszarów wiejskich położonych w obszarze bezpośredniego oddziaływania tychże miast. Utrzymanie się tendencji charakteryzującej zmiany ludności w Gminie Zagórz w badanym okresie w wymiarze długofalowym będzie negatywnie wpływać na gospodarkę gminy, prowadząc m.in. do spadku kapitału ludzkiego oraz do zmniejszenia się rynku zbytu, a w konsekwencji także do zmniejszenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Zagórz w latach 2011-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz z ogólnym spadkiem liczby mieszkańców Gminy Zagórz, zmieniała się też liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 55 osób, w wieku produkcyjnym o 312 osób. Z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 200 osób.

Na uwagę zasługuje fakt, w jaki sposób zmienia się procentowy udział osób w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Można zaobserwować wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych jej udział spadł z 18,2% do 17,9%, zaś w przypadku drugiej wzrost nastąpił z poziomu 18,9% do 20,7%. Wyraźnie spada też udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 62,9% do 61,4%.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Zagórz będzie stale spadać, do poziomu 12 930 osób. Stale rosnać będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy – do poziomu 25,6%. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – do poziomu 57,7%. Saldo migracji utrzymywać się będzie na ujemnym poziomie (-5 w 2030 roku). Przyrost naturalny utrzymywać się będzie na ujemnym poziomie od roku 2023 i w dalszym okresie będą go charakteryzowały wartości ujemne. Liczba urodzeń będzie spadać do prognozowanego poziomu 104 osoby w roku 2030, a liczba zgonów 120 osób w roku 2030.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest także przewidzenie i uwzględnienie w planach rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz świadomej polityki demograficznej, zwłaszcza przeciwdziałaniu negatywnym skutkom migracji (saldo migracji w ostatnim dziesięcioleciu w większości charakteryzowało się wartościami ujemnymi) poprzez działania w zakresie polityki przestrzennej i podniesienia jakości usług społecznych, które przełożą się na podniesienie jakości życia rodzin na terenie gminy.

Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w gminie jest stosunkowo wysoki. Odnosząc się do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, na terenie gminy funkcjonuje jeden żłobek. Ponadto działa Przedszkole Samorządowe w Zagórz, dla którego organem prowadzącym jest Miasto i Gmina Zagórz oraz oddziały przedszkolne we wszystkich funkcjonujących na terenie gminy szkołach podstawowych. Ponadto na terenie Gminy Zagórz funkcjonują 3 niepubliczne placówki.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 7 szkół podstawowych na terenie gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są wyposażone (pracownie komputerowe i w części pracownie językowe, sale sportowe i w części w boiska wielofunkcyjne), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina również zapewnia doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Na skutek spadku liczby mieszkańców w Gminie Zagórz jest zapewniona wystarczająca liczba miejsc w szkołach.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, skoncentrowane wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Zagórz. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowej oferowanej dla każdej grupy wiekowej przez wymienioną jednostkę. W 6 miejscowościach są wielofunkcyjne boiska przyszkolne lub stadiony sportowe, a główna baza sportowa Gminy Zagórz zlokalizowana jest właśnie w Zagórz (hala sportowa, boiska wielofunkcyjne, skocznia narciarska).

W Gminie Zagórz przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiącego w środowisku lokalnym centrum usług społecznych. Bogata oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych poszerzona poprzez realizację projektów ze środków europejskich adresowana jest dla wielu mieszkańców.

Mieszkańcy Gminy Zagórz w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez Samodzielny Publiczny Zespół Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Zagórz zlokalizowany w dwóch punktach, w budynkach w Zagórz i w Tarnawie Górnej. Opieka lekarzy POZ odbywa się w 5 gabinetach. W ramach działalności SPZPOZ świadczona jest również ambulatoryjna opieka specjalistyczna – położnictwo i ginekologia (w budynku w Zagórz) i kardiologia (w budynku w Tarnawie G.). W SPZPOZ funkcjonują też 3 gabinety stomatologiczne – ogólnostomatologiczny (w budynku SPZPOZ) i 2 stomatologiczne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 roku życia (zlokalizowane w SP w Nowym Zagórz i Tarnawie Dolnej). W gminie funkcjonują też 3 apteki – 2 w Zagórz i 1 w Tarnawie Górnej. Na terenie Gminy znajdują się również prywatne gabinety lekarskie – 7 ogólnych praktyk lekarskich i 4 praktyki lekarskie dentystyczne. Mieszkańcy Gminy Zagórz korzystają także z opieki stacjonarnej świadczonej przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lesku oraz w Sanoku.

Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną Gmina dostrzega również konieczność opracowania systemowych rozwiązań wsparcia seniorów, poprzez umożliwienie im korzystania z dodatkowej oferty aktywizującej społeczność, w tym z zajęć kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i usług opiekuńczych. W 2021 roku 9 osób starszych z Gminy Zagórz przebywało w domach pomocy społecznej, zaś 34 osoby zostały objęte pomocą w formie usług opiekuńczych.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Na tle średnich wyników dla województwa i powiatu, Gmina Zagórz charakteryzuje się niższym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000) niż średnia dla powiatu sanockiego i niż średnia obliczona dla województwa podkarpackiego. Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Zagórz (na koniec 2021 roku) w bazie REGON zarejestrowanych było 960 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 12,12% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu sanockiego. Udział ten plasował Gminę Zagórz na trzecim miejscu wśród 8. gmin powiatu sanockiego.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Zagórz wyróżnia się:

- SumiRiko Poland - oddział Zagórz,
- ADR (Włochy),
- Zakład Usług Technicznych Sp. z o.o.
- Trans-San Sp. z o.o. Sp.k.
- Technodrzewo Karpaty Sp. z o.o.
- Falklandy Stanisław i Edward Fal S.j.
- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Zagórz.

Znaczącą branżą gospodarczą stają się w Gminie Zagórz usługi turystyczne, czemu sprzyjają walory przyrodniczo-krajobrazowe, historyczno-kulturowe i rozwijająca się infrastruktura turystyczno-rekreacyjna. Oferta turystyczna gminy zapewnia:

- jazdę konną,
- ścieżki spacerowe i rowerowe (tematyczne),
- szlaki turystyczne,
- imprezy/wydarzenia plenerowe,
- zwiedzanie Ruin klasztoru o. Karmelitów Bosych z wieżą widokową oraz Centrum Kultury „Foresterium” w Zagórz,
- korzystanie z kompleksu skoczni narciarskich K10, K20, K40 położonych w OSiR „Zakucie” w Zagórz,
- Skwer Pamięci Obrońców Węgła Zagórskiego z 1918 r.
- Skwer z pomnikiem Nieznanego Konfederata.

Na terenie Gminy Zagórz znajduje się 18 obiektów noclegowych (w tym 2 hotele i dom wycieczkowo-wczasowy), które zgodnie ze stanem podanym przez GUS na koniec 2021 roku dysponowały 186 miejscami noclegowymi całorocznymi oraz 7 obiektów gastronomicznych.

Powierzchnia zajmowana pod produkcję rolną systematycznie się zmniejsza, stąd wydaje się, że sektor rolny i działalność okołorolnicza nie mają już takiego znaczenia społeczno-gospodarczego jak kilkanaście czy kilkadziesiąt lat temu. Dodatkowo rolnictwo w Gminie Zagórz jest w znacznym stopniu rozdrobnione. Na uwagę zasługują powstające w ostatnim czasie gospodarstwa produkujące tzw. zdrową żywność i rozwijające się rolnictwo ekologiczne. Trendowi temu sprzyja nieskażone środowisko naturalne. Jednak według wykazu producentów ekologicznych w Gminie Zagórz funkcjonuje tylko 1 gospodarstwo rolne z certyfikatem ekologicznym.

Na terenie Gminy Zagórz w ciągu ostatnich pięciu lat nieznacznie, ale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2017 roku było to 417 osób, natomiast w roku 2021 – 350 osób. Opisywany spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych co może implikować wniosek, że oferta pracodawców na terenie Gminy Zagórz i powiatu sanockiego w dobrym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Silnie zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 216 osób w roku 2017 do poziomu 170 osób we wrześniu 2022 roku.

Gmina Zagórz zlokalizowana jest na styku ważnych szlaków komunikacyjnych regionu Podkarpacia, w odległości 50 km od przejść granicznych na Słowację i Ukrainę. Przez Zagórz wiedzie główna trasa prowadząca z Sanoka w Bieszczady w kierunku Ustrzyk Dolnych bądź Cisnej, a także do przejścia granicznego z Ukrainą (droga krajowa nr 84 relacji Sanok – Lesko – Ustrzyki Dolne – Krościenko – granica państwa). Tędy biegnie też droga do Komańczy, Łupkowa i przejścia granicznego ze Słowacją (droga wojewódzka nr 892 relacji Zagórz – Komańcza).

Zagórz pełni również rolę ważnego węzła kolejowego, łączącego trasy: Jasło-Zagórz-Łupków, prowadzące przez Przełęcz Łupkowską na Słowację oraz Jasło-Zagórz-Chyrów, wiodącą na Ukrainę. Publiczna komunikacja zbiorowa PKS zapewnia dostęp do większości miejscowości w gminie. W ostatnich latach została znacznie rozbudowana zbiorowa komunikacja prywatna, charakteryzująca się powszechną dostępnością i konkurencyjnymi cenami.

Transport publiczny na terenie Gminy Zagórz w 2021 roku realizowany był na kilku liniach, tj. Sanok - Zagórz – Zasław i Sanok – Zagórz – Wielopole (MKS Sanok, komunikacja miejska, na mocy porozumienia międzygminnego) oraz Kalnica – Zagórz – Sanok, Czaszyn – Zagórz – Sanok, Mokre – Zagórz – Sanok (TARZAN S.C., przewozy regularne).

Stan infrastruktury drogowej i technicznej gminy można określić jako dobry. Stan dróg w Gminie Zagórz sprawdzany jest na bieżąco przez pracowników Referatu Inwestycji i Gospodarki Komunalnej. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Ostatnia przeprowadzona ocena wynikowa stanu technicznego wykazała dobry stan techniczny dróg. Bieżące zalecenia w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczą w większości konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania.

Stopień zwodociągowania, skanalizowania, jak i zgazyfikowania obszaru Gminy Zagórz jest znacząco niższy niż notowany w województwie podkarpackim i powiecie sanockim. Na tle porównywalnych jednostek miejsko-wiejskich powiatu sanockiego Gmina Zagórz jest tylko lepiej zwodociągowana, natomiast udział korzystających z kanalizacji i gazu w analizowanej JST jest zdecydowanie niższy niż w jednostkach porównywalnych.

Generalnie Gmina Zagórz charakteryzuje się średnim udziałem osób korzystających z urządzeń sieciowych, w porównaniu do jednostek porównywalnych i na terenie poszczególnych jej sołectw, konieczna jest dalsza rozbudowa urządzeń sieciowych w celu podłączenia do nich gospodarstw domowych i budynków użyteczności publicznej. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji.

Duże znaczenie dla władz samorządowych mają przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska. Gmina aktywnie wspiera mieszkańców w wymianie źródeł ciepła, a także w zakresie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Gmina inwestuje również w działania mające na celu rozwój stacji uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych, poprawę czystości powietrza, pozyskuje środki z WFOŚiGW na rozwiązania ekologiczne. Nadal jednak zauważalna niska jakość powietrza atmosferycznego, na którą istotnie i negatywnie wpływa przede wszystkim niska emisja (kotły grzewcze, niewielkie zakłady usługowe) oraz transport samochodowy.

W latach 2017-2021 dochody budżetu Gminy Zagórz ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2017 roku wyniosły one ponad 53 mln zł, a w roku 2021 wzrosły do ponad 84 mln zł. Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu Gminy Zagórz w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2017 roku było to 4 064,91zł, a w 2021 roku – 6 473,08zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc ponad 159%. Analiza wykresu poniżej pokazuje, że wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Zagórz (6 473,08zł) był nieco wyższy od średniej wyznaczonej dla powiatu sanockiego (6 355,43zł) i nieznacznie niższy średniej wyznaczonej dla województwa podkarpackiego (6 491,35zł). Gmina Zagórz osiągnęła też jedną ze średnich wartości wśród gmin powiatu sanockiego (piąty wynik wśród ośmiu gmin). Podobnie wśród porównywalnych gmin miejsko-wiejskich w powiecie krośnieńskim Gmina Zagórz osiągnęła średni wynik (3 miejsce) wśród 5 jednostek porównywalnych.

W analizowanym okresie w Gminie Zagórz corocznie występowała także nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2017-2021 wynosiła ona 6,9 mln zł, co stanowiło 9,7% średnich dochodów ogółem w latach 2017-2021. W 2021 roku kształtowała się ona na poziomie 8 994 613,52. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W analizowanym okresie nastąpił wzrost wartości dochodów własnych budżetu Gminy, zarówno w ujęciu nominalnym jak i procentowym. Udział dochodów własnych budżetu gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu zmniejszyły się z poziomu 35,1% w roku 2017 do poziomu 30,5% w roku 2021. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Zagórz największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ponad 9,6 mln zł wpływu w roku 2021), podatek od nieruchomości (ponad 6,3 mln zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 421 tys. zł), podatek rolny (ponad 349 tys. zł), udział w podatku dochodowym od osób prawnych (ponad 260 tys. zł) oraz podatek od środków transportowych

(ponad 157 tys. zł). W roku 2021 nominalna kwota dotacji celowych otrzymanych przez gminę wyniosła ponad 21,7 mln zł, z czego ponad 13,3 mln zł (61,3%) zostało przekazanych w związku z realizacją świadczenia „Rodzina 500+” - jest to tendencja obserwowana dla wszystkich gmin w Polsce. Z porównania wskaźnika wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle gmin porównywanych z powiatu krośnieńskiego, można zauważyć, że spośród wszystkich analizowanych jednostek, Gmina Zagórz posiada drugą po Gminie Jedlicze najwyższą wartość przedmiotowego wskaźnika.

Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu gminy, był to wynik wyższy niż średnia wyznaczona dla powiatu sanockiego, w granicach którego zlokalizowana jest Gmina Zagórz i wyższy od wartości notowanej w województwie podkarpackim. Jednocześnie w 2021 roku udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu gminy był najniższy w analizowanym okresie, najwyższą wartość przedmiotowy wskaźnik osiągnął w 2019 roku (31,5%).

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Zgodnie z Uchwałą Nr XLV/334/2022 Rady Miejskiej w Zagórz z dnia 16.09.2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Zagórz.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z tabeli, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zagórz pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań. Wskaźnik obsługi zadłużenia obliczono z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń, określonych w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 2. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zagórz na lata 2022-2030

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Potencjał inwestycyjny	5,7	5,7	5,0	9,2	1,5	1,5	1,7	1,8	2,0
Maksymalna obsługa zadłużenia	21,06%	18,03%	15,61%	13,31%	8,68%	7,10%	5,43%	4,91%	5,77%
Faktyczna obsługa zadłużenia	5,36%	7,32%	5,20%	6,55%	6,29%	6,01%	2,92%	3,24%	3,68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLV/334/2022 Rady Miejskiej w Zagórz z dnia 16.09.2022r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Zagórz

Dodatkowo w tabeli przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy Zagórz rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie realizacji Strategii (w latach 2022-2030) wyniesie ok. 34 mln zł.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Tereny zajmowane obecnie przez Gminę Zagórz zostały ukształtowane w wyniku wielowiekowej działalności człowieka. Na obecny jej charakter decydujący wpływ miało położenie geograficzne, walory klimatyczne i budowa geologiczna. Sieć osadnicza Gminy Zagórz wykształciła się stosunkowo wcześnie. Prawie wszystkie miejscowości powstały w XV w., a znaczna ich część być może jeszcze w XIV w. Można domniemywać, że część wsi założono na prawie niemieckim, część zaś na włoskim.

Ukształtowanie tego regionu miało duży wpływ na przeprowadzenie przez Zagórz ważnej dla Cesarstwa Austro-Węgierskiego linii Transwersalnej. Przeprowadzenie tej linii oraz połączenie Zagórz w kierunku południowym do Przełęczy Łupkowskiej spowodowało utworzenie w miejscowości ważnego węzła kolejowego. Przyczyniło się to do rozwoju Zagórz oraz do dużego napływu ludności. Budowa całej infrastruktury kolejowej: dworców, lokomotywni, nastawni, warsztatów oraz elementów linii kolejowych jakimi były sztuczne wąwozy, mosty i przepusty, nasypy trwale zmieniła krajobraz gminy. Na terenie gminy na przełomie XIX i XX w. rozwinęło się również górnictwo naftowe. Infrastruktura techniczna związana z tą gałęzią przemysłu była jeszcze do niedawna jednym z elementów bardzo widocznej ingerencji człowieka w naturalne ukształtowanie terenu.

Aktualnie w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zagórz wyodrębnione są trzy zasadnicze strefy:

- **Strefa A** - o dominującej funkcji mieszkaniowo-usługowej, obejmująca rejon północny gminy. Obszar ten określić można jako obszar przyspieszonego rozwoju, strefę budowy, modernizacji i rozbudowy istniejących systemów infrastruktury technicznej zarówno o znaczeniu krajowym jak i miejscowym. W strefie tej zlokalizowane jest centrum miasta i centrum obsługi gminy, centrum zatrudnienia i główne skupisko miejsc zamieszkania.
- **Strefa B** - o dominacji funkcji rolniczej oraz uzupełniającej funkcji mieszkaniowej i usługowej, obejmująca rejon środkowy gminy.
- **Strefa C** - o uzupełniających się funkcjach rolnictwa i leśnictwa oraz turystyczno-wypoczynkowej, obejmująca rejon południowy gminy. Duże obszary przestrzeni chronionych w tej strefie mają za zadanie umożliwić nowoczesną produkcję czystej żywności jak i rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych w zgodzie ze środowiskiem.

Powierzchnia Gminy Zagórz to w sumie 16 005 ha, z których tereny zabudowane i zainwestowane wynoszą 346,3859 ha i komunikacyjne (drogi) 284,8404ha.

Obszar Gminy Zagórz charakteryzuje zmienność glebowa. Ma to związek ze zróżnicowaną rzeźbą tego terenu. Występują tu:

- gleby nizinne typu mad i mad górski, występujące w dolinach rzek,
- gleby górskie - brunatne i pseudobielicowe na stokach i płaszczynach wierzchniowych.

Wg danych klasyfikacji bonitacyjnej najlepszych gleb klas III jest 8% (563,71 ha, w tym na terenie miasta 164,84ha i 398,87ha na pozostałym obszarze gminy), klas IV jest 60% (4250,40 ha, w tym na terenie miasta 612,69ha i 3637,71ha na pozostałym obszarze gminy), klas V - 28% (1976,66ha, w tym na terenie miasta 274,64ha i 1702,02ha na pozostałym obszarze gminy), klas VI - 4% (380,41ha, w tym 69,86ha na terenie miasta i 310,55ha na pozostałym obszarze gminy).

Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Zagórz wynosi 5062,2126 ha, co stanowi 43,12% jej powierzchni ogółem.

Na terenie Gminy Zagórz znajdują się atrakcyjne tereny inwestycyjne wchodzące w skład podstrefy specjalnych stref ekonomicznych EURO – PARK MIELEC.

Podstrefę Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Euro-Park” Mielec utworzono w Zagórz w 2005 r. na obszarze o powierzchni 2,7391 ha. Dwa lata później obszar strefy został poszerzony o kolejne 8,5410 ha, następnie w 2015 r. o dalsze 3,8538 ha. Obecnie zaliczenie gruntów do specjalnych stref ekonomicznych nie ma już takiego znaczenia, w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji oraz rozporządzenia w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji. Nowe przepisy dają szansę na skorzystanie z pomocy publicznej wszystkim przedsiębiorcom inwestującym w Polsce, bez względu na lokalizację inwestycji. Jednak walorem strefy Gminy Zagórz pozostaje jej kompleksowe uzbrojenie oraz sąsiedztwo innych przedsiębiorstw produkcyjnych, w tym największych firm: SumiRiko Poland - oddział Zagórz i ADR (Włochy).

W 2012 r. Gminie Zagórz udało się pozyskać inwestora, który pod swoje potrzeby inwestycyjne zakupił tereny o powierzchni 4,1467 ha. W 2013 r. tereny specjalnej strefy ekonomicznej zostały wyposażone w kompletną infrastrukturę obejmującą: drogi, wodociągi, kanalizację sanitarną i deszczową. Ponadto dostawcy innych mediów ulokowali na tym terenie stację trafo, światłowod telekomunikacyjny oraz gazociąg gazu ziemnego. Na początku 2019 r. Gmina Zagórz dysponowała, na obszarze specjalnej strefy ekonomicznej, przygotowanymi do sprzedaży terenami o łącznej powierzchni

6,80 ha. W 2019 r. dokonano sprzedaży jednej działki o powierzchni 0,50 ha na rzecz inwestora, który rozpoczął działania inwestycyjne w celu wybudowania zakładu produkcyjnego.

Ponad 85% powierzchni Gminy Zagórz objęta jest ochroną przyrody. W obszarze tym obowiązują ograniczenia dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto w gminie występują też tereny i obiekty objęte ochroną konserwatorską, na terenie których występują ograniczenia dotyczące istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakaz zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów.

Ważnym elementem krajobrazu gminy są wody powierzchniowe. Przez tereny Gminy Zagórz przepływają rzeki San i Ośława oraz potok górski Tarnawka (zwany potocznie Kalniczką) wraz z szeregiem innych cieków wodnych. Cechą charakterystyczną sieci rzecznej gminy jest wiele odcinków o dużych spadkach. W dolinie rzek Ośława i San występują surowce mineralne w postaci piasków i żwirów.

Na terenie JST nadrzędnym dokumentem planistycznym jest „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zagórz”, uchwalone 22 stycznia 1999 r. uchwałą Nr IV/27/99 Rady Miejskiej w Zagórz, które w kolejnych latach, kilkakrotnie było zmieniane dla różnych części gminy, celem dostosowania do pojawiających się potrzeb rozwojowych. W celu oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, burmistrz dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowaniach planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem decyzji zamieszczonych w rejestrach oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu. Obowiązek taki nakłada art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ostatnia analiza w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Zagórz, została przeprowadzona w 2017 r., i obejmowała okres od listopada 2011 r. do grudnia 2016 r. Wykazała ona nieaktualność Studium w zakresie braku zgodności z przepisami odrębnymi, a także brak spójności dokumentu przyjętego w roku 1999 z późniejszymi jego zmianami. Fragmenty Studium, które zostały zmienione w 2021r. przyjęto Uchwałą Nr XXXI/227/2021 Rady Miejskiej w Zagórz z dnia 17 czerwca 2021 r. w sprawie uchwalenia zmian Nr 9, 10, 11, 12, 13 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zagórz. Teren zmian objął miejscowości Zagórz, Tarnawa Dolna i Zahutyń. Ponadto Uchwałą Rady Miejskiej w Zagórz Nr XXIX/209/2021 z dnia 18 marca 2021r. przystąpiono do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zagórz w granicach administracyjnych gminy.

Ponadto Gmina Zagórz posiada 42 plany miejscowe o łącznej pow. ok.816ha, co stanowi zaledwie 5,1% powierzchni całej gminy. Dotyczą one przeznaczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe oraz infrastrukturę elektroenergetyczną, a także ochronę terenów niezabudowanych, cennych przyrodniczo. Aktualnie na terenie Gminy Zagórz istnieje możliwość zabudowy terenu na podstawie decyzji o warunkach zabudowy lub ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi)Gminie Zagórz, podobnie jak w gminach całej Polski decyzje w/w stały się podstawowym instrumentem planowania przestrzennego, głównie ze względu na znaczne koszty opracowania zmian Studium dostosowujących ten dokument do wymogów przepisów prawnych, w przypadku podjęcia prac nad nowymi planami miejscowymi, co znacznie podnosi koszty ich opracowania.

Na terenach nie objętych obecnie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2017-2021 można zauważyć utrzymującą się rosnącą tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy do 2019 roku, a następnie jej spadek w kolejnych latach. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtowała się na poziomie wyższym niż w powiecie sanockim w 2020 roku, a w 2021 osiągnęła niższy poziom od notowanego w powiecie – m.in. ze względu na uchwalenie w 2021 roku nowych 2 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także aktualną niestabilną sytuację gospodarczą, w rosnące ceny materiałów budowlanych i usług budowlanych oraz brak dostępności kredytów bankowych skutkowało zmniejszoną liczbą wydanych decyzji dotyczących budowy budynków jednorodzinnych i zagrodowych.

4. Ocena jakości życia w Gminie na podstawie wyników badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Zagórz przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line oraz kwestionariusza papierowego. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 31 sierpnia do 15 września 2022 roku. Respondenci odpowiadali na 7 pytań z zakresu społecznego, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 52 ankiety, wśród których było 37% wypełnionych przez kobiety 63% wypełnionych przez mężczyzn. Wśród biorących udział w badaniu przeważały osoby z wykształceniem wyższym - (60%), drugą co do liczebności była grupa z wykształceniem średnim (37%).

Jeśli chodzi o sytuację na rynku pracy, zdecydowanie najliczniejszą grupę stanowili pracujący (69%). Drugą co do liczebności były osoby prowadzące działalność gospodarczą (15%).

Ponad 19% respondentów biorących udział w badaniu mieszka w Gminie Zagórz dłużej niż 15 lat. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia merytorycznej wartości badania – osoby te bardzo dobrze znają gminę, jej atuty i słabości, a także potrzeby rozwojowe.

Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

Generalnie można uznać, że respondenci są raczej zadowoleni z mieszkania w gminie – wśród odpowiedzi na pytania o ocenę warunków życia dominowały te pozytywne. Jeśli chodzi o poszczególne aspekty życia w gminie najkorzystniej ocenione zostały takie obszary jak: dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci, stan środowiska naturalnego (łącznie po 63% pozytywnych odpowiedzi – „bardzo dobrze” i „dobrze”).

Za obszary problematyczne uznać można natomiast infrastrukturę rowerową (łącznie 77% odpowiedzi negatywnych - „źle” i „bardzo źle”), komunikacja publiczna (56%), możliwość zatrudnienia na terenie gminy (41%), dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami (37%).

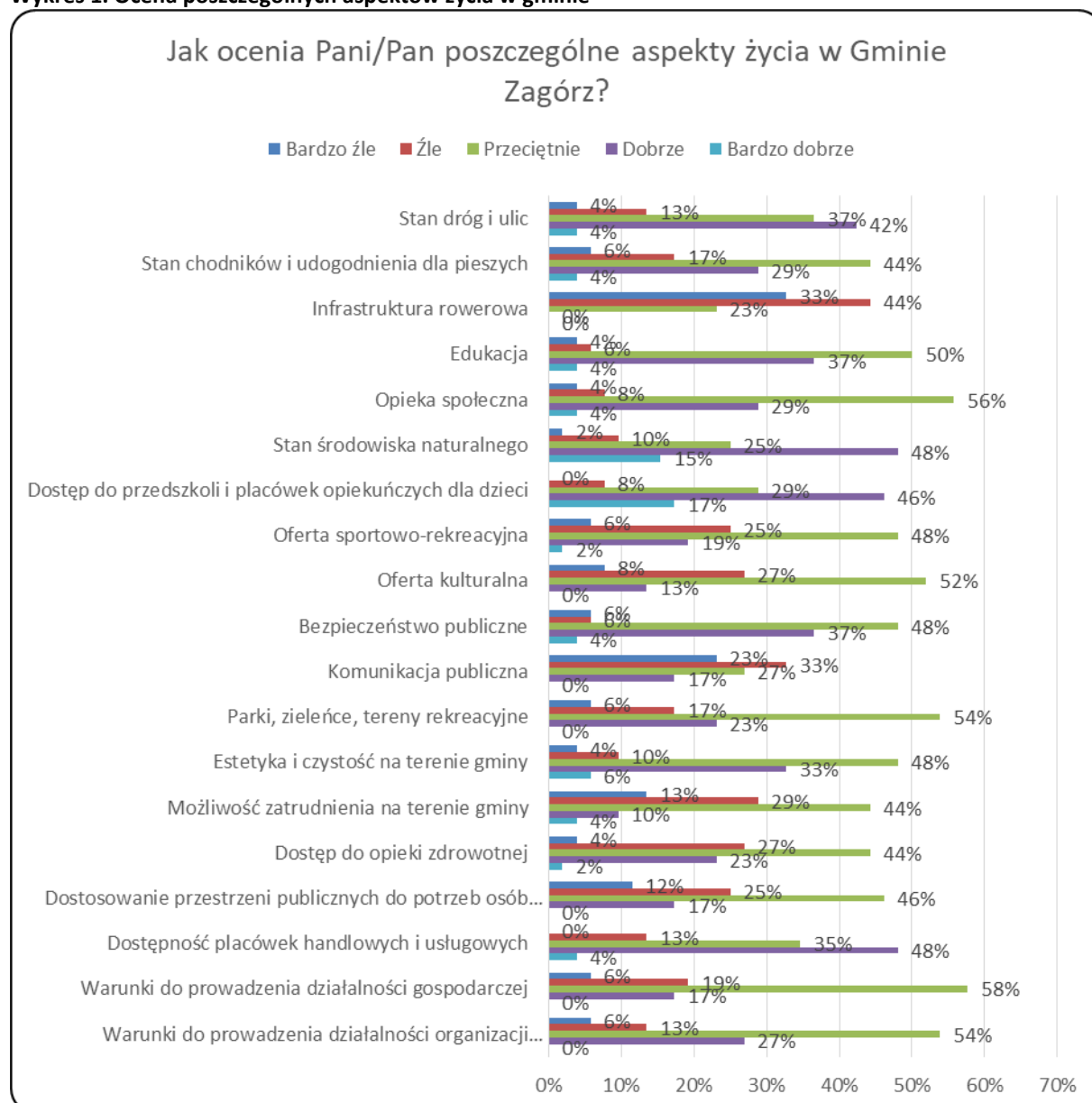
Ponadto ankietowani wskazali, że w większym niż dotychczas stopniu, gmina powinna skupić działania na młodzieży (29%) oraz osobach starszych (11%), a także rodzinach z małymi dziećmi (19%). Taka ocena wskazuje, że przed władzami gminy nadal stoją wyzwania w aspekcie poprawy poczucia zadowolenia mieszkańców z życia w gminie.

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają, jak mieszkańcy gminy oceniają poszczególne obszary życia w gminie.

Tabela 3. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie

	Bardzo źle	Źle	Przeciętnie	Dobrze	Bardzo dobrze
Stan dróg i ulic	4%	13%	37%	42%	4%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	6%	17%	44%	29%	4%
Infrastruktura rowerowa	33%	44%	23%	0%	0%
Edukacja	4%	6%	50%	37%	4%
Opieka społeczna	4%	8%	56%	29%	4%
Stan środowiska naturalnego	2%	10%	25%	48%	15%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	0%	8%	29%	46%	17%
Oferta sportowo-rekreacyjna	6%	25%	48%	19%	2%
Oferta kulturalna	8%	27%	52%	13%	0%
Bezpieczeństwo publiczne	6%	6%	48%	37%	4%
Komunikacja publiczna	23%	33%	27%	17%	0%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	6%	17%	54%	23%	0%
Estetyka i czystość w gminie	4%	10%	48%	33%	6%
Możliwość zatrudnienia w gminie	13%	29%	44%	10%	4%
Dostęp do opieki zdrowotnej	4%	27%	44%	23%	2%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	12%	25%	46%	17%	0%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	0%	13%	35%	48%	4%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	6%	19%	58%	17%	0%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji	6%	13%	54%	27%	0%

Wykres 1. Ocena poszczególnych aspektów życia w gminie



Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

Jako obszary wymagające najpilniejszego wsparcia respondenci wskazali infrastrukturę rowerową (13%), komunikacja publiczna (10%), następnie stan chodników i udogodnienia dla pieszych, oferta kulturalna, możliwość zatrudnienia w gminie oraz dostęp do opieki zdrowotnej (po 8%), na kolejnym miejscu wskazano stan dróg i ulic (7%). Powyższe wskazania pokrywają się z oceną poszczególnych aspektów życia w gminie.

Tabela 4. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia ¹

	Wyniki	%
Stan dróg i ulic	18	7%
Stan chodników i udogodnienia dla pieszych	20	8%
Infrastruktura rowerowa	32	13%
Edukacja	11	4%
Opieka społeczna	2	1%
Stan środowiska naturalnego	8	3%
Dostęp do przedszkoli i placówek opiekuńczych dla dzieci	4	2%
Oferta sportowo-rekreacyjna	18	7%
Oferta kulturalna	20	8%
Bezpieczeństwo publiczne	8	3%
Komunikacja publiczna	24	10%
Parki, zieleńce, tereny rekreacyjne	13	5%
Estetyka i czystość w gminie	7	3%
Możliwość zatrudnienia w gminie	21	8%
Dostęp do opieki zdrowotnej	20	8%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poruszających się wózkami	4	2%
Dostępność placówek handlowych i usługowych	5	2%
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	12	5%
Warunki do prowadzenia działalności organizacji społecznych (pozarządowych)	2	1%

Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

Wykres 2. Aspekty życia w gminie wymagające najpilniejszego wsparcia



Źródło: Badanie ankietowe CAWI i PAPI, N=28

¹ Pytanie wielokrotnego wyboru – każda osoba mogła wybrać do trzech obszarów

5. Analiza problemów

W trakcie prac nad Strategią zidentyfikowano problemy w następujących zakresach:

- zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy;
- infrastruktury technicznej, ładu przestrzennego, potencjału ekologicznego, potencjału ludzkiego i potencjału kulturowego Gminy;
- w sferze gospodarczej i promocji Gminy.

Problem jest tu rozumiany, jako nieakceptowana sytuacja odnosząca się do podmiotu strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem, to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

W rozdziale tym przedstawione są problemy zidentyfikowane podczas prac warsztatowych, badań ankietowych i zweryfikowane podczas analiz eksperckich i konsultacji w Urzędzie Miasta i Gminy dla każdego

z zakresów. Zatem analizę problemów wykonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 31 sierpnia do 15 września 2022 r.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia mocnych i słabych stron Gminy Zagórz oraz szans i zagrożeń, które odbyły się w dniu 21.12.2022 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (mocne strony i słabości), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

5.1. Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

5.1.1. Zabezpieczenie materialne

Pojęcie „zabezpieczenia materialnego” zawiera w sobie m.in. następujące elementy: źródła i poziom dochodów, struktura dochodów, możliwość aktywności zawodowej (możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów), poziom satysfakcji materialnej.

W zakresie zabezpieczenia materialnego zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- bierność zawodowa części osób pozostających bez zatrudnienia,
- niski poziom świadomości ekonomicznej, prawnej części mieszkańców,
- kwalifikacje zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- niskie dochody mieszkańców.

5.1.2. Schronienie

Pojęcie schronienia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: mieszkalnictwo, możliwość samodzielnego zamieszkiwania, standard mieszkań, typ budynków mieszkalnych, skala ewentualnej bezdomności.

W zakresie „schronienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych,
- brak inwestycji w zakresie budownictwa wielorodzinnego,
- wysoka energochłonność budynków mieszkalnych.

5.1.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia

Pojęcie bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia zawiera w sobie następujące elementy: zagrożenia przestępczością, zagrożenia spokoju publicznego, zagrożenia związane z ruchem komunikacyjnym, zagrożenia zdarzeniami losowymi.

W zakresie „bezpieczeństwa życia, zdrowia i mienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- przypadki przemocy domowej,
- pojawiające się przypadki przemocy w szkole,
- przypadki chuligaństwa, wandalizmu i drobnych kradzieży, w tym wśród dzieci i młodzieży,
- pojawiające się narkotyki i nowe substancje psychoaktywne na lokalnym rynku,

- niski poziom bezpieczeństwa na części ciągów komunikacyjnych (brak chodników, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej, przejście dla pieszych, itp.),
- zagrożenia okresowymi podtopieniami,
- zagrożenie pożarowe ze względu na duże powierzchnie nieużytków i wysoką lesistość terenu oraz trudną dostępność do części zabudowań.

5.1.4. Ochrona zdrowia i życia

Pojęcie ochrona zdrowia i życia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt, zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne, zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych, udział niepełnosprawnych, dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia, styl życia, skala ewentualnego niedożywienia, dostęp do wysokiej jakości żywności i wody pitnej.

W zakresie „ochrona zdrowia i życia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- ograniczona oferta leczenia specjalistycznego ze względu na niewystarczającą bazę lokalową SPZPOZ w Zagórzcu,
- niedostateczny stopień wyposażenia podmiotów medycznych zlokalizowanych na terenie gminy w sprzęt medyczny,
- zwiększająca się liczba osób z problemami psychicznymi, alkoholowymi oraz uzależnieniami od narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych,
- niski poziom świadomości społecznej i indywidualnej w zakresie potrzeb leczenia zaburzeń psychicznych oraz tolerancji na te zjawiska,
- problemy uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży (technologie cyfrowe) i zagrożenia wyobcowaniem jednostki oraz zdrowia psychicznego i fizycznego,
- problem nadużywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież,
- zwiększająca się liczba dzieci i młodzieży z dysfunkcjami intelektualnymi oraz niepełnosprawnościami,
- stała zapotrzebowanie na pomoc w zakresie dożywiania i kreowania pozytywnych nawyków żywieniowych,
- ograniczona dostępność do wody pitnej z sieci wodociągowej oraz niska jakość wody ze studni indywidualnych.

5.1.5. Opieka

Pojęcie opieki zawiera w sobie m.in. następujące elementy: opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie.

W zakresie „opieki” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- wzrastająca liczba osób starszych wymagająca opieki instytucjonalnej i domowej,
- ograniczony dostęp do miejsc opieki instytucjonalnej dla seniorów (problemy transportowe),
- brak zaplecza instytucjonalnego opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych (np. ZOL, Domy Dziennego Pobytu itp.),
- kryzys więzi rodzinnych objawiający się brakiem opieki nad seniorami i osobami z niepełnosprawnością,
- pojawiające się zjawisko wykluczenia społecznego wśród osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz w rodzinach z dysfunkcjami rodzinnymi,
- istniejące zjawisko wykluczenia zawodowego osób z niepełnosprawnościami,
- niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach,
- wzrastające zapotrzebowanie na placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

5.1.6. Rozwój ludzi

Pojęcie rozwoju ludzi zawiera w sobie m.in. następujące elementy: długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

W zakresie „rozwoju ludzi” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- ograniczone możliwości finansowe samorządu w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych sprzyjających rozwojowi psychicznemu i fizycznemu,
- potrzeba podwyższenia poziomu wyposażenia szkół w sprzęty dydaktyczne oraz rozwoju bazy edukacyjnej,
- niska aktywność fizyczna mieszkańców.

5.1.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek

Pojęcie kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku zawiera w sobie następujące elementy: ilość czasu wolnego, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość (poziom rekreacji i wypoczynku), poziom biernego uczestnictwa w kulturze, poziom uczestnictwa czynnego w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne.

W zakresie „kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- wyeksploatowane place zabaw, siłownie zewnętrzne,
- niewystarczająca oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych,
- niewystarczająca liczba masowych imprez sportowo-rekreacyjnych,
- niski poziom zróżnicowania oferty kulturalnej,
- brak kultywowania tradycji z zakresu kinematografii,
- niewystarczający poziom czynnego uczestnictwa mieszkańców w kulturze,
- ograniczone możliwości lokalowe dla rozwoju nowego rodzaju działalności kulturalnej i integracyjnej,
- niewystarczająco rozwinięta różnorodna oferta uprawiania sportu (w tym np. lekkoatletyki, strzelectwa sportowego itd.),
- ograniczone możliwości profesjonalnego uprawiania narciarstwa.

5.1.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą

Pojęcie kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą zawiera w sobie m.in. następujące elementy: stopień integracji społeczności lokalnych, poczucie tożsamości z gminą, stopień zorganizowania społeczności lokalnych, możliwość aktywności pozazawodowej, uczestnictwo w zarządzaniu Gminą, tolerancyjność, ofiarność, lojalność grupowa, wartości moralne, poziom satysfakcji niematerialnej.

W zakresie „kontaktów społecznych, więzi grupowej, tożsamości z Gminą” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- wykluczenie społeczne części seniorów, osób niepełnosprawnych i samotnych,
- kryzys tradycyjnych wartości,
- mała liczba liderów lokalnych,
- niska aktywność lokalnych organizacji pozarządowych..

5.1.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych

Pojęcie swobody i łatwości kontaktów przestrzennych zawiera w sobie następujące elementy: różnorodność, niezawodność i wygoda w nawiązywaniu kontaktów, koszt kontaktów oraz czas zużywany na realizowanie kontaktów.

W zakresie „swobody i łatwości kontaktów przestrzennych” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, szczególnie osób starszych,
- niewystarczająca oferta połączeń transportu publicznego (transport autobusowy i kolejowy).

5.2. Problemy w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

5.2.1. Zasoby techniczne

W skład zasobów technicznych w gminie wchodzi budynki i budowle, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, systemy zabezpieczeń przed: powodzią, ogniem i skażeniem oraz systemy eksploatacji i odnowy zasobów technicznych.

W zakresie zasobów technicznych zdiagnozowano następujące problemy:

- konieczność rozbudowy obiektu Urzędu Miasta i Gminy i dostosowania go do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- niska funkcjonalność budynku, w którym mieści się Biblioteka Gminna oraz pomieszczenia Domu Kultury,
- brak dostępności większości obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- niewystarczające warunki lokalowe do funkcjonowania MGOKiS,
- wysoka energochłonność obiektów użyteczności publicznej (świetlice, domy ludowe, szkoły, remizy strażackie, obiekty kulturalne),
- brak systemu sterowania i monitorowania wytwarzania i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej,
- niska efektywność wykorzystania obiektów komunalnych (np. szkół po godzinach lekcyjnych),
- niezagospodarowane budynki (dawny Posterunek Policji, niedokończona budowa Przychodni Zdrowia, budynki i budowle należące do PKP Nieruchomości, obiekty zabytkowe, w tym

sakralne /np. ruiny Kościoła w b. Klasztorze Karmelitów Bosych, ruiny cerkwi w Tarnawie Górnej itp./ i inne),

- brak schronów - zbiorowych środków ochrony ludności przed działaniem broni masowego rażenia, broni klasycznej, a także niebezpiecznych środków chemicznych,
- niewystarczająca liczba specjalistycznych pomieszczeń do przechowywania zwłok,
- brak kolumbariów,
- parametry części dróg gminnych i powiatowych niedostosowane do potrzeb ruchu,
- zły stan nawierzchni części dróg gminnych i powiatowych,
- brak chodników oraz oświetlenia przy części dróg publicznych,
- niewystarczająca ilość bezpiecznych przejść dla pieszych,
- brak drogowej infrastruktury rowerowej (ścieżki rowerowe),
- zły stan i niski standard części obiektów i przepraw mostowych,
- brak kładek i przepraw mostowych w niektórych miejscach gminy (np. w miejscach gdzie są brody),
- niewystarczające zasoby miejsc parkingowych i miejsc postojowych,
- niewystarczająca i wyeksploatowana kanalizacja deszczowa wraz z separatorami,
- brak kanalizacji w 3 miejscowościach oraz w peryferyjnych i trudno dostępnych częściach pozostałych miejscowości,
- zły stan kanalizacji w Kalnicy i Średnim Wielkim,
- niewystarczająca wydajność oczyszczalni oraz niepełna funkcjonalność technologiczna,
- niewystarczająco rozwinięta sieć wodociągowa,
- niedostosowana do potrzeb eksploatacji oczyszczalni ścieków droga dojazdowa ul. Mostowa (zjazd z DK 84 i przejazd pod wiaduktem kolejowym),
- brak stałej drogi dojazdowej do ujęcia wody w Kalnicy,
- nie uregulowany stan prawny terenów na których zlokalizowano przepompownie ścieków,
- zły stan techniczny Oczyszczalni ścieków w Kalnicy i Średnim Wielkim,
- zły stan części infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (część boisk sportowych, skocznie narciarskie, place zabaw, siłownie zewnętrzne),
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (np. brak Skate Park, Pump Track, bieżnie sportowe itp.),
- ograniczona dostępność gazu sieciowego,
- przestarzała sieć energetyczna,
- brak zbiorników retencyjnych,
- brak wałów przeciwpowodziowych na rzece Ośława, Tarnawka i San,
- brak zintegrowanego systemu monitorowania i ostrzegania o zagrożeniu powodziowym,
- konieczność stałego doposażania i unowocześniania sprzętu ratowniczo-gaśniczego jednostek OSP (w tym wozy strażackie),
- konieczność rozbudowy i poprawy funkcjonalności remiz strażackich,
- potrzeba stałego podwyższania kwalifikacji służb ratowniczych.

5.2.2. Potencjał i ład przestrzenny

W ramach potencjału i ład przestrzenny pod uwagę brana jest dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie potencjału i ład przestrzenny zdiagnozowano następujące problemy:

- bariery architektoniczne w przestrzeniach publicznych,
- brak planów zagospodarowania przestrzennego np. w zakresie zabudowy wielorodzinnej,
- konieczność poprawy ład przestrzenny,
- niewykorzystana część terenów inwestycyjnych (konieczność uzupełnienia uzbrojenia).

5.2.3. Potencjał ekologiczny

Potencjał ekologiczny to zasoby naturalne, systemy i urządzenia proekologiczne, a także ekoświadomość.

W ramach potencjału ekologicznego wskazano następujące problemy:

- obniżający się poziom wód powierzchniowych,
- okresowe braki wody w studniach,
- zanieczyszczenie wód z szamb,

- okresowe pogorszenia jakości powietrza i zagrożenia smogiem – niska emisja wynikająca z dużego natężania ruchu samochodowego, konfiguracji terenu i rodzaju wykorzystywanych paliw w paleniskach domowych,
- konieczność poprawy funkcjonalności i rozbudowy składowiska odpadów komunalnych,
- potrzeba transformacji energetycznej gminy w kierunku zwiększenia źródeł OZE,
- potrzeba kontynuacji działań w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców,
- zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców i zwierząt domowych ze strony zwierzyny leśnej (wilki, żubry, lisy i niedźwiedzie).

5.2.4. Potencjał kulturowy

Potencjał kulturowy to obiekty zabytkowe, przedmioty kultury materialnej, tradycje, zwyczaje, zdolność do jego zachowania, upowszechniania i udostępniania.

W zakresie potencjału kulturowego zdiagnozowano następujące problemy:

- konieczność restauracji i zagospodarowania obiektów zabytkowych (np. ruiny Kościoła w b. Klasztorze Karmelitów Bosych, ruiny cerkwi w Tarnawie Górnej, dworzec PKP w Nowym Zagórze, dwór Zagórz-Dolina itp.),
- konieczność restauracji i konserwacji zabytkowych obiektów sakralnych i innych,
- zagrożenie zaniku lokalnych tradycji muzycznych (lokalnych kapel ludowych i orkiestr dętych, zespołów śpiewaczych i tanecznych),
- słabo wykorzystany potencjał dziedzictwa kulturowego wynikający z lokalnej wielokulturowości.

5.2.5. Potencjał ludzki

Pojęcie potencjału ludzkiego zawiera przede wszystkim w sobie potencjał demograficzny/biologiczny, także społeczny.

W ramach pojęcia potencjału ludzkiego zdiagnozowano następujące problemy:

- starzejące się społeczeństwo,
- migracja młodzieży,
- praca dorywcza, w szarej strefie,
- bardzo ograniczona dostępność pracowników z kwalifikacjami zawodowymi dostosowanymi do potrzeb lokalnego rynku pracy.

5.3. Problemy w zakresie gospodarki i promocji gminy

5.3.1. Problemy w sektorze przedsiębiorczości:

- niski poziom współpracy lokalnych przedsiębiorców oraz rolników w zakresie tworzenia wspólnej oferty,
- niski poziom wykorzystywania lokalnych surowców w przetwórstwie (np. niski stopień przetworzenia drewna),
- utrudniony dostęp do surowca drzewnego dla lokalnych przedsiębiorców,
- pogarszająca się kondycja i konkurencyjność lokalnych firm,
- niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego,
- brak zdefiniowanych i rozpoznawalnych produktów lokalnych (w tym usług),
- ograniczona dostępność produktów wytwarzanych przez lokalnych producentów..

5.3.2. Problemy w sektorze rolnym i leśnym:

- rozdrobnienie gospodarstw rolnych – niska towarowość,
- mały lokalny rynek zbytu,
- niski poziom integracji i współpracy lokalnych producentów rolnych,
- zbyt mała liczba gospodarstw ekologicznych,
- brak wykreowanych i zarejestrowanych spożywczych produktów lokalnych,
- niszczenie drzewostanu i upraw rolniczych przez zwierzynę leśną..

5.3.3. Problemy w promocji i polityki gospodarczej gminy:

- niewystarczająca promocja gminy,
- brak produktów turystycznych inspirowanych dziedzictwem kulturowym obszaru,
- niski poziom współpracy z lokalnymi samorządami w zakresie promocji,

- brak punktu informacji turystycznej,
- brak dostosowanego do lokalnego rynku inkubatora przedsiębiorczości..

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki Gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 31 sierpnia do 15 września 2022 r.
- 4) Wnioski z 3 warsztatów diagnostycznych dotyczących identyfikacji głównych problemów oraz określenia silnych i słabych stron Gminy Zagórz oraz szans i zagrożeń, które odbyły się w dniu 21.12.2022 roku. W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (silne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabe strony i zagrożenia) w sferze społecznej gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (silne strony i słabe strony), odnoszących się do gminy (na które gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia gminy (na które gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Analizę SWOT dla Gminy Zagórz przedstawia poniższe zestawienie.

6.1. Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
+ dobre usytuowanie Gminy w stosunku do ponadlokalnych ośrodków wzrostu w regionie Rzeszowa, Sanoka, Krosna, Przemyśla, + atrakcyjne położenie geograficzne na styku Karpat Wschodnich i Zachodnich, Dołów Jasielsko-Sanockich i Bieszczadów, + przepływające przez Gminę atrakcyjne rzeki: San, Oślawa i potok Tarnawka, + przykłady uzyskiwania dodatkowych dochodów z turystyki wiejskiej, w tym z agroturystyki, + bardzo dobre warunki przyrodniczo-krajoznawcze dla rozwoju turystyki wiejskiej, + istniejące połączenia komunikacyjne: drogowe i kolejowe, + tendencja malejąca liczby bezrobotnych na terenie Gminy, + rozwinięta sieć handlowa zapewniająca sprawne zaopatrzenie w podstawowe produkty, + duża dostępność nowoczesnych materiałów budowlanych wykorzystywanych do modernizacji istniejących domów i mieszkań, + postęp w budownictwie mieszkaniowym indywidualnym: budowa nowych lokali i modernizacja istniejących, + sukcesywnie rozbudowywana sieć kanalizacyjna i wodociągowa, + funkcjonujący Samodzielny Publiczny Zespół Podstawowej Opieki Zdrowotnej (SP ZOZ) w Zagórz, placówki: Przychodnia Zdrowia w Zagórz, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Tarnawie Górnej, z gabinetami POZ, stomatologicznymi, fizykoterapii oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS)	- ograniczona oferta lokalnych produktów rolnych wynikająca z niskiej towarowości miejscowych gospodarstw rolnych, - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, ograniczone nakłady w gospodarstwach rolnych na inwestycje podnoszące ich zdolności konkurencyjne, - niskie kwalifikacje zawodowe znacznej części osób pozostających bez zatrudnienia, - ograniczone możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych w Gminie, - brak podmiotów ekonomii społecznej, - wyuczona bezradność – nadużywanie pomocy społecznej, - niski poziom wynagrodzeń, - migracja młodzieży, - niszczenie dróg w związku z przekraczaniem dopuszczalnego tonażu, - niewystarczająca obsada Posterunku Policji, - niedostateczny dozór policyjny miejsc o zwiększonym zagrożeniu zakłócania spokoju i bezpieczeństwa publicznego, - częste przypadki obojętności i tzw. przymykania oka na zachowania przestępcze lub wykroczenia, - mała, powszechna zdolność prawidłowego reagowania na różnego rodzaju zagrożenia, np. umiejętność udzielania pierwszej pomocy, - lokalne utrudnienia formalno-prawne związane z prowadzeniem inwestycji (np. brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), - mało uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, - duży udział budynków mieszkalnych o

- położniczo - ginekologicznym oraz kardiologicznym, + funkcjonujący w Przychodni Zdrowia na zasadzie indywidualnego kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia gabinet stomatologiczny, + świadczone w Ośrodku Zdrowia w Tarnawie Górnej usługi medyczne podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz funkcjonujące gabinety: kardiologiczny, stomatologiczny, gabinet rehabilitacji, apteka i stacja Zespołu Ratownictwa Medycznego BPR, + prywatna praktyka lekarska świadczona w Przychodni Specjalistyczny Gabinet Lekarski FEMINA prowadzonej przez specjalistę ginekologa – położnika, + bardzo dobre zorientowanie w problemach środowiska przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, + wzrost liczby funkcjonujących organizacji pozarządowych zainteresowanych rozwiązywaniem problemów społecznych, + funkcjonujące, z tradycjami jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej i Koła Gospodyń Wiejskich i Miejskich, + istniejące i łatwo dostępne obiekty sakralne, + istniejące zabytki kultury materialnej i duchowej, + funkcjonujące obiekty kulturalno-rekreacyjno-sportowe, + odbywające się cykliczne imprezy kulturalne na terenie Gminy, + funkcjonujące instytucje kultury (Bibliotek, Dom Kultury, Centrum Kultury Foresterium) + stała liczba osób, które chcą pracować na rzecz swojego środowiska, + pozytywny stosunek władz Gminy dla inicjatyw osób i organizacji działających na rzecz społeczności lokalnych, funkcjonujące zespoły folklorystyczne, działalność Społecznego Ogniska Muzycznego i Zagórskiego Zespołu Tanecznego „Poruszeni”, + systematycznie modernizowane obiekty oświatowe i kulturalne, + wieloletnie tradycje funkcjonowania klubów sportowych, + funkcjonujący Klub Aktywnego Seniora w zrewitalizowanej części budynku MGOKiS.	- znacznej energochłonności, - wykorzystywanie przestarzałych technologii grzewczych, - ograniczony dostęp do leczenia specjalistycznego, - niewystarczająca opieka stomatologiczna, - niewystarczająca profilaktyka zdrowotna, - wzrastająca liczba osób, w tym niepełnoletnich nadużywających alkoholu, - ograniczony dostęp do rehabilitacji, - niedostosowane budynki użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i osób starszych oraz z małymi dziećmi, - niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, - brak ośrodków wsparcia np. dla ofiar przemocy, - niewystarczające zaplecze techniczne do zapewnienia opieki przedszkolnej i żłobkowej, - wysokie koszty pobytu seniorów w Domu Pomocy Społecznej, - nierozwinięty ruch wolontarystyczny na rzecz niesienia stałej pomocy osobom chorym i niepełnosprawnym, - zbyt mało działań integrujących środowisko (imprezy masowe, szkolenia, inne), - słabo rozwinięte zaplecze sportowo-rekreacyjne zwłaszcza sportów zimowych, - brak na terenie gminy profesjonalnego stadionu piłkarskiego z bieżnią i urządzeniami do uprawiania lekkiej atletyki, - styl życia dzieci i młodzieży sprzyjający otyłości, powstawaniu wad postawy, - mało eksponowane pozytywne przykłady zachowań prospołecznych, - bardzo mało zorganizowanych form spędzania wolnego czasu dla osób starszych i niepełnosprawnych, - brak zasięgu sieci telefonii komórkowej w niektórych częściach gminy, - uwarunkowania topograficzne i gęstość zaludnienia przyczyną ograniczonego dostępu do Internetu, - brak kompetencji cyfrowych wśród części mieszkańców, szczególnie wśród osób starszych, - brak otwartych punktów dostępu do internetu, - słabe wyposażenie placówek kulturalnych, - mała różnorodność oferty kulturalnej placówek kulturalnych, - brak kina, - mało przedsięwzięć eksponujących różnorodność religijną, kulturową, narodowościową i etniczną jako walor/atrakcja Gminy, - wciąż małe doświadczenie istniejących organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków z funduszy zewnętrznych.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu

+ bliskość Sanok – ośrodka administracyjno-gospodarczego, szerokiej oferty z zakresu edukacji, kultury i sportu, + funkcjonowanie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sanok – Lesko, + funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania „Nasze Bieszczady”, + dostęp do środków zewnętrznych na dalszy rozwój i modernizację kraju oraz regionu, w tym m.in. w ramach funduszy europejskich na lata 2021-2027, + rozwój ekonomii społecznej – doświadczenie w tworzeniu i funkcjonowaniu spółdzielni społecznych, + rozwój elastycznych form zatrudnienia (e-praca, możliwość ruchomego czasu pracy), + moda na zdrowy styl życia, + rozwój społeczeństwa informacyjnego, + rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie, + dalszy rozwój i wzrost innowacyjności i wsparcie dla przedsiębiorców w tym zakresie, pozwalające zachować i wzmocnić konkurencyjność gospodarki kraju	- kryzys energetyczny w Polsce i na świecie, - inflacja, która wpływa na spadek wartości dochodów, w szczególności bardziej odczuwalna w przypadku regionów i grup społecznych o niższych wynagrodzeniach, - wojna w Ukrainie, - niewystarczające rozwiązania systemowe w zakresie ochrony zabytków, - nieprecyzyjne regulacje w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych, - atrakcyjne płacowo warunki pracy w większych miastach i za granicą, - duża konkurencyjność zasiłków socjalnych w stosunku do oferowanych najniższych pensji, - niestabilna sytuacja geopolityczna przekładająca się negatywnie na wymianę handlową.
--	---

6.2. Czynniki rozwojowe w zakresie zasobów i potencjałów Gminy

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
+ rozwinięta sieć dróg gminnych: miejskich i zamieszkanych, + systematyczne inwestycje poprawiające standard techniczny dróg, + ważny węzeł kolejowy łączący trasy: Jasło-Zagórz-Łupków, prowadzący przez Przełęcz Łupkowską na Słowację oraz Jasło-Zagórz-Chyrów, wiodący na Ukrainę, + lokalizacja ujęcia wody i Stacja Uzdatniania Wody nad rzeką San powyżej miasta Sanok, w miejscowości Zasław, + funkcjonujące na terenach wiejskich gminy dwa ujęcia wody w miejscowościach Średnie Wielkie i Kalnica, + możliwość zasilania w wodę pozostałych miejscowości Gminy z ujęcia w Zasławiu lub istniejącego ujęcia wody w Średnim Wielkiem, + funkcjonująca, nowa oczyszczalnia ścieków o przepustowości 1300m³ (docelowo do 2600m³), zdolna przyjąć ścieki z całej Gminy, + poprawiający się stan techniczny budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, + stały wzrost sprawności bojowej jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, + wzrastająca wiedza mieszkańców na temat ochrony środowiska, + funkcjonujący system odbioru śmieci, + dobre warunki do pozyskiwania energii odnawialnej, + istniejąca baza oświatowa – szkoły i przedszkola,	- słaba infrastruktura OSiR „Zakucie”: brak ogrodzenia, brak instalacji elektrycznej na terenie ośrodka, brak monitoringu, itd. - brak możliwości przygotowania do użytku w sezonie zimowym skoczni narciarskich i tras biegowych: brak podstawowych urządzeń do produkcji sztucznego śniegu (armaty śnieżne); brak urządzeń do ubijania i wyrównywania pokrywy śnieżnej na skoczniach i przygotowania tras biegowych (ratrak, skuter śnieżny z specjalistycznym osprzętem); brak wyciągu krzesełkowego; brak oświetlenia; brak lub słabo rozwinięte zaplecze socjalne i treningowe, o nie wystarczającym standardzie i wyposażeniu technicznym (brak wody, kanalizacji, ogrzewania); brak większych skoczni narciarskich np. K-70, K-90 (niezbędne do treningu i organizacji zawodów o wyższej randze), - brak przystosowania budynku głównego biblioteki dla osób niepełnosprawnych, - brak pomieszczeń o odpowiedniej powierzchni potrzebnej do przechowywania księgozbioru bibliotecznego oraz do prowadzenia działalności kulturalnej, - rozproszona zabudowa, - ograniczenia inwestycyjne wynikające z licznie występujących obszarów chronionych - nie w pełni uzbrojone tereny inwestycyjne - niewystarczająca drogowa infrastruktura towarzysząca w stosunku do intensywnie zwiększającej się liczby pojazdów mechanicznych,

+ działające kluby sportowe, + położenie w pobliżu miast w których możliwe jest kontynuowanie nauki na poziomie średnim i wyższym, + walory środowiska sprzyjające aktywności fizycznej mieszkańców, + działania integracyjne w stosunku do osób niepełnosprawnych, + pozytywne przykłady działania różnych instytucji oraz organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju ludzi, + współpraca transgraniczna w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej i oferty kulturalnej.	- niespełnianie standardów niektórych dróg gminnych i słabo utrzymane drogi, - brak chodników przy niektórych drogach, - brak ścieżek rowerowych w Gminie, - braki w oświetleniu ulicznym i w przestrzeniach publicznych, - ograniczona przepustowość dróg: wojewódzkiej i krajowej, szczególnie w sezonie letnim, - niewystarczająca liczba miejsc parkingowych i postojowych, - organizacja ruchu i oznakowanie dróg niesprzyjające zachowaniu bezpieczeństwa, - niedostosowana sieć i standard dróg do ciężkiego transportu drewna i kruszywa z kamieniołomów, - trudne warunki topograficzne do prowadzenia inwestycji związanych z kanalizacją i wodociągami, - duże rozproszenie zabudowy zwiększające koszty inwestycji liniowych, - nieuregulowany stan prawny znacznej części nieruchomości, - niewystarczający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - energochłonne budynki prywatne i użyteczności publicznej, - nie wszystkie obiekty zabytkowe przygotowane do prezentowania zwiedzającym, - nieuregulowane ciek wodne – coraz częste przypadki podtopień i zalewania pól uprawnych, - słabo rozwinięta sieć wodociągowa, - niska lub nieznana jakość wody w indywidualnych studniach kopanych lub wierconych, - okresowe niedobory lub braki wody w ujęciach indywidualnych, - odprowadzanie ścieków do bezodpływowych szamb lub bezpośrednio do cieków wodnych i rowów melioracyjnych oraz wywożenie ich na okoliczne pola i łąki powodujące zanieczyszczenie gleb i wód gruntowych, - brak remontów i bieżącej konserwacji melioracji na polach uprawnych, - utrudnienia dla inwestycji na obszarach prawnie chronionych: Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy, - niewiedza oraz złe nawyki w zakresie podejścia do ochrony środowiska (np. wypalanie traw, spalanie śmieci), - brak pełnej segregacji śmieci, - zanieczyszczenie wód płynących odpadami stałymi, - silne zagrożenie suszą hydrologiczną, - obojętność na zachowania niezgodne z przepisami ochrony środowiska, - wzrastająca liczba osób w podeszłym wieku wymagających opieki,
--	--

	- systematyczny spadek liczby mieszkańców, - ujemny przyrost naturalny, - spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych, - coraz większa łatwość dostępu do używek przez osoby niepełnoletnie, - niedostatecznie rozwinięta i często przestarzała infrastruktura sportowo – rekreacyjna, - brak w gminnym kalendarzu wydarzeń masowej imprezy kulturalnej identyfikowanej z Zagórzem i promującej gminę.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
+ nowa perspektywa funduszy Unii Europejskiej, + spodziewane wsparcie w ramach Krajowego Programu Odbudowy, + możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje, + możliwość pozyskania dofinansowania inwestycji z zakresu modernizacji energetycznej (NFOŚiGW, WFOŚiGW), + wysoki priorytet ochrony środowiska i produkcji proekologicznej w polityce UE i polskiego rządu, + rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie.	- kryzys energetyczny w Polsce i na świecie, - inflacja, - wojna w Ukrainie, - bardzo wysokie, wciąż wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych, - niedostatek i niska dostępność środków zewnętrznych na inwestycje, - wysokie koszty utrzymania obiektów kubaturowych oraz zabytkowych, - wysokie koszty rewitalizacji zabytków wynikające z przepisów prawnych (konserwator zabytków), - trudno dostępne środki na ochronę zabytków (zwłaszcza dla podmiotów prywatnych), - słabe wykorzystanie potencjału dla rozwoju transportu kolejowego w południowej części Podkarpacia.

6.3. Czynniki rozwojowe w zakresie gospodarki i promocji Gminy

Silne strony Gminy	Słabe strony Gminy
+ istniejące tradycje produkcji przemysłowej, + wydzielona strefa przemysłowa z działającymi przedsiębiorstwami, + wolne, atrakcyjnie zlokalizowane tereny inwestycyjne, + położenie w pobliżu miast ponadlokalnych ośrodków wzrostu w regionie: Sanok, Krosno, + położenie w pobliżu granic z Ukrainą i Słowacją, + duża liczba osób będących przejazdem przez Gminę, + łatwy dostęp do środków produkcji rolnej, + doświadczenie części producentów rolnych, + doradztwo rolnicze prowadzone na terenie gminy, + dobre warunki przyrodniczo – geograficzne do rozwijania produkcji zwierzęcej – duża powierzchnia użytków zielonych, + wysokie walory krajobrazowe całej gminy, + 85% powierzchni gminy objęte jest ochroną przyrody – w tym tereny prawnie chronione Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, + czystość środowiska, + brak zanieczyszczeń przemysłowych,	- słabe skomunikowanie, peryferyjność, - trudne warunki gospodarowania – produkcji rolnej (klimatyczno-terenowe), - niska opłacalność produkcji rolnej, - brak przetwórstwa drewna, - utrudniony dostęp do surowca drzewnego dla lokalnych przedsiębiorców, - utrudnienia ze strony organizacji ekologicznych, - słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna, - ograniczenia w transporcie publicznym, - brak infrastruktury sportów zimowych (poza skokami narciarskimi), - niski stopień zorganizowania się przedsiębiorców, - brak współpracy między firmami oraz współdziałania z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, - ograniczone wsparcie dla nowo powstających firm, - niski stopień współpracy przedsiębiorców z Gminą na rzecz poprawy funkcjonowania lokalnych podmiotów gospodarczych, - słabo zmotywowani pracownicy, - spadek znaczenia kolei w rozwoju gminy, - niewykorzystana infrastruktura kolejowa,

+ bogactwa naturalne (ropa naftowa, gaz ziemny, żwiry rzeczne, lasy), + duża zasobność w atrakcyjne turystycznie, wędkarsko, rekreacyjnie wody powierzchniowe, + istniejące punkty widokowe, + przebiegające przez Gminę szlaki turystyczne - 2 szlaki PTTK oraz Szlak Papie- ski i inne, + zidentyfikowane zasoby wód mineralnych w Porażu, + bogactwo dziedzictwa kulturowego, wielokulturowość, + rozwinięta twórczość ludowa, + dobrze zachowane zabytki, + funkcjonujące obiekty noclegowe, w tym gospodarstwa agroturystyczne, + rozwój turystyki konnej, + rozwijająca się baza gastronomiczna, + możliwość wykorzystania bazy szkolno-sportowej na potrzeby obsługi ruchu turystycznego, + potencjał rozwoju oferty sportów zimowych (w tym dla sportowców profesjonalnych, + potencjał rozwoju kluczowej, nowoczesnej i unikalnej infrastruktury turystycznej (np. ruiny b. Klasztoru Karmelitów Bosych wraz z wieżą widokową i Centrum Kultury Foresterium).	- zwłaszcza dla transportu towarowego, - niska zasobność finansowa mieszkańców – mniejszy popyt na usługi i inne dobra, - ograniczone możliwości gminy wspierania sfery gospodarczej, - odpływ wykwalifikowanych pracowników do innych regionów i za granicę, - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna, energetyczna, gazowa oraz teleinformatyczna (szczególnie na obszarach wiejskich gminy), - utrudnienia w gospodarce leśnej i łowieckiej wynikające ze szkodnictwa leśnego, - niskie klasy bonitacyjne gruntów rolnych, niski poziom towarowości gospodarstw rolnych, - niezadowalający stan usprzętowania gospodarstw, - trudności ze zbytem produktów rolnych, mała dostępność ziemi rolniczej na powiększanie gospodarstw, - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, niewykorzystany potencjał produkcyjny, - zły stan urządzeń melioracyjnych, - brak zorganizowania się rolników w zakresie zaopatrzenia w środki produkcji i zbytu produktów rolnych, - zbyt niski udział dochodów gospodarstw z działalności pozarolniczej, - małe zainteresowanie rolników prowadzeniem działalności agroturystycznej, - niewystarczająca promocja walorów turystycznych Gminy, - niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna, - małe tradycje w obsłudze ruchu turystycznego, - słabo wykorzystane walory przyrodnicze Gminy do rozwoju turystyki, - mała ilość szlaków pieszych i rowerowych - niewystarczające oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie, - zbyt mała liczba nowoczesnej małej infrastruktury turystycznej, - brak infrastruktury typu pola namiotowe, camping dla kamperów, - słaba oferta w zakresie sportów zimowych, - brak zdefiniowanej listy produktów lokalnych, - ograniczona dostępność lokalnych produktów.
Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
+ Rozwój sektora ekonomii społecznej + Rozwój elastycznych form zatrudnienia (e-praca, możliwość ruchomego czasu pracy) + Szkolenia zawodowe realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy (PUP) + Dofinansowanie przez pup aktywizacji zawodowej tj. stażu i prac społecznie użytecznych, + Wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez PFRON, + Możliwości uzyskania dofinansowania na	- kryzys energetyczny w Polsce i na świecie, - wojna w Ukrainie, - wysokie koszty funkcjonowania przedsiębiorstw (energia, paliwo, wynagrodzenia), - wzrastające koszty inwestycji, - ograniczenia wynikające z uwarunkowań środowiskowych i przepisów prawa, - niestabilność prawa, - duże obciążenia fiskalne i finansowe przedsiębiorstw, - niejasność części obowiązujących przepisów prawnych dotyczących przedsiębiorców,

rozwijanie lub uruchomienie działalności gospodarczej i na tworzenie nowych miejsc pracy + Rozwinięty, powszechny dostęp do informacji w biznesie, gospodarce, etc. + Opracowywane programy przewidziane do finansowania w ramach budżetu UE na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim m.in. na inwestycje + Moda na zdrową żywność (np. produkty ekologiczne) + Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem w środowisku naturalnym + Wzrost zainteresowania wypoczynkiem w Polsce (w aspekcie ograniczeń wynikających z pandemii covid-19 i spadku wartości złotego) + Wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek typu „agroturystyka” + Działające jednostki wspierające rolników i przedsiębiorców: np. ODR, ARiMR, Podkarpacka Izba Rolnicza + Rozwój turystyczny sąsiednich gmin + Rozwój społeczeństwa informacyjnego + Wysoki priorytet ochrony środowiska i produkcji proekologicznej w polityce UE i polskiego rządu + Rozwój systemów teleinformatycznych w Polsce i na świecie + Wysoki popyt na krajowe usługi i produkty czasu wolnego, rozwój turystyki	- negatywne skutki wysokiej inflacji, w szczególności wśród mikro i małych przedsiębiorstw, - wojna za wschodnią granicą - niewystarczające rozwiązania prawne w zakresie aktywizacji osób biernych zawodowo - silna konkurencja w otoczeniu (Krosno, Sanok, Rzeszów) o wysoko wykwalifikowane kadry, - rozwinięty system wsparcia osób pozostających bez pracy demotywujący do szukania zatrudnienia, - silna konkurencja w regionie wynikająca z wysokiej atrakcyjności sąsiednich gmin turystycznych.
--	---

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

1. Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania strategii rozwoju i zostały określone na początku jej powstawania.

Założenia dotyczące dokumentu programu:

1. Perspektywa planowania: **2032 rok**.
2. Decyzje zawarte w Strategii będą służyły mieszkańcom Gminy Zagórz.
3. Strategia będzie najogólniejszym dokumentem planistycznym gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Gospodarki Przestrzennej Gminy Zagórz będzie nadrzędna w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze gminy.
4. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznymi dokumentów planistycznych, m.in., ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.
5. Zadaniem Strategii jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju Gminy z uwzględnieniem możliwości i uwarunkowań regionalnych i krajowych.
6. Realizacją Strategii będą kierowały władze wykonawcze Gminy.

Założenia dotyczące procesu pracy nad opracowaniem dokumentu Strategii:

1. Strategia opracowywana jest z udziałem przedstawicieli wszystkich interesariuszy.

Założenia dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych:

1. Strategia Rozwoju Gminy oraz przedsięwzięcia z niej wynikające będą przygotowane, wdrażane, monitorowane, sprawozdawane i ewaluowane z uwzględnieniem przestrzegania zasad horyzontalnych wynikających z przepisów unijnych, w tym m.in. zasady zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność (zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), wiek lub orientację seksualną.

Założenia dotyczące zrównoważonego rozwoju:

1. Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, zrównoważony rozwój oznacza integrację działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.
2. Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Termin „zrównoważony rozwój” oznacza:

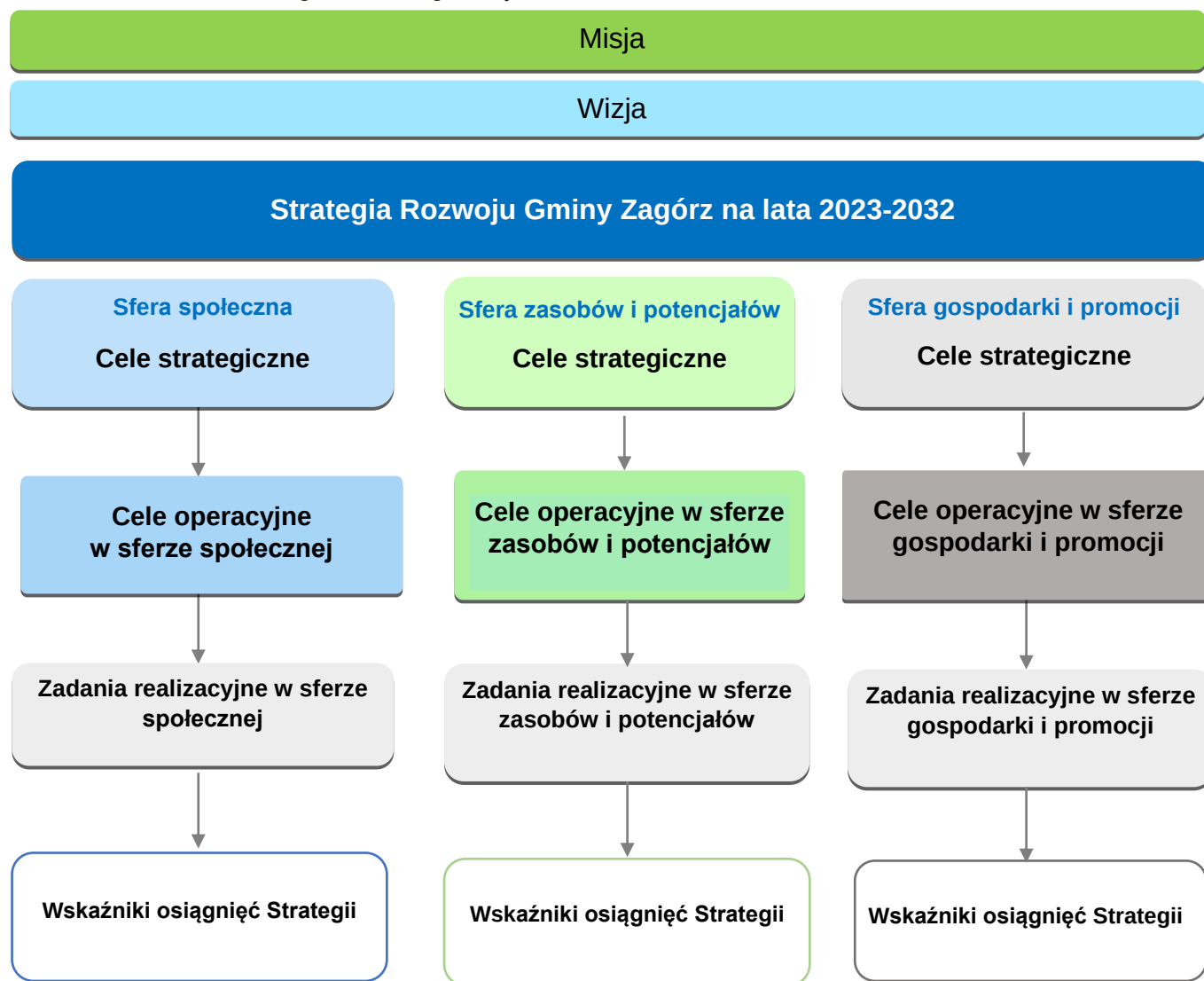
1. Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb.
2. Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność.
3. Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju.
4. Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

2. Struktura logiczna Strategii Rozwoju Gminy

Misja, wizja cele i kierunki działań Strategii są przedstawione w formie drzewa prezentującego strukturę logiczną Strategii Związku, odrębnie w trzech sferach: społecznej, zasobów i potencjałów oraz gospodarki i promocji,

Dla każdej z trzech sfer zostały opracowane cele strategiczne, które określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie czasu oraz kierunkują działania na rzecz rozwoju obszaru Związku. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów i potencjałów Związku. Cele strategiczne są dalej dekomponowane na cele operacyjne oraz zadania realizacyjne.

Schemat 1. Struktura logiczna Strategii Związku.



3. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem? Misja zatem to opis wizji gminy zawierający główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel gminy.

Misję Gminy Zagórz określono w perspektywie do 2032 roku. Uwzględniając przyjęte założenia misja brzmi następująco:

Gmina Zagórz to miejsce, które dzięki współpracy władz samorządowych oraz środowisk społecznych i gospodarczych, staje się coraz bardziej konkurencyjnym i pożądanym turystycznie oraz skoncentrowanym na kreowaniu przyjaznych, atrakcyjnych warunków życia i rozwoju mieszkańców w zachowanym unikalnym środowisku naturalnym.

Kapitał ludzki i kapitał społeczny są w dzisiejszych czasach podstawowym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszą wartością Gminy Zagórz jest więc społeczność tworząca Gminę, a przede wszystkim jej mieszkańcy, dla których odpowiednio do ich potrzeb, należy zapewnić wysokiej jakości usługi społeczne oraz atrakcyjną przestrzeń publiczną. Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju Gminy są również przedsiębiorcy, których Gmina będzie

wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z jego walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Z tego względu Gmina Zagórz będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w Gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

Misja spełnia ważne funkcje w okresie wdrażania strategii, w tym:

- pozwala koncentrować się na priorytetowych, długookresowych celach,
- pozwala planować i koordynować działania partnerów rozwoju lokalnego zgodnie z długookresowymi celami,
- wspiera motywację i integrację mieszkańców, wzmacniając ich identyfikację z gminą,
- promuje gminę w otoczeniu, zwiększa zainteresowanie, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów i wobec odbiorców oferty gminy.

Wizja stanowi projekcję pożądanego stanu, do którego powinny doprowadzić działania podjęte w ramach realizacji celów i zadań realizacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Zagórz.

Społeczność lokalna gminy Zagórz chce inwestować w nowe potencjały, a jednocześnie minimalizować lub usuwać bariery rozwojowe. Szuka także nowych dźwigni, które przyspieszą rozwój turystyki i ochrony środowiska. Chce w większym stopniu wykorzystywać położenie i transgraniczną współpracę.

Gmina Zagórz w 2032 roku to obszar i społeczność:

- *systematycznie eliminująca zjawisko wykluczenia społecznego i zawodowego;*
- *konsekwentnie podnosząca jakość i zadowolenie z życia mieszkańców;*
- *o przyjaznej przestrzeni publicznej i infrastrukturze mieszkalnej;*
- *kultywująca i wykorzystująca potencjał wielokulturowego dziedzictwa kulturowego i historycznego;*
- *przyjazna dla środowiska naturalnego i przygotowana na zmiany klimatu;*
- *rozwijająca przemysł turystyczny, poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i towarzyszącej;*
- *przyjazna dla inwestorów i przedsiębiorców.*

4. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne określone są do roku 2032 i służą realizacji misji Gminy.

Cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe dla koncepcji rozwoju gminy. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w dyspozycji sektora prywatnego i pozarządowego. Przypisane im **cele operacyjne** wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla rozwoju gminy.

Cele strategiczne i operacyjne gminy powstały na podstawie oceny aktualnej sytuacji uwzględniającej zidentyfikowane w uświadomionym procesie pracy problemy i czynniki wewnętrzne wpływające na możliwość rozwoju gminy (słabe i mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia w otoczeniu).

4.1. Cele strategiczne Gminy Zagórz

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Zagórz, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w misji rozwoju określono 7 celów strategicznych dla 3 głównych wyznaczonych wcześniej sfer funkcjonowania gminy:

SFERA SPOŁECZNA

1. Poprawa warunków i jakości życia

SFERA POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY

- 2. Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów**
- 3. Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy**

4. Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie kulturowym i historycznym
5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu
6. Wzmocnienie kapitału ludzkiego

SFERA GOSPODARCZA I PROMOCJI GMINY

7. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy

Osiąganie celów w sferze gospodarczej jest zadaniem, które mogą realizować tylko podmioty działające w sferze gospodarczej. Zadania Gminy dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków do działalności gospodarczej, wspierania podmiotów przez odpowiednią politykę i promocję Gminy. Ważnym elementem wsparcia będą również działania związane z planowaniem przestrzennym i rozwojem infrastruktury technicznej na terenach wykorzystywanych i możliwych do wykorzystania do celów gospodarczych. Cele strategiczne w sferze gospodarczej powinny wpływać na decyzje podejmowane przez wszystkie podmioty działające w Gminie oraz przyszłych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Poprawa warunków i jakości życia	1.1. Aktywizacja zawodowa i gospodarcza mieszkańców 1.2. Zwiększenie świadomości prawnej mieszkańców 1.3. Zwiększenie dostępności mieszkań 1.4. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych 1.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców i osób przebywających na terenie gminy 1.6. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców 1.7. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego 1.8. Poprawa jakości kształcenia 1.9. Rozszerzenie oferty w zakresie kultury oraz sportu i rekreacji 1.10. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego 1.11. Ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego 1.12. Poprawa dostępności komunikacyjnej
2. Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów	2.2. Poprawa ergonomii i dostosowanie warunków w instytucjach samorządowych do potrzeb obsługi petentów 2.1. Poprawa funkcjonalności i dostępności obiektów użyteczności publicznej 2.3. Poprawa wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i obiektów 2.4. Rozwinięta infrastruktura drogowa 2.5. Rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa 2.6. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna 2.7. Poprawa dostępności źródeł energii 2.8. Poprawa gotowości stanu przygotowania na sytuacje zagrożeń – powodziowego, pożarowego i innych
3. Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy	3.1. Poprawa ładu przestrzennego 3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy
4. Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie	4.1. Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków 4.2. Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego
5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu	5.1. Poprawa stanu gospodarowania wodą 5.2. Poprawa jakości powietrza 5.3. Poprawa stanu zagospodarowania odpadów 5.4. Transformacja energetyczna gminy 5.5. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu lasów
6. Wzmocnienie kapitału ludzkiego	6.1. Zahamowanie niekorzystnego trendu zmniejszania się liczby mieszkańców
7. Zwiększenie	7.1. Zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw

konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy	7.2. Wykorzystanie potencjału gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodu
	7.3. Rozpoznawalna, unikalna oferta turystyczna

Cele strategiczne Gminy Zagórz odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cel strategiczny 1: Poprawa warunków i jakości życia

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1.1. Aktywizacja zawodowa i gospodarcza mieszkańców	✓ Stwarzanie warunków do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej: prowadzenie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości, udostępnianie informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania działalności gospodarczej, uruchomienie inkubatora przedsiębiorczości dostosowanego do lokalnych potrzeb. ✓ Prowadzenie działalności edukacyjnej dla osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym (kursy zawodowe, zajęcia z zakresu rozwoju osobistego, doradztwo zawodowe itp.). ✓ Propagowanie różnorodnych form działalności gospodarczej m.in. w zakresie ekonomii społecznej. ✓ Wspieranie wykorzystania ekonomii społecznej i solidarnej, jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup de faworyzowanych. ✓ Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.
1.2. Zwiększenie świadomości prawnej mieszkańców	✓ Rozszerzanie dostępności doradztwa prawnego. ✓ Promocja działań Powiatowego Rzecznika Praw Konsumenta.
1.3. Zwiększenie dostępności mieszkań	✓ Budowa lub adaptacja budynków na mieszkania socjalne. ✓ Tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. ✓ Rozwijanie budownictwa wielorodzinnego.
1.4. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	✓ Modernizacja energetyczna komunalnych budynków mieszkalnych, ✓ Podnoszenie świadomości mieszkańców z zakresu potrzeby modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych, ✓ Realizacja projektów parasolowych z zakresu modernizacji energetycznej,
1.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców i osób przebywających na terenie gminy	✓ Podnoszenie kwalifikacji strażaków z jednostek OSP na terenie gminy, ✓ Systematyczne doposażanie jednostek OSP, ✓ Podnoszenie świadomości mieszkańców i właścicieli nieruchomości w zakresie zagrożeń pożarowych (np. wynikających z wypalania traw, niewłaściwego utrzymania nieruchomości itp.), ✓ Podnoszenie wiedzy mieszkańców w zakresie funkcjonowania systemów alarmowych, ✓ Podnoszenie skuteczności i poszerzanie zasięgu systemu ostrzegania o zagrożeniu, ✓ Budowa zbiorników małej retencji, ✓ Podnoszenie świadomości mieszkańców o potrzebie ubezpieczenia majątku, ✓ Realizacja inwestycji z zakresu podniesienia bezpieczeństwa na ciągach komunikacyjnych (w tym budowa: chodników, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej, przejście dla pieszych, itp.), ✓ Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach i poza nimi z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, ✓ Budowa efektywnego systemu monitoringu wizyjnego w miejscach szczególnego zagrożenia, ✓ Rozszerzanie działań w szkołach i lokalnym środowisku z zakresu zapobiegania wypadkom przemocy w szkole, chuligaństwa, wandalizmu, drobnych kradzieży itp., ✓ Poprawa współpracy i koordynacji działań pomiędzy służbami

	odpowiedzialnymi za problematykę przemocy domowej,
1.6. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców	✓ Budowa, rozbudowa, przebudowa i adaptacja obiektów na potrzeby tworzenia podmiotów leczniczych, ✓ Systematyczne doposażanie i unowocześnianie wyposażenia jednostek leczniczych w sprzęt medyczny, ✓ Prowadzenie punktów wsparcia i pomocy w zakresie uzależnień i zaburzeń psychicznych, ✓ Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie ograniczania zjawiska uzależnień i zaburzeń psychicznych, ✓ Upowszechnianie informacji o szkodliwości i zagrożeniach używania napojów energetycznych, ✓ Sygnalizowanie przedstawicielom Parlamentu o problemie nadużywania napojów energetycznych oraz podejmowanie inicjatyw legislacyjnych, ✓ Kontynuacja realizacji programów dożywiania w szkole i w domu, ✓ Promocja lokalnych produktów żywnościowych, ✓ Promocja zdrowego stylu życia, ✓ Rozbudowa sieci wodociągowej, ✓ Prowadzenie działań z zakresu wyrównywania szans dzieci i młodzieży z dysfunkcjami intelektualnymi oraz niepełnosprawnościami, ✓ Tworzenie aktywnych sposobów spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży – alternatywnych do Internetu
1.7. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego	✓ Tworzenie zaplecza instytucjonalnego opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych, ✓ Rozwijanie oferty usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, ✓ Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie zdobywania kwalifikacji do opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, ✓ Rozwijanie wolontariatu i samopomocy z zakresu wspierania osób starszych i niepełnosprawnych, ✓ Likwidacja barier transportowych związanych z dostępem do miejsc opieki instytucjonalnej dla seniorów i osób niepełnosprawnych, ✓ Promocja wartości rodzinnych, ✓ Systematyczne zwiększenie liczby miejsc opieki przedszkolnej i żłobkowej, ✓ Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, ✓ Tworzenie ośrodków wsparcia np. dla ofiar przemocy, ✓ Terapia rodzin i warsztaty wychowawcze dla rodzin
1.8. Poprawa jakości kształcenia	✓ Tworzenie płaszczyzn współpracy jst w zakresie doradztwa zawodowego, ✓ Pozyskiwanie dofinansowania zewnętrznego dla projektów edukacyjnych i aktywizujących dzieci i młodzież, ✓ Systematyczne doposażanie bazy oświatowej w sprzęty dydaktyczne oraz rozwój bazy lokalowej
1.9. Rozszerzenie oferty w zakresie kultury oraz sportu i rekreacji	✓ Rozwijanie bazy rekreacyjno-wypoczynkowej, ✓ Rozszerzanie oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych, ✓ Organizacja większej liczby masowych imprez sportowo-rekreacyjnych, ✓ Budowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury kultury, ✓ Poprawa dostępności zasobów bibliotecznych dla mieszkańców, ✓ Rozbudowa, modernizacja i doposażanie bazy sportowej oraz rozwijanie oferty uprawiania sportu. ✓ Poprawa możliwości profesjonalnego uprawiania narciarstwa.
1.10. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego	✓ Kreowanie i aktywizacja lokalnych liderów, ✓ Współpraca z LGD w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych, ✓ Wspieranie działalności organizacji pozarządowych (baza lokalowa, dobre praktyki, pomoc księgowa i prawna itp.)
1.11. Ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego	✓ Wykorzystanie istniejącej infrastruktury teletechnicznej w celu rozszerzenia zasięgu telefonii cyfrowej, ✓ Kontynuacja i rozszerzanie działań w zakresie włączenia cyfrowego,
1.12. Poprawa dostępności komunikacyjnej	✓ Wspieranie działań na rzecz przywrócenia Zagórzowi statusu kolejowej stacji węzłowej, ✓ Podejmowanie działań w celu uruchomienia większej ilości kursów w wymiarze wewnątrz gminnym jak i zewnętrznym, ✓ Współpraca w ramach ZIT-MOF oraz innymi jst w celu poprawy dostępności komunikacyjnej

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa warunków i jakości życia	Liczba przeprowadzonych nowych działań edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości, udostępnianie informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania działalności gospodarczej uruchomienie	0	wzrost
	Liczba przeprowadzonych nowych działań edukacyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym	0	wzrost
	Liczba uruchomionych podmiotów wsparcia przedsiębiorczości (np. inkubator przedsiębiorczości)	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej	0	wzrost
	Liczba dostępnych punktów doradztwa prawnego	1	wzrost
	Zasób mieszkaniowy Gminy Zagórz z możliwością przeznaczenia na najem socjalny	7	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu budownictwa mieszkaniowego (w tym wielorodzinnego)	0	wzrost
	Liczba nowych projektów z zakresu modernizacji energetycznej budynkach komunalnych	0	wzrost
	Liczba nowych projektów z zakresu modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych	0	wzrost
	Liczba nowych projektów z zakresu modernizacji energetycznej budynkach użyteczności publicznej	0	wzrost
	Liczba szkoleń, w których w okresie realizacji strategii uczestniczyli strażacy z jednostek OSP	0	wzrost
	Liczba jednostek OSP wyposażonych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba przeprowadzonych nowych działań edukujących mieszkańców i właścicieli nieruchomości w zakresie zagrożeń pożarowych oraz funkcjonowania systemów alarmowych	0	wzrost
	Liczba zbiorników małej retencji	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu poprawy bezpieczeństwa na ciągach komunikacyjnych	0	wzrost

Liczba nowych działań profilaktycznych w szkołach i poza nimi z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom przeprowadzonych w kresie realizacji strategii	0	wzrost
Liczba nowych punktów objętych monitoringiem wizyjnym	0	wzrost
Liczba obiektów rozbudowanych/ przebudowanych/zaadaptowanych na potrzeby tworzenia podmiotów leczniczych	0	wzrost
Liczba obiektów wybudowanych na potrzeby tworzenia podmiotów leczniczych	0	wzrost
Liczba jednostek leczniczych wyposażonych w okresie realizacji strategii w sprzęt medyczny	0	wzrost
Liczba punktów wsparcia i pomocy w zakresie uzależnień i zaburzeń psychicznych	1	wzrost
Liczba nowych działań edukacyjnych w zakresie ograniczania zjawiska uzależnień i zaburzeń psychicznych zrealizowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
Liczba zrealizowanych kampanii promocji lokalnych produktów żywnościowych	0	wzrost
Liczba zrealizowanych kampanii promocji zdrowego stylu życia	0	wzrost
Liczba obiektów zaplecza instytucjonalnego opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych	4	wzrost
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania	68	wzrost
Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych w zakresie zdobywania kwalifikacji do opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi	0	wzrost
Liczba miejsc w przedszkolach	487	wzrost
Liczba miejsc w żłobkach	64	wzrost
Liczba zrealizowanych nowych działań w zakresie terapii rodzin i warsztatów wychowawczych dla rodzin	0	wzrost
Liczba zrealizowanych nowych inicjatyw współpracy jst w zakresie doradztwa zawodowego	0	wzrost
Liczba zrealizowanych nowych projektów edukacyjnych i aktywizujących dzieci i młodzież	0	wzrost
Liczba szkół i przedszkoli wyposażonych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
Liczba nowych inwestycji z	0	wzrost

	zakresu rozwoju bazy lokalowej jednostek oświaty		
	Liczba nowych inwestycji z zakresu budowy lub modernizacji obiektów bazy rekreacyjno-wypoczynkowej	0	wzrost
	Liczba nowych zajęć sportowo-rekreacyjnych	0	wzrost
	Liczba masowych imprez sportowo-rekreacyjnych	5	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu przebudowy/rozbudowy infrastruktury kultury	0	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu budowy infrastruktury kultury	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych projektów z zakresu rozbudowy/modernizacji/doposażania bazy sportowej	0	wzrost
	Liczba nowych przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę możliwości profesjonalnego uprawiania narciarstwa	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych przedsięwzięć z zakresu aktywizacji liderów lokalnych	0	wzrost
	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych działań w zakresie włączenia cyfrowego zmiana zapisu	0	wzrost

Cel strategiczny 2: Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny		Kierunki działań
2.1.	Poprawa ergonomii i dostosowanie warunków w instytucjach samorządowych do potrzeb obsługi petentów	✓ Rozbudowa budynku Urzędu Miasta i Gminy i likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych.
2.2.	Poprawa funkcjonalności i dostępności obiektów użyteczności publicznej	✓ Budowa Biblioteki Gminnej. ✓ Przebudowa i doposażanie obiektu Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu wraz z dostosowaniem go do potrzeb osób niepełnosprawnych. ✓ Rozbudowa, przebudowa i doposażenie obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji w Zagórzu tzw. Zakucie. ✓ Przebudowa, rozbudowa i doposażanie lokalnych obiektów kultury (np. Świetlic, Domów Strażaka, Domów Kultury itp.) wraz z dostosowaniem ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. ✓ Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych w pozostałych obiektach użyteczności publicznej. ✓ Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej. ✓ Stworzenie systemu sterowania i monitorowania wytwarzania i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej.

2.3. Poprawa wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i obiektów	✓ Rozbudowa infrastruktury cmentarzy komunalnych. ✓ Optymalizacja sposobu wykorzystania obiektów komunalnych, w tym oświatowych po godzinach lekcyjnych. ✓ Adaptacja niezagospodarowanych budynków i obiektów do nowych funkcji społecznych, kulturalnych i innych (niedokończony budynek przychodni /ul. Curie/, budynek pozostały po Posterunku Policji, budynek dworca PKP i pozostałe budynki i budowle należące do PKP Nieruchomości, obiekty zabytkowe, w tym sakralne /np. ruiny Kościoła w b. Klasztorze Karmelitów Bosych, ruiny cerkwi w Tarnawie Górnej itp./ i inne). ✓ Wykorzystanie innych niezagospodarowanych, niszczących nieruchomości.
2.4. Rozwinięta infrastruktura drogowa.	✓ Rozbudowa, przebudowa, budowa i remonty dróg lokalnych wewnętrznych, gminnych i powiatowych oraz infrastruktury towarzyszącej (m. in. chodniki, oświetlenie, przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe, oznakowanie pionowe i poziome itp.). ✓ Rozbudowa, przebudowa, budowa i remonty obiektów i przepraw mostowych. ✓ Rozbudowa, przebudowa i budowa parkingów i miejsc postojowych. ✓ Poprawa (przebudowa, wymiana, modernizacja) wiat przystankowych.
2.5. Rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa	✓ Rozbudowa, przebudowa i remont sieci kanalizacji deszczowej. ✓ Rozbudowa, przebudowa i remonty sieci kanalizacji sanitarnej. ✓ Remont i przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Średnim Wielkiem i Kalnicy. ✓ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Mokrem i Morochowie oraz innych częściach gminy gdzie brakuje kanalizacji. ✓ Budowa nowych i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków. ✓ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w lokalizacjach peryferyjnych. ✓ Rozbudowa, przebudowa i remont gminnej sieci wodociągowej. ✓ Rozbudowa istniejących ujęć wody. ✓ Poprawa dostępności komunikacyjnej oczyszczalni ścieków i ujęć wody ✓ Regulowanie stanu prawnego gruntów, na których zlokalizowano przepompownie ścieków.
2.6. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna	✓ Poprawa stanu technicznego i wyposażenia infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (boiska sportowe, skocznie i trasy narciarskie, place zabaw, siłownie zewnętrzne). ✓ Budowa, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wraz z wyposażeniem i zapleczem techniczno-sanitarnym. ✓ Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (np. brak Skate Park, Pump Track, bieżnie sportowe, skocznie narciarskie, trasy do narciarstwa biegowego itp.). ✓ Budowa i znakowanie oraz wyposażanie ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. ✓ Rozwijanie infrastruktury turystyki wodnej. ✓ Przygotowanie infrastruktury pod turystykę kamperową i namiotową. ✓ Budowa infrastruktury dla wędkarzy.
2.7. Poprawa dostępności źródeł energii	✓ Zabieganie o rozbudowę i modernizację sieci energetycznej i gazowej. ✓ Podejmowanie działań celem wykorzystania lokalnych źródeł termalnych. ✓ Rozwój źródeł energii odnawialnych.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów	Liczba nowych projektów zrealizowanych w obiektach użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery dla osób niepełnosprawnych	0	wzrost
	Liczba nowo wybudowanych obiektów kultury	0	wzrost
	Liczba obiektów kultury, sportu i rekreacji przebudowanych w kresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba lokalnych obiektów kultury przebudowanych/ rozbudowanych/ doposażonych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji energetycznej w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu rozbudowy infrastruktury cmentarzy komunalnych	0	wzrost
	Liczba niezagospodarowanych budynków i obiektów zaadoptowanych do nowych funkcji społecznych, kulturalnych i innych	1	wzrost
	Długość dróg gminnych przebudowanych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość dróg gminnych wybudowanych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość odcinków dróg z nowym oświetleniem zainstalowanym w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość chodników wybudowanych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość chodników przebudowanych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość ścieżek rowerowych wybudowanych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Liczba nowych przejść dla pieszych	0	wzrost
	Liczba nowo wybudowanych obiektów i przepraw mostowych	0	wzrost
	Liczba obiektów i przepraw mostowych przebudowanych/wyremontowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost

	Liczba nowych miejsc parkingowych i postojowych	0	wzrost
	Długość sieci kanalizacji deszczowej rozbudowanej, przebudowanej/wyremontowanej w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej (km)	0	wzrost
	Długość sieci kanalizacji sanitarnej rozbudowanej, przebudowanej/wyremontowanej w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km)	0	wzrost
	Liczba nowo wybudowanych oczyszczalni ścieków	0	wzrost
	Liczba inwestycji z zakresu przebudowy oczyszczalni ścieków zrealizowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Długość sieci wodociągowej rozbudowanej, przebudowanej/wyremontowanej w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu rozbudowanych ujęć wody	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu poprawy stanu technicznego i wyposażenia infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu budowy/rozbudowy infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wraz z wyposażeniem i zapleczem techniczno-sanitarnym	0	wzrost
	Długość ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą wybudowanych i oznakowanych oraz wyposażonych w okresie realizacji strategii (km)	0	wzrost
	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury dla turystyki wodnej i wędkarzy	0	wzrost
	Liczba miejsc przygotowanych pod turystykę kamperową i namiotową	0	wzrost
	Liczba nowych inwestycji z zakresu OZE oraz geotermii	0	wzrost

Cel strategiczny 3: Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
3.1. Poprawa ładu przestrzennego	✓ Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych. ✓ Opracowywanie i aktualizacja Miejscowych Planów

	Zagospodarowania Przestrzennego. ✓ Inwentaryzacja substancji budowlanej pod kątem bezpieczeństwa. ✓ Likwidowanie substancji budowlanej niebezpiecznej. ✓ Porządkowanie przestrzeni publicznych.
3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	✓ Uzbrajanie terenów inwestycyjnych. ✓ Promowanie terenów inwestycyjnych w celu pozyskania inwestorów.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy	Liczba nowych projektów zrealizowanych w związku z koniecznością likwidacji w przestrzeni publicznej, barier architektonicznych	0	wzrost
	Liczba opracowanych Miejsowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego	42	wzrost
	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych	8,583	wzrost

Cel strategiczny 4: Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
4.1. Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków	✓ Restauracja, konserwacja i zagospodarowanie niewykorzystanych obiektów zabytkowych wraz z zabezpieczeniem przeciwpożarowym i antywłamaniowym (w tym obiekty sakralne /np. ruiny Kościoła w b. Klasztorze Karmelitów Bosych, ruiny cerkwi w Tarnawie Górnej itp./ i inne). ✓ Restauracja, konserwacja obiektów zabytkowych (ruchomych i nieruchomych) wraz z zabezpieczeniem przeciwpożarowym i antywłamaniowym.
4.2. Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	✓ Reaktywacja i tworzenie nowych inicjatyw kulturalnych. ✓ Wspieranie i doposażanie istniejących zespołów ludowych, muzycznych, tanecznych, KGW i KGM i innych środowisk kulturalnych. ✓ Organizacja wydarzeń o charakterze wielokulturowym (festiwale, jarmarki, festyny i inne). ✓ Wspieranie lokalnych twórców i artystów.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie	Liczba niewykorzystanych obiektów zabytkowych poddanych w okresie	0	wzrost

	realizacji strategii restauracji, konserwacji i zagospodarowaniu wraz z zabezpieczeniem przeciwpożarowym i antywłamaniowym		
	Liczba obiektów zabytkowych poddanych w okresie realizacji strategii restauracji/konserwacji, w tym zabezpieczenie przeciwpożarowe i antywłamaniowe	0	wzrost
	Liczba nowych inicjatyw kulturalnych	0	wzrost
	Liczba inicjatyw kulturalnych reaktywowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba wydarzeń o charakterze wielokulturowym organizowanych na terenie gminy	1	wzrost

Cel strategiczny 5: Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
5.1. Poprawa stanu gospodarowania wodą	✓ Budowa zbiorników małej retencji i rozsączających. ✓ Zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych. ✓ Zwiększanie powierzchni terenów zielonych w miejscowościach gminy. ✓ Działania edukacyjne i informacyjne w zakresie oszczędnego wykorzystania wody oraz zagospodarowania wód opadowych. ✓ Działania edukacyjno-kontrolne w zakresie odprowadzania nieczystości.
5.2. Poprawa jakości powietrza	✓ Zakup i uruchomienie systemu monitoringu jakości powietrza. ✓ Realizacja projektów parasolowych z zakresu niskiej emisji (OZE, wymiana kotłów itp.). ✓ Realizacja założeń Programu Czyste Powietrze. ✓ Edukacja ekologiczna mieszkańców.
5.3. Poprawa stanu zagospodarowania odpadów	✓ Poprawa funkcjonalności i rozbudowa składowiska odpadów komunalnych. ✓ Budowa i przebudowa systemu gospodarki osadami ściekowymi. ✓ Rozbudowa PSZOK. ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami.
5.4. Transformacja energetyczna gminy	✓ Zwiększenie wykorzystania OZE w obiektach komunalnych, użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych. ✓ Stworzenie systemu sterowania i monitorowania wytwarzania i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej. ✓ Tworzenie miejsc ładowania pojazdów elektrycznych. ✓ Zakup taboru pojazdów elektrycznych do szkół.
5.5. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu lasów	✓ Grodzenie upraw leśnych, zakup materiału

	sadzeniowego do wykonania odnowień sztucznych w lasach
--	--

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu	Liczba zbiorników małej retencji i rozsączających	0	wzrost
	Liczba przeprowadzonych nowych akcji edukacyjnych i informacyjnych w zakresie oszczędnego wykorzystania wody oraz zagospodarowania wód opadowych	0	wzrost
	Liczba przeprowadzonych nowych akcji edukacyjnych i informacyjnych w zakresie odprowadzania nieczystości	0	wzrost
	Liczba punktów monitoringu jakości powietrza	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych projektów parasolowych z zakresu ograniczania niskiej emisji (OZE, wymiana kotłów itp.)	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych nowych inwestycji z zakresu gospodarki odpadami	0	wzrost
	Powierzchnia objęta odnowieniami sztucznymi w lasach (ha)	32	wzrost

Cel strategiczny 6: Wzmocnienie kapitału ludzkiego

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
6.1. Zahamowanie niekorzystnego trendu zmniejszania się liczby mieszkańców	✓ Wdrożenie systemu zachęt podatkowych i innych promujących osiedlanie się na terenie gminy Zagórz. ✓ Systematyczne unowocześnianie infrastruktury technicznej i społecznej. ✓ Wspieranie budownictwa mieszkaniowego. ✓ Systematyczne zwiększanie atrakcyjności turystycznej. ✓ Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich

wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wzmocnienie kapitału ludzkiego	Saldo migracji mieszkańców	-1,67	wzrost

Cel strategiczny 7: Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy

Cele operacyjne służące realizacji powyższego celu strategicznego stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel operacyjny	Kierunki działań
7.1. Zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	✓ Promowanie różnorodnych form współpracy/sieciowania wśród lokalnych przedsiębiorców. ✓ Wspieranie przedsięwzięć sieciowych wśród przedsiębiorców (tworzenie klastrów i grup producenckich) ✓ Inicjowanie współpracy władz lokalnych z sektorem gospodarczym – organizacja wspólnych konferencji, organizacja cyklicznych spotkań forum wymiany informacji – współpraca w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia oferty gospodarczej. ✓ Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie możliwości wsparcia przedsiębiorców. ✓ Informowanie o możliwościach pozyskiwania dofinansowania na uruchomienie lub rozwój działalności gospodarczej. ✓ Współpraca z LGD w zakresie informowania przedsiębiorców i mieszkańców o możliwościach finansowania inwestycji rozwojowych. ✓ Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu (np. inkubatora przedsiębiorczości) w gminie i powiecie. ✓ Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie tworzenia i wzmacniania warunków do tworzenia i rozwoju start-up'ów. ✓ Współpraca z samorządem województwa i samorządem powiatowym oraz gminnymi w zakresie przedsiębiorczości społecznej. ✓ Promocja postaw i inicjatyw sprzyjających inicjowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych w gminie i regionie oraz ich wspieranie.
7.2. Wykorzystanie potencjału gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodu	✓ Wspieranie tworzenia gospodarstw agroturystycznych. ✓ Wspieranie przedsięwzięć alternatywnych do produkcji rolnej w gospodarstwach (np. zagrody edukacyjne, wiejskie zoo itp.). ✓ Współpraca z LGD w zakresie informowania rolników o możliwościach finansowania inwestycji rozwojowych. ✓ Identyfikacja i stworzenie bazy lokalnych produktów ✓ Promowanie lokalnych produktów wytwarzanych w gospodarstwach rolnych. ✓ Promowanie miejsc sprzedaży lokalnych produktów. ✓ Prowadzenie działań edukacyjnych dla wytwórców produktów lokalnych.
7.3. Rozpoznawalna, unikalna oferta turystyczna	✓ Wspieranie mikroprzedsiębiorstw w zakresie działalności turystycznej i okoturystycznej. ✓ Utworzenie Punktu Informacji Turystycznej. ✓ Tworzenie zintegrowanej oferty turystycznej: budowa ścieżek rowerowych, wyznaczanie

	szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych, przyrodniczych i historycznych; rozwijanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. ✓ Promocja gminy oraz popularyzacja jej kultury poprzez rozwój turystyki kulturowej. ✓ Promowanie i wspieranie waloryzacji dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie gospodarczego i społecznego jego wykorzystania m.in. poprzez tworzenie partnerstw między sektorem publicznym i prywatnym. ✓ Inicjowanie/wspieranie restauracji i adaptacji obiektów dziedzictwa kulturowego, w celu tworzenia innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych. ✓ Uwzględnianie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego w tworzeniu marki lokalnej: wykorzystanie lokalnych legend i postaci literackich, kontynuacja i tworzenie nowych lokalnych cyklicznych wydarzeń. ✓ Rozwój struktur sieciowych w turystyce (w tym klastrow i powiązań kooperacyjnych). ✓ Rozwijanie oferty zimowej: trasy narciarstwa biegowego, wędkarstwo na lodzie, kuligi. ✓ Rozwijanie infrastruktury dla turystyki aktywnej i tematycznej. ✓ Budowa stacji rowerowych (wypożyczalnia rowerów oraz hulajnóg itp.). ✓ Współpraca z Wodami Polskimi w celu uporządkowania brzegów rzek. ✓ Tworzenie infrastruktury do turystyki wodnej (kajaki, pontony, infrastruktura dla wędkarzy). ✓ Rozwijanie oferty dla wędkarzy, w tym organizowanie łowisk specjalnych, organizowanie zawodów wędkarskich ✓ Kreowanie i rozwój nowoczesnej kluczowej infrastruktury turystycznej tworzącej ofertę ekoturystyczną i identyfikującą gminę w oparciu o lokalne walory krajobrazowe i przyrodnicze, wielokulturowość oraz lokalne dziedzictwo kulturowe i historyczne ✓ Wykreowanie wspólnej marki obszaru z wykorzystaniem nowej symboliki. ✓ Identyfikacja i stworzenie bazy lokalnych produktów i ich promocja wraz z uruchamianiem kanałów dystrybucji. ✓ Wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej (m. in. promocja obszaru i oferty, udostępnianie informacji o możliwościach finansowania inwestycji). ✓ Tworzenie produktów ekoturystycznych.
--	---

Realizacja celu strategicznego będzie monitorowana poprzez wyznaczone wskaźniki wynikające z realizacji celów operacyjnych i zadań. Wartość bazowa to wartość na moment opracowania dokumentu Strategii natomiast wartości docelowe zostały określone dla roku 2031. W przypadku wskaźników z wartością bazową „0”, założono, że są to wskaźniki, które dotyczą okresu realizacji Strategii, czyli ich wartości dotyczą tego co zostanie zrealizowane w perspektywie do 2031 roku. Wskaźniki zamieszczono w poniższej tabeli.

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć promujących i wspierających różnorodne formy współpracy/ sieciowania wśród lokalnych przedsiębiorców	0	wzrost

	Liczba podjętych inicjatyw współpracy władz lokalnych z sektorem gospodarczym	0	wzrost
	Liczba całorocznych miejsc noclegowych	186	wzrost
	Liczba działań z zakresu informowania rolników o możliwościach finansowania inwestycji rozwojowych zrealizowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjnych i organizacyjnych dla wytwórców produktów lokalnych	0	wzrost
	Liczba zrealizowanych kampanii promujących produkty lokalne	0	wzrost
	Liczba działających Punktów Informacji Turystycznej	0	wzrost
	Liczba wybudowanych ścieżek rowerowych	0	wzrost
	Liczba ścieżek edukacyjnych, przyrodniczych i historycznych wyznaczonych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	0	wzrost
	Liczba kampanii promujących walory turystyczne gminy zrealizowanych w okresie realizacji strategii	0	wzrost
	Liczba wykonanych w okresie realizacji strategii przedsięwzięć za zakresu rozwoju nowoczesnej kluczowej infrastruktury turystycznej tworzącej ofertę ekoturystyczną i identyfikującej gminę w oparciu o lokalne walory krajobrazowe i przyrodnicze, wielokulturowość oraz lokalne dziedzictwo kulturowe i historyczne	0	wzrost

5. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40.) -strategia rozwoju gminy Zagórz zawiera nie tylko wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn.zm.) przygotowanej na potrzeby tej strategii, lecz również określa model struktury gminy.

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Zagórz przedstawia spodziewany i zaplanowany wpływ, jaki na kształtowanie się struktur przestrzennych będzie mieć realizacja zapisów strategii rozwoju gminy Zagórz. Model ten uwzględnia także zdiagnozowane wcześniej problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe gminy Zagórz, które wpływać mogą na zmiany w strukturze przestrzennej gminy.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ZAGÓRZ SŁUŻYĆ MA NADANIU WYMIARU PRZESTRZENNEGO STRATEGII ROZWOJU GMINY ZAGÓRZ POPRZECZ:



ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów
i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów



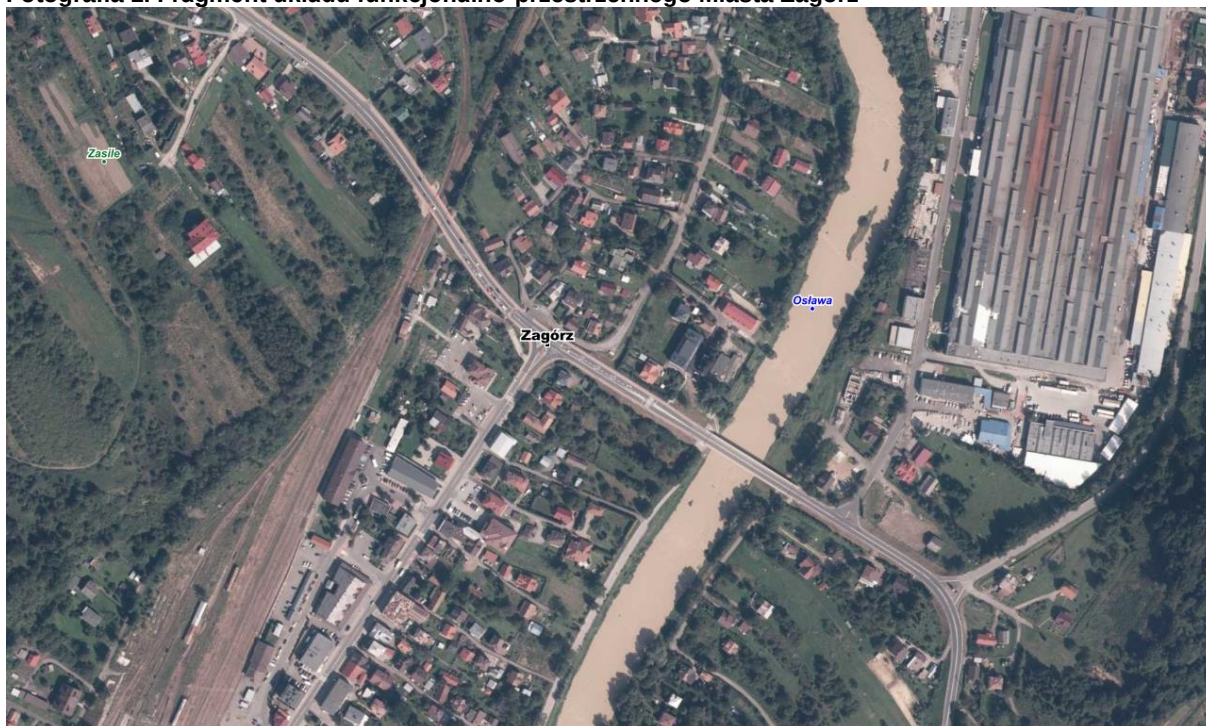
ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania
i prowadzenia polityki przestrzennej



określenie zasad i celów polityki przestrzennej oraz
struktury funkcjonalno-przestrzennej jednostki, dla której
opracowywana jest strategia

Głównym zamierzeniem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju gminy, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, to układ przestrzenny kształtujący funkcjonalność danej jednostki.

Fotografia 1. Fragment układu funkcjonalno-przestrzennego Miasta Zagórz



Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

PRZYJĘTY W OPRACOWANIU NINIEJSZEJ STRATEGII ZRÓWNOWAŻONY MODEL ROZWOJU GMINY ZAGÓRZ MA NA CELU:

-
- ✓ przedstawienie długookresowej strategii rozwoju gminy
 - ✓ obowiązkowy element strategii
 - ✓ zobrazowanie strategicznych pomysłów na rozwój gminy
 - ✓ efekt zintegrowanego procesu planistycznego

GMINA ZAGÓRZ W 2032 ROKU TO OBSZAR I SPOŁECZNOŚĆ:

- ✓ przyjazna dla inwestorów i przedsiębiorców
- ✓ rozwijająca przemysłu turystycznego, poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i towarzyszącej
- ✓ przyjazna dla środowiska naturalnego i przygotowana na zmiany klimatu
- ✓ kultywująca i wykorzystująca potencjał wielokulturowego dziedzictwa kulturowego i historycznego
- ✓ o przyjaznej przestrzeni publicznej i infrastrukturze mieszkalnej
- ✓ konsekwentnie podnosząca jakość i zadowolenie z życia mieszkańców
- ✓ systematycznie eliminująca zjawisko wykluczenia społecznego i zawodowego

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Zagórz, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w misji rozwoju określono 7 celów strategicznych dla 3 głównych wyznaczonych wcześniej sfer funkcjonowania gminy:

SFERA SPOŁECZNA	
1.	Poprawa warunków i jakości życia
SFERA POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY	
2.	Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów
3.	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy
4.	Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie kulturowym i historycznym
5.	Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu
6.	Wzmocnienie kapitału ludzkiego
SFERA GOSPODARCZA I PROMOCJI GMINY	
7.	Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy

Cele strategiczne określone są do roku 2032 i służą realizacji misji Gminy. Określają one rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe dla koncepcji rozwoju gminy. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w dyspozycji sektora

prywatnego i pozarządowego. Przypisane im **cele operacyjne** wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla rozwoju gminy.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zebrano w tabeli poniżej.

Tabela 5. Cele strategiczne i cele operacyjne wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
1. Poprawa warunków i jakości życia	1.1. Aktywizacja zawodowa i gospodarcza mieszkańców 1.2. Zwiększenie świadomości prawnej mieszkańców 1.3. Zwiększenie dostępności mieszkań 1.4. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych 1.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców i osób przebywających na terenie gminy 1.6. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców 1.7. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego 1.8. Poprawa jakości kształcenia 1.9. Rozszerzenie oferty w zakresie kultury oraz sportu i rekreacji 1.10. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego 1.11. Ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego 1.12. Poprawa dostępności komunikacyjnej
2. Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów	2.1. Poprawa ergonomii i dostosowanie warunków w instytucjach samorządowych do potrzeb obsługi petentów 2.2. Poprawa funkcjonalności i dostępności obiektów użyteczności publicznej 2.3. Poprawa wykorzystanie niezagospodarowanych budynków i obiektów 2.4. Rozwinięta infrastruktura drogowa 2.5. Rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa 2.6. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna 2.7. Poprawa dostępności źródeł energii 2.8. Poprawa gotowości stanu przygotowania
3. Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy	3.1. Poprawa ładu przestrzennego 3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy
4. Wzmocnienie potencjału kulturowego bazującego na lokalnym dziedzictwie	4.1. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych 4.2. Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego
5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu	5.1. Poprawa stanu gospodarowania wodą 5.2. Poprawa jakości powietrza 5.3. Poprawa stanu zagospodarowania odpadów 5.4. Transformacja energetyczna gminy 5.5. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu lasów
6. Wzmocnienie kapitału ludzkiego	6.1. Zahamowanie niekorzystnego trendu zmniejszania się liczby mieszkańców
7. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki gminy	7.1. Zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw 7.2. Wykorzystanie potencjału gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodu 7.3. Rozpoznawalna, unikalna oferta turystyczna

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z założeniami Strategii określono perspektywę planowania do 2032 roku. Cele strategiczne Gminy Zagórz odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Ponadto Strategia opracowana jest z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej (interesariuszy). Wskazania zawarte w Strategii będą służyły mieszkańcom gminy. Strategia ma być najogólniejszym dokumentem planistycznym gminy i tym samym wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego będzie kluczowym dokumentem kształtującym rozwój gminy. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych. Zadaniem jej jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych celów rozwoju Gminy Zagórz. Strategia będzie wskazywała zadania wspólne partnerów społecznych. Realizacją dokumentu będą kierowały władze wykonawcze gminy. Przygotowanie Strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.

Misję Gminy Zagórz określono w perspektywie do roku 2032 następująco: **„Gmina Zagórz to miejsce, które dzięki współpracy władz samorządowych oraz środowisk społecznych i gospodarczych, staje się coraz bardziej konkurencyjnym i pożądanym turystycznie oraz skoncentrowanym na kreowaniu przyjaznych, atrakcyjnych warunków życia i rozwoju mieszkańców w zachowanym unikalnym środowisku naturalnym”.**

Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju gminy są również przedsiębiorcy, których gmina będzie wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Gmina Zagórz będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców. Gmina Zagórz posiada potencjał do stworzenia oraz rozwijania innowacyjnych i technologicznych przedsiębiorstw i tworzeniu nowych miejsc pracy -na terenie gminy Zagórz znajdują się atrakcyjne tereny inwestycyjne wchodzące w skład podstrefy specjalnej strefy ekonomicznej „EURO – PARK MIELEC”.

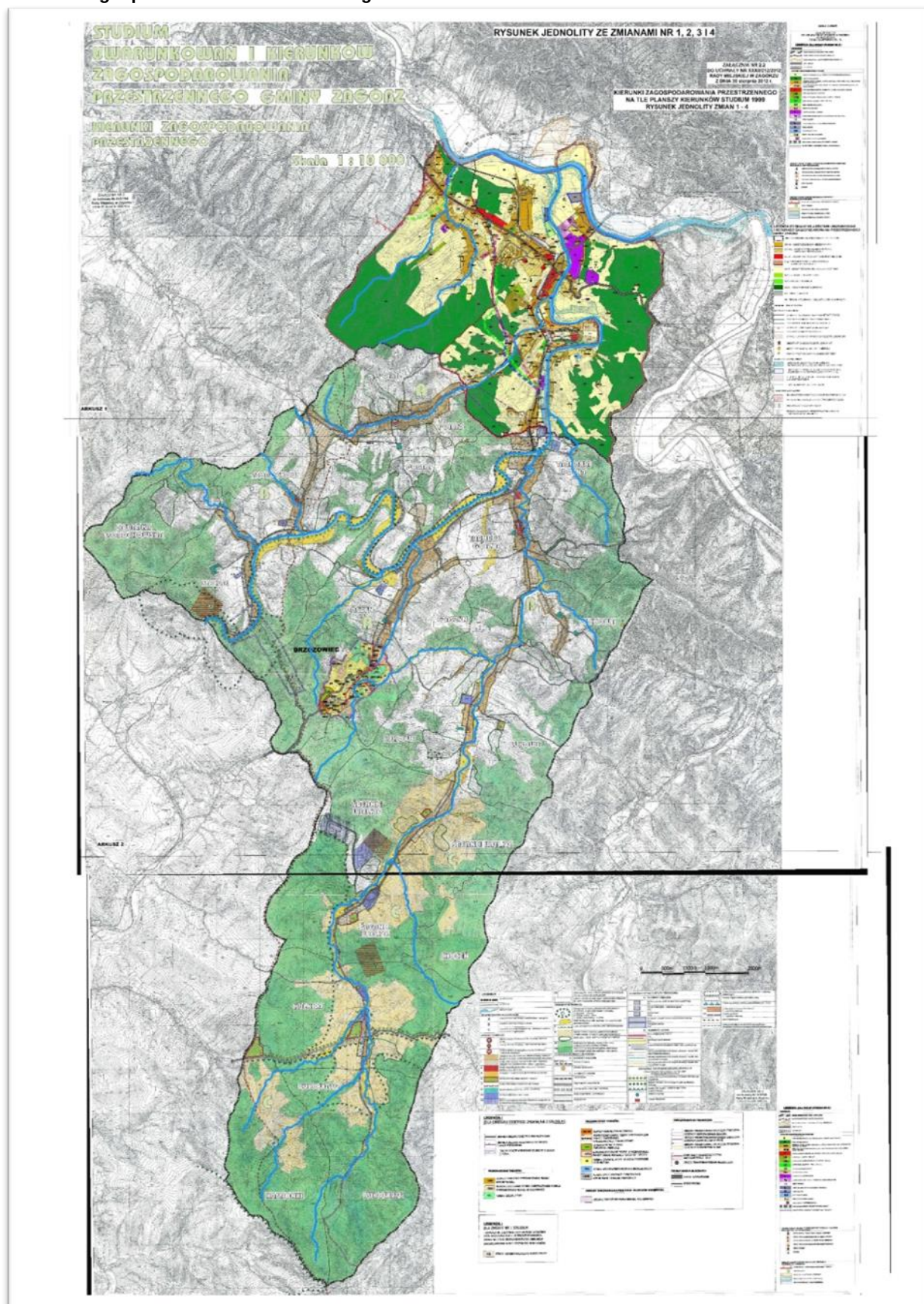
5.1. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne gminy

W celu określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej konieczne jest przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju Gminy Zagórz.

Dokumentem planistycznym wskazującym kierunki rozwoju gminy Zagórz, na bazie jej wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych jest obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zagórz, przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Zagórzu Nr IV/27/99 z dnia 22 stycznia 1999r. w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zagórz (zmieniona uchwałą Nr XXXII/212/2012 z dnia 30 sierpnia 2012r.nr LVIII/479/18 z dnia 14 września 2018 r.) zwane dalej Studium.

Studium pomimo, iż nie posiada statusu prawa miejscowego, stanowi podstawowy dokument lokalnego systemu planowania przestrzennego, którego celem jest rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem, a następnie na ich podstawie sformułowanie długofalowej polityki przestrzennej gminy. Studium wskazuje możliwą formę oraz stopień zainwestowania poszczególnych terenów.

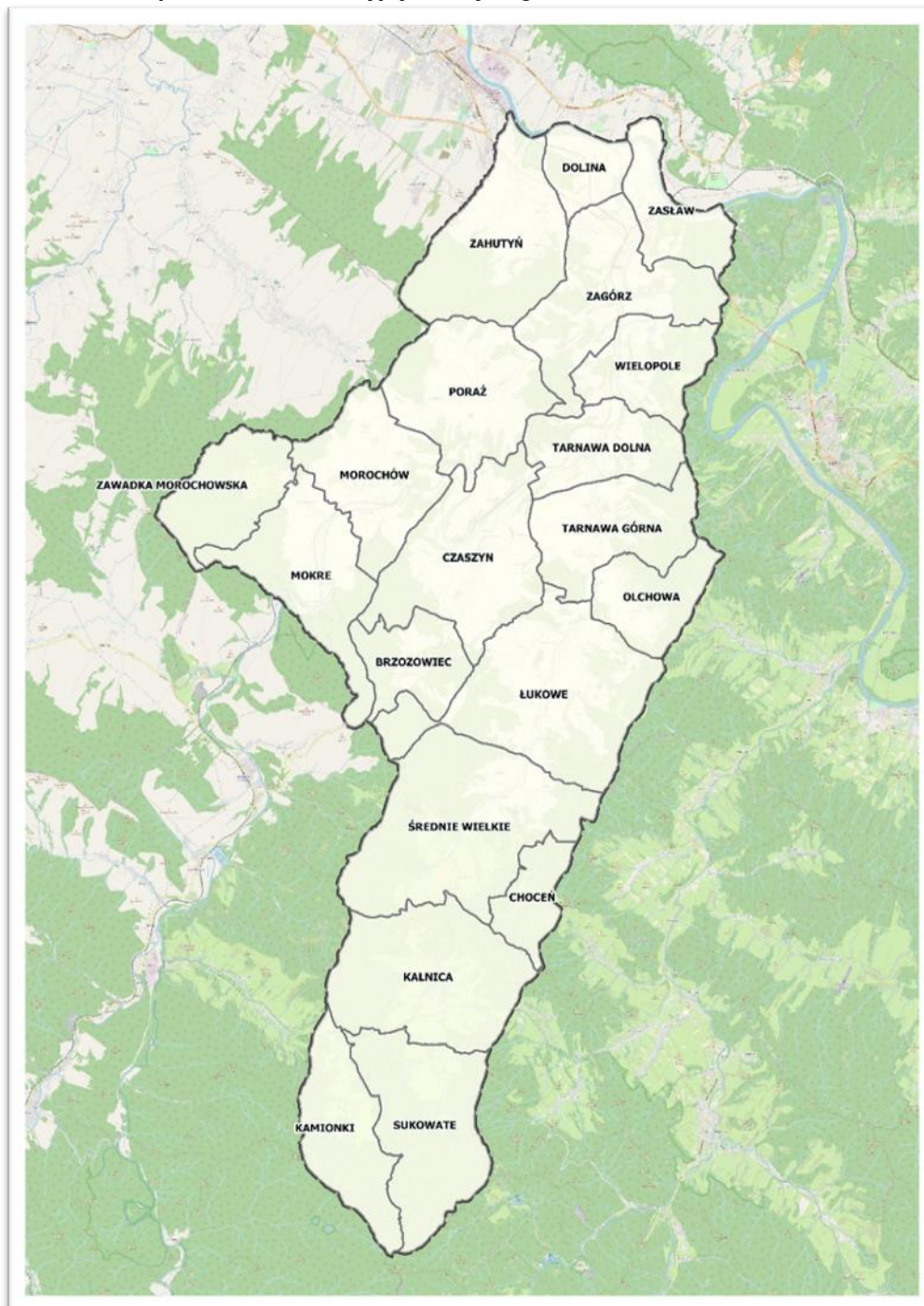
Rysunek 1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zagórz – Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego



Jak wynika ze Studium Gmina Zagórz jest organizmem wielofunkcyjnym, powiązanym z Sanokiem jako regionalnym ośrodkiem obsługi. Największym walorem Zagórza jest położenie na przecięciu

szlaków komunikacyjnych wiodących do znanych miejscowości wypoczynkowych co predestynuje to miasto do pełnienia znaczącego ośrodka obsługującego ten węzeł. Poza tym Zagórz ma szansę na ochronę tradycji kolejarskich jako tradycji kulturowych, istotnych dla podtrzymania tożsamości miejsca. Kolej może być wizytówką i chlubą całej społeczności lokalnej. Jak wskazuje Studium „kształtowanie miasta i gminy Zagórz jako gminy o zrównoważonym rozwoju funkcji i racjonalnym zagospodarowaniu przestrzeni, zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego”.

Rysunek 2. Położenie i podział administracyjny Gminy Zagórz



Źródło: opracowanie własne

Gmina Zagórz jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa podkarpackiego. Administracyjnie Gmina Zagórz należy do powiatu sanockiego. Miasto Zagórz (siedziba władz gminy) znajduje się w odległości 7,40km na południe od Sanoka, 46,60km na południowy wschód od Krosna, 80,50km na południe od Rzeszowa i 76,21km na południowy zachód od

Przemyśla. Gmina zajmuje 13,84% powierzchni powiatu sanockiego. Gmina Zagórz sąsiaduje z następującymi gminami:

- od północy graniczy z Miastem Sanok i gminą wiejską Sanok,
- od zachodu graniczy z gminami: Sanok, Bukowsko, Komańcza,
- od południa graniczy z gminą Baligród i Komańcza,
- od wschodu graniczy z gminą Baligród i Lesko.

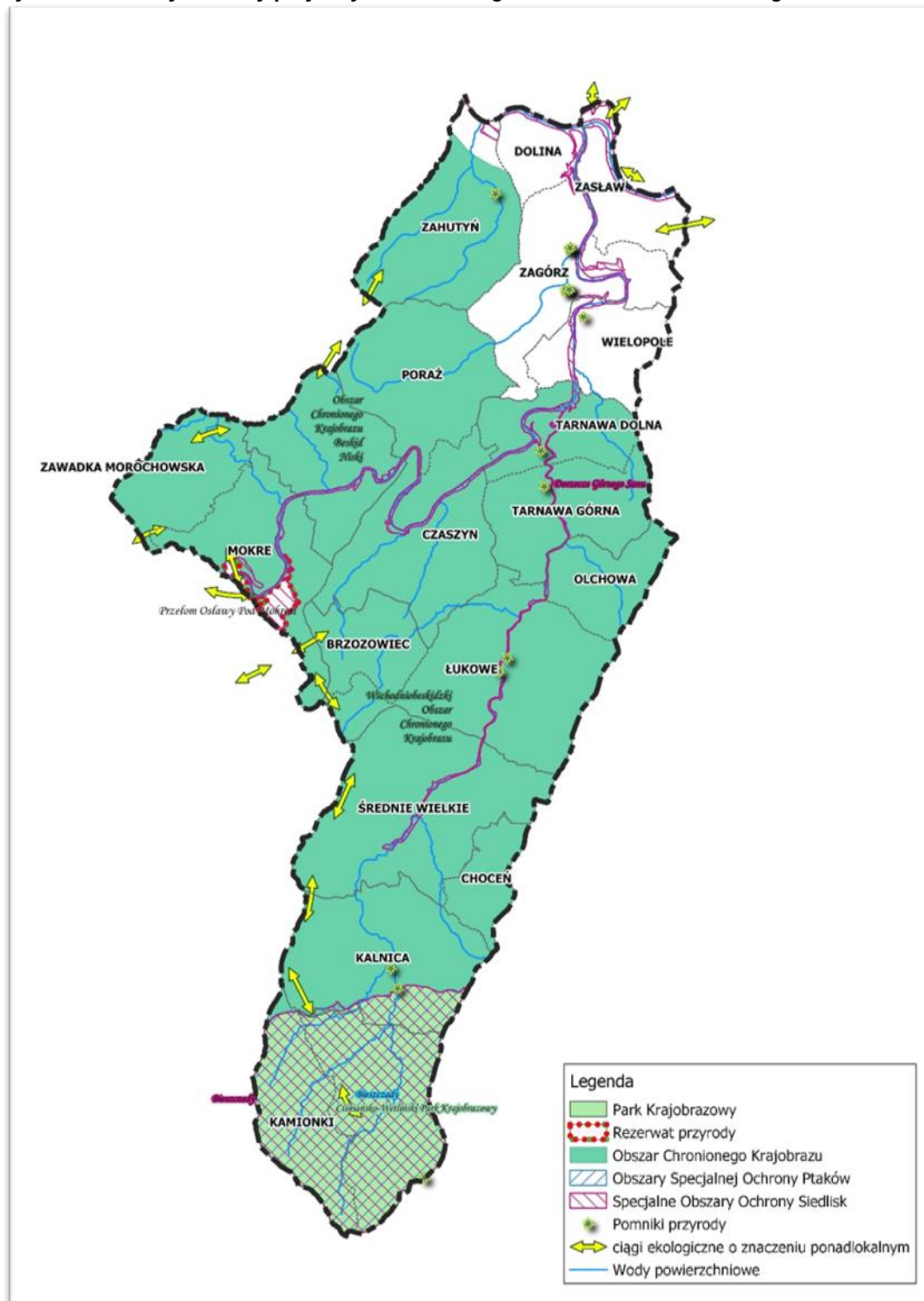
Na terenie gminy Zagórz, z wyjątkiem miasta Zagórz, obowiązuje zakaz budowy i rozbudowy obiektów wpływających szkodliwie na środowisko ze względu na obszary krajobrazu chronionego. Obowiązuje również najwyższa ochrona zbiorników wód podziemnych. Przepisy zawierające warunki ustalone w celu ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz dóbr kultury mają pierwszeństwo przed innymi przepisami. Blisko 11% gminy zajmują kompleksy leśne, znajdujące się głównie w jej południowej części (pierwotne lasy stanowiła puszcza jodłowo-bukowa, która ocalała tylko w nielicznych miejscach). Stanowią one siedlisko dla wielu gatunków ptaków i zwierząt. Bogactwem naturalnym Gminy Zagórz są złoża ropy (w XIX w. zaczęto prowadzić badania i prace w zakresie poszukiwania ropy naftowej), na jej źródła natrafiono w Wielopolu, gdzie powstały kopalnie tego surowca, a jego wydobywanie prowadzono do lat 90. XX wieku oraz w miejscowości Mokre, w której nadal istnieją liczne pokłady tego surowca.

Położenie gminy Zagórz w obszarach prawnie chronionych ma bezpośredni wpływ na kierunki jej rozwoju. Ogranicza to bądź wyklucza możliwości podejmowania inwestycji szkodliwych dla środowiska naturalnego oraz zobowiązuje do szczególnej dbałości o środowisko naturalne. Utrzymanie dotychczasowej poprawnej kondycji różnorodnych składników środowiska przyrodniczego, wymaga dalszej prawidłowej gospodarki i kontynuowania działań poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Ponad 85% powierzchni gminy Zagórz położona jest w cennym przyrodniczo obszarze, w związku z czym wszelkie działania planistyczne powinny być podporządkowane i wypracowane w zgodzie z ochroną przyrody i środowiska.

Obszar Gminy przejawia unikatowe wartości przyrodnicze i środowiskowe, które powinny zostać zachowane. Polityka przestrzenna powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia społeczności gminy Zagórz.

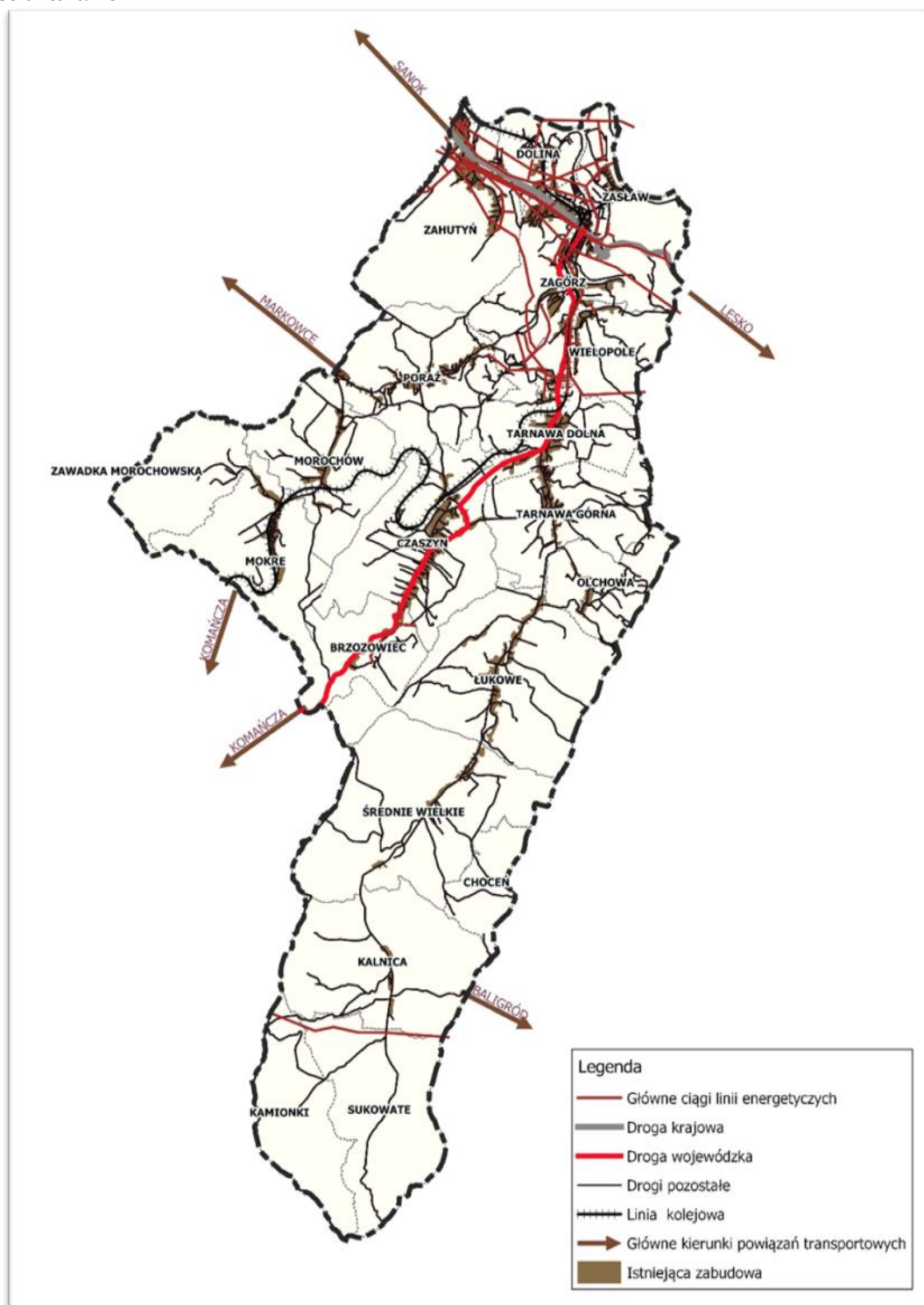
Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w Gminie Zagórz - uwarunkowania ekologiczne



Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura techniczna gminy ma wpływ na poziom życia jej mieszkańców. Dbłość o rozwój infrastruktury technicznej jest niezbędny dla właściwego funkcjonowania produkcyjnych działów gospodarki i społeczeństwa, ułatwia i warunkuje działalność gospodarczą i społeczną gminy.

Rysunek 4. Istniejące zagospodarowanie i infrastruktura techniczna Gminy Zagórz - uwarunkowania infrastrukturalne



Źródło: opracowanie własne

Gmina Zagórz położona jest na styku ważnych szlaków komunikacyjnych województwa podkarpackiego, w odległości 50 km od przejść granicznych na Słowację i Ukrainę. Przez Zagórz przechodzi główna trasa prowadząca z Sanoka w Bieszczady w kierunku Ustrzyk Dolnych lub Cisnej, a także do przejścia granicznego z Ukrainą (droga krajowa nr 84). Przebiega tu również droga do Komańczy, Łupkowa i przejścia granicznego ze Słowacją w Radoszycach (droga wojewódzka 892). Zagórz pełni również rolę ważnego węzła kolejowego, łączącego trasy: Jasło – Zagórz – Łupków, prowadzącą przez Przełęcz Łupkowską na Słowację oraz Jasło – Zagórz – Chyrów, wiodącą na Ukrainę.

Długość dróg w poszczególnych kategoriach na terenie Gminy Zagórz:

- ✓ droga krajowa nr 84, długość w granicach gminy: 6,8 km
- ✓ droga wojewódzka nr 892, długość w granicach gminy: 14,5 km
- ✓ drogi powiatowe:
 - droga nr 2228R relacji Poraż – Zagórz, długość w granicach gminy: 6,39 km;
 - droga nr 2229R relacji Prusiek – Niebieszczy – Wysoczany, długość w granicach gminy: 7,0 km;
 - droga nr 2256R relacji Tarnawa – Huzele, długość w granicach gminy: 2,42 km;
 - droga nr 2257R relacji Tarnawa – Kalnica długość w granicach gminy: 13,72 km;
 - droga nr 2258R relacji Tarnawa – Olchowa - Hoczew długość w granicach gminy: 2,85 km;
 - droga nr 2259R relacji Rzepedź – Kalnica – Mchawa długość w granicach gminy: 7,0 km;
- ✓ drogi gminne - sieć dróg gminnych składa się z 175 odcinków o łącznej długości: 136,7 km.

Głównym źródłem zasilania w wodę Gminy Zagórz jest ujęcie wód w Zasławiu, której właścicielem jest Sanockie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Sanoku. Natomiast właścicielem sieci wodociągowej jest Gmina Zagórz, a jej eksploratorami są: przedsiębiorstwo SPGK Sp. z o.o. oraz Zakład Usług Technicznych Sp. z o.o. w Zagórz. Dodatkowo na terenie gminy znajdują się dwa ujęcia wody zaopatrujące w wodę mieszkańców miejscowości Średnie Wielkie i Kalnica. Na koniec 2021 roku w Gminie Zagórz było 74,0 km sieci wodociągowej (długość bez dł. 11,3 km SPGK'u). Do gminnej sieci wodociągowej podłączone były 1972 nieruchomości, tj. 56% wszystkich zlokalizowanych w Gminie Zagórz nieruchomości (w tym 98% na terenie Zagorza, a 30% na obszarze wiejskim Gminy Zagórz).

Większość ścieków bytowo-komunalnych z obszaru Gminy Zagórz odprowadzanych jest do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Zagórz. Miejscowości Średnie Wielkie i Kalnica posiadają własne oczyszczalnie ścieków sanitarno-bytowych opartych na technologii mechaniczno-biologicznej. Właścicielem całej sieci oraz trzech oczyszczalni ścieków jest Gmina Zagórz, a eksploatatorem ZUT Sp. z o.o. Oprócz powyższego systemu oczyszczania ścieków, na terenie Gminy Zagórz zlokalizowane są także zbiorniki bezodpływowe (tzw. szamba) i przydomowe (indywidualne) oczyszczalnie ścieków. Przydomowe oczyszczalnie służą do ochrony wód i instalowane są tam, gdzie brak jest systemów zbiorczej kanalizacji sanitarnej. Do sieci kanalizacyjnej nie są przyłączone miejscowości Mokre, Morochów, Olchowa, Łukowe, Czaszyn oraz obręb Brzozowiec.

Na koniec roku 2021 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Zagórz wyniosła 177,8km. Przyłączonych do niej było 2665 nieruchomości, tj. 76% wszystkich zlokalizowanych w Gminie Zagórz nieruchomości (w tym 79% na terenie Zagorza, a 73% na obszarze wiejskim Gminy Zagórz).

Przez obszar Gminy Zagórz przebiegają 2 linie wysokiego napięcia 110 kV: Sanok – Ustrzyki Dolne oraz Sanok – Lesko – Solina. Podstawą zasilania Gminy Zagórz są linie elektroenergetyczne średniego napięcia. W celu poprawy pewności oraz ciągłości zasilania odbiorców planuje się budowę stacji elektroenergetycznej 110/15 kV (GPZ) Zagórz wraz z liniami zasilającymi 110 kV – wariantowo, jako wpięcie w istniejącą linię 110 kV Sanok – Lesko wpięcie w istniejącą linię 110 kV Sanok – Ustrzyki Dolne, w związku z czym przewidziano dwie lokalizacje ww. stacji.

Na teren Gminy Zagórz gaz doprowadzany jest gazociągiem wysokoprężnym biegnącym z Tyrawy Solnej do Leska, a w Zagórz zlokalizowana jest stacja gazowa. Aktualnie w gaz zaopatrywanych jest 8 z 12 miejscowości, tj.: Zagórz, Poraż, Zahutyń, Tarnawa Górna, Tarnawa Dolna, Czaszyn, Mokre i Morochów. Długość czynnej sieci gazowej wynosi 124 238 mb.

W Gminie Zagórz zapewniony jest dostęp do szerokopasmowego internetu w większości zamieszkałych miejscowości. Głównymi dostawcami Internetu na terenie gminy są firmy lokalne oraz operatorzy krajowych sieci komórkowych.

Jak wynika z analizy przestrzennej obszary koncentracji zabudowy występują na terenach o dobrej dostępności komunikacyjnej. Wzrastający ruch drogowy i wzmożona eksploatacja dróg powoduje pogorszenie ich stanu. Część z nich wymaga modernizacji, w tym dostosowania do potrzeb mieszkańców i odwiedzających gminę turystów. Wykształcone w długim okresie czasu układy osadnicze i kierunki ciążenia komunikacyjnych zdeteterminowały kształt i kierunki rozbudowy sieci komunikacyjnej. Wzrastający ruch na drodze krajowej i wojewódzkiej przebiegających przez obszar gminy spowoduje, że układ dróg będzie wymagał w okresie kilku lat intensywnej modernizacji i rozbudowy.

Dalszy rozwój gminy w zakresie obsługującego układu drogowego może się opierać o istniejący układ dróg, niezbędne są jednak działania polegające na ich modernizacji technicznej i realizacji brakujących w powiązaniach odcinków.

Brak kompleksowych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, wyznaczonych na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego, sprawia, że w większości budownictwo rozwija się na terenach prywatnych. Wśród zabudowy dominuje typ zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

5.2. Kierunki Polityki przestrzennej Gminy

Bazując na ww. uwarunkowaniach wewnętrznych, iż zewnętrznych rozwoju gminy Zagórz, obowiązujące Studium wskazuje jednoznacznie główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy dla wyznaczonych w Studium stref polityki:

1. **Dla Strefy A** - o dominującej funkcji mieszkaniowo - usługowej, obejmująca rejon północny gminy. Obszar ten określić można jako obszar przyspieszonego rozwoju, strefę budowy, modernizacji i rozbudowy istniejących systemów infrastruktury technicznej zarówno o znaczeniu krajowym jak i miejscowym. W strefie tej zlokalizowane jest centrum miasta i centrum obsługi gminy, centrum zatrudnienia i główne skupisko miejsc zamieszkania; proponowane jest tam również miejsce

Jako główne zasady i kierunki działań przyjęto tu:

- ustalenie w MPZP warunków kształtowania form zabudowy,
- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- ochronę krajobrazu kulturowego,
- ochronę systemu ekologicznego miasta.

2. **Dla Strefy B** - o dominacji funkcji rolniczej oraz uzupełniającej funkcji mieszkaniowej i usługowej, obejmujący rejon środkowy gminy. .

Jako główne zasady i kierunki działań przyjęto tu:

- porządkowanie i uzupełnianie istniejącej zabudowy,
- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej,
- wykluczenie zabudowy z kompleksów rolniczych,
- ochronę istniejących kompleksów leśnych,
- prowadzenie gospodarki rolnej zgodnie z warunkami przyrodniczymi (przeciwdziałanie erozji gleb).

3. **Dla Strefy C** - o uzupełniających się funkcjach rolnictwa i leśnictwa oraz turystyczno-wypoczynkowej, obejmujący rejon południowy gminy. Duże obszary przestrzeni chronionych w tej strefie mają za zadanie umożliwić nowoczesną produkcję czystej żywności jak i rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych w zgodzie ze środowiskiem.

Jako główne zasady i kierunki działań przyjęto tu:

- Podporządkowanie obowiązującym przepisom szczególnym, które regulują zasady ochrony przyrody i udostępniania Parku dla różnej działalności człowieka
- ochronę kompleksów leśnych i łąkowych.

Na terenie Gminy Zagórz obowiązuje 41 planów miejscowych o łącznej pow. ok. 737 ha. Zakończono prace planistyczne dotyczące sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o nazwie „LESKA GÓRA-I” oraz Rada Miejska w Zagórz uchwalała Nr XXXI/229/2021 z 17 czerwca 2021 r. uchwalała miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Zagórz o nazwie „TARNAWA DOLNA-II i uchwalała Nr XXXI/228/2021 z 17 czerwca 2021 r. uchwalała zmianę Nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Wolności, Skłodowskiej, Curie i Kruczej w Zagórz. Prowadzono prace dotyczące przygotowania analiz poprzedzających przystąpienia do sporządzenia kolejnego planu miejscowego. Przeprowadzone analizy wykazywały zasadność podjęcia prac planistycznych dla obszaru w nich wskazanych. Efektem końcowym tych prac było podjęcie przez Radę Miejska w Zagórz uchwały dotyczącej przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego: uchwała Nr XXXVI/272/2021 z dnia 30 listopada 2021 roku o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o nazwie „ŁUKOWE-II”.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W roku 2021 wydano łącznie 103 decyzje administracyjne w sprawie ustalenia zasad zagospodarowania i zabudowy, w tym: 57 decyzji o warunkach zabudowy – pozytywne, 6 decyzji odmawiających ustalenia warunków zabudowy, 2 decyzji zmieniających, 5 decyzji o przeniesieniu, 5 decyzji umorzeniowych. Dla lokalizacji inwestycji celu publicznego wydano 28 decyzji. Ponadto na wnioski zainteresowanych jak i na

potrzeby wewnętrzne gminy wydano 70 wypisów i wyrysów z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz 30 ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zagórz.

Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Zagórz w latach 2016-2021.

Tabela 6. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Gmina Zagórz	58	80	86	87	59	57
	Powiat sanocki	423	430	425	429	284	334

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Zagórz jest zrównoważonym modelem rozwoju, obejmującym w sposób spójny i komplementarny sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, infrastrukturalną jak i strefę związaną z ochroną środowiska. Jest on zgodny z zakładaną w Studium polityką przestrzenną - opiera się na aktualnych uwarunkowaniach funkcjonalno-przestrzennych gminy Zagórz oraz wspiera realizację zakładanych w dokumencie kierunków. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Zagórz służyć ma zobrazowaniu, wizji rozwoju gminy realizowanej poprzez zakładane w strategii rozwoju gminy cele strategiczne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zagórz uwzględnia: zasadę ciągłości realizacji polityk społeczno-gospodarczych i przestrzennych oraz stan zagospodarowania. Nie jest on planem zagospodarowania, lecz schematem obrazującym sposób funkcjonowania obszaru i stanowi przestrzenne odniesienie dla polityk rozwojowych.

GLÓWNYMI CELAMI KSZTAŁTOWANEGO MODELU STRUKTURY SĄ:



Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zagórz powstał przy uwzględnieniu specyfiki gminy, przyjętych kierunków jej rozwoju i oraz koncepcji ukształtowanej podczas prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami. Z jednej strony, ze względu na ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni (w tym sieć osadniczą), powiązania komunikacyjne,

występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także wiele innych uwarunkowań zastanych, a z drugiej strony w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyodrębniono strefy przestrzenne Gminy Zagórz.

W celu wyznaczenia stref będących elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej przeanalizowano kluczowe uwarunkowania rozwojowe Gminy Zagórz tj.:

- ✓ kierunki zmian w przestrzeni wynikające z celów Strategii Rozwoju Gminy oraz uwzględniające ustalenia, zalecenia (rekomendacje) i zasady wynikające z dokumentów wojewódzkich i krajowych;
- ✓ elementy struktury osadniczej takie jak:
 - dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe,
 - obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju Gminy (np. obszary usługowe, obszary turystyki i wypoczynku, obszary produkcji przemysłowej lub rolniczej i leśnej, obszary chronione, obszary inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym),
 - inne obszary – ważne z punktu widzenia Gminy,
 - schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych,
 - potencjalne konflikty przestrzenne.

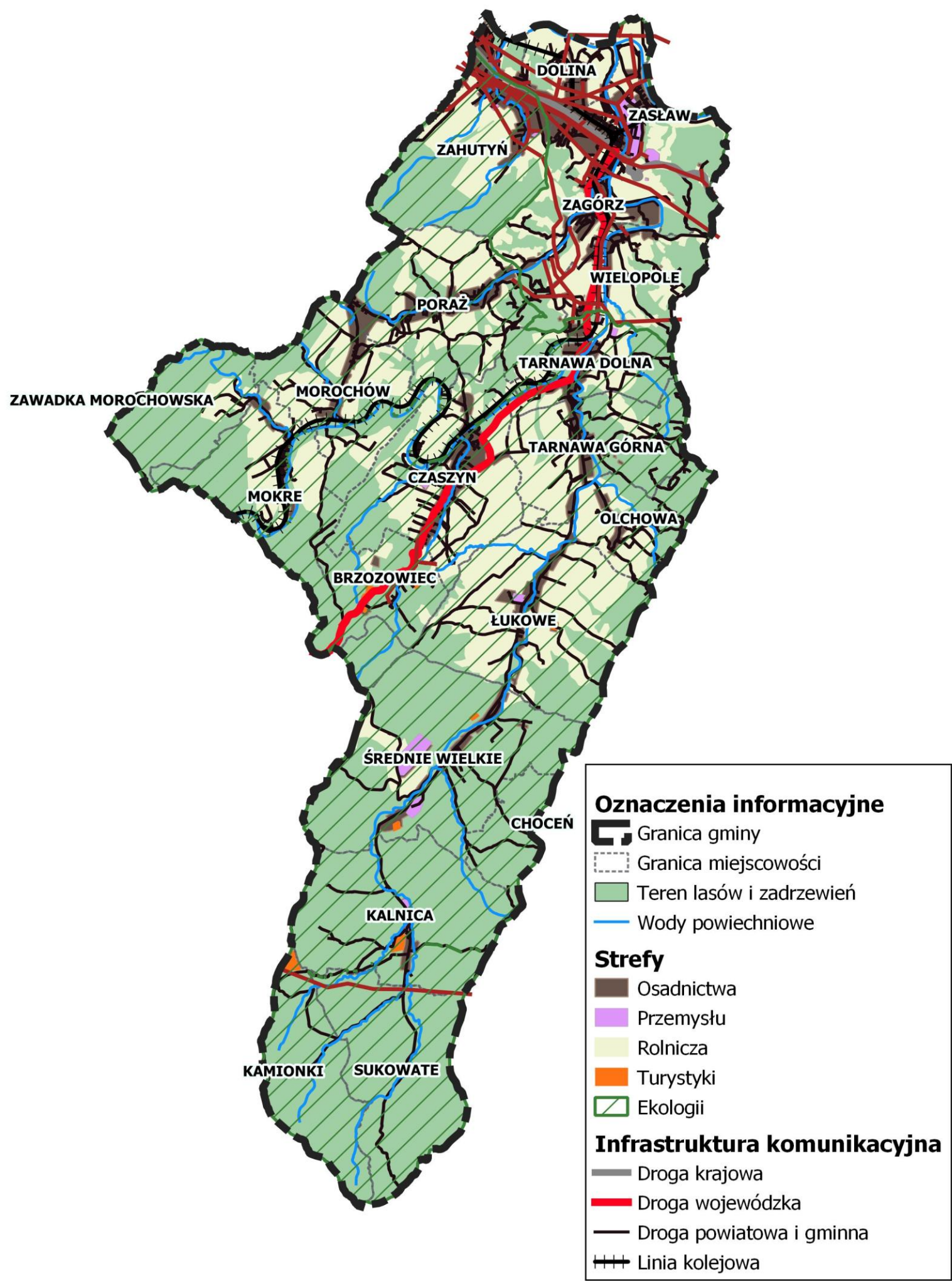
W RAMACH MODELU WYZNACZONO 5 STREF,
KTÓRE WZAJEMNIE SIĘ UZUPEŁNIAJĄ I NA SIEBIE ODDZIAŁYWUJĄ:



Dla właściwego funkcjonowania Gminy Zagórz konieczny jest zrównoważony i spójny rozwój wszystkich tych stref tworzący model oparty na wizji i realizacji założonych celów realizacji polityki rozwój. Dla zapewnienia komplementarnego rozwoju wszystkich 5 stref (osadnictwa, przemysłu, rolniczej, ekologii oraz turystyki) zaleca się, aby:

- ✓ polityka przestrzenna gminy była prowadzona w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju (konieczność określenia zasad zagospodarowania pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym poprzez ochronę jego cennych zasobów, przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu jego walorów);
- ✓ wykorzystać rezerwy terenowe, w celu uzupełniania zabudowy oraz kształtowania zabudowy zwartej (nie należy dopuszczać do rozpraszania zabudowy);
- ✓ rozważyć możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w zakresie wykorzystywania energii solarnej i produkcji biomasy.
- ✓ polityka przestrzenna gminy powinna być kształtowana harmonijnie, w zgodzie z istniejącą przyrodą oraz zgodnie z potrzebą kształtowania wysokiej jakości przestrzeni i wysokich warunków życia mieszkańców.

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zagórz



Źródło: opracowanie własne

STREFA OSADNICZA

Obejmuje tereny zainwestowane, przeznaczone do zainwestowania w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przyległe do nich obszary stanowiące potencjalne tereny rozwoju osadnictwa.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ tworzeniu wysokiej jakości przestrzeni urbanistycznej dla rozwoju: funkcji mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych, realizowanych w zwartych obszarach wokół terenów już zainwestowanych, uzupełnianiu istniejącej zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych, funkcji rekreacji indywidualnej, funkcji usługowych, rolnych, wytwórczych i produkcyjnych, lokowanych na obrzeżach terenów zabudowy mieszkaniowej lub niezależnie – z dobrym dostępem do systemu transportowego,
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska kulturowego i walorów krajobrazowych poprzez: zapewnienie ochrony wyznaczonych w Studium obiektów cennych i zabytkowych, poprzez wprowadzenie regulacji, określających sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodującej utraty ich wartości kulturowych oraz zasady kształtowania zabudowy w ich sąsiedztwie, zapewnienie ochrony ekspozycji punktów widokowych, poprzez wprowadzanie regulacji dotyczących usytuowania i ograniczania gabarytów nowo realizowanej przekształcanej zabudowy w ich sąsiedztwie, wyznaczenie i ochronę lokalnych, atrakcyjnych otwarc widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy.

Strefa ta ma za zadanie realizację celów w zakresie:

- ✓ rozwoju mieszkalnictwa;
- ✓ rozwoju usług publicznych i komercyjnych;
- ✓ rozwoju urządzeń usługowych dla mieszkalnictwa i korzystających z wypoczynku;
- ✓ uporządkowanie istniejącej zabudowy, kształtowanie zespołów zieleni urządzonej;
- ✓ rozwoju działalności gospodarczych niewykazujących szkodliwości dla środowiska;
- ✓ zapewnienie odpowiednich standardów obsługi komunikacyjnej i wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- ✓ ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych;
- ✓ zapewnienie bazy noclegowej dla korzystających z wypoczynku;
- ✓ obsługi gospodarki rolnej i leśnej.

Fotografia 2. Strefa osadnicza w Gminie Zagórz - miejscowość Poraż



Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

Strefa ta obejmuje tereny zainwestowane gminy w postaci: istniejącego i projektowanego budownictwa mieszkaniowego, typowej zabudowy zagrodowej, obszarów usług, obszarów działalności gospodarczej, cmentarzy oraz potencjalnych możliwości ich rozwoju. Strefa ta ściśle wiąże się z istniejącą i projektowaną infrastrukturą techniczną.

STREFA PRZEMYSŁU

Podstawowe przeznaczenie gruntów zlokalizowanej w tej strefie: zakłady produkcyjne, rzemieślnicze, bazy składy i magazyny oraz tereny strefy ekonomicznej „Euro-Park Mielec”. Strefę stanowią tereny działalności gospodarczej i komunalnej. Obowiązuje najwyższa ochrona zbiorników wód podziemnych.

Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ zakazie realizacji obiektów powodujących degradację środowiska,
- ✓ zakazie realizacji budynków mieszkalnych, służby zdrowia i oświaty,
- ✓ nakazie wyposażenia terenu w sieci wodociągową i kanalizacyjną oraz urządzenia do neutralizacji i odprowadzania chemicznie aktywnych ścieków,
- ✓ w przypadku realizacji inwestycji mogącej pogorszyć stan środowiska, strefa niekorzystnego oddziaływania musi się zamknąć w obszarze strefy lub działki inwestora.

Fotografia 3. Strefa przemysłu w Gminie Zagórz – miejscowość Zagórz, Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro – Park Mielec



Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

Ocena oddziaływania na środowisko obiektów lokalizowanych w strefie powinna w szczególności zawierać określenie potencjalnych zagrożeń dla otoczenia takich jak hałas, zwiększenie natężenia ruchu samochodowego czy inne zagrożenia mogące powodować stałe lub okresowe uciążliwości dla funkcji mieszkaniowej.

STREFA ROLNICZA

W skład tej strefy wchodzi grunty rolne użytkowane i odłogowane, łąki, pastwiska a także części kompleksów leśnych tworzących zarośla wzdłuż cieków i głęboko wciętych dolin.

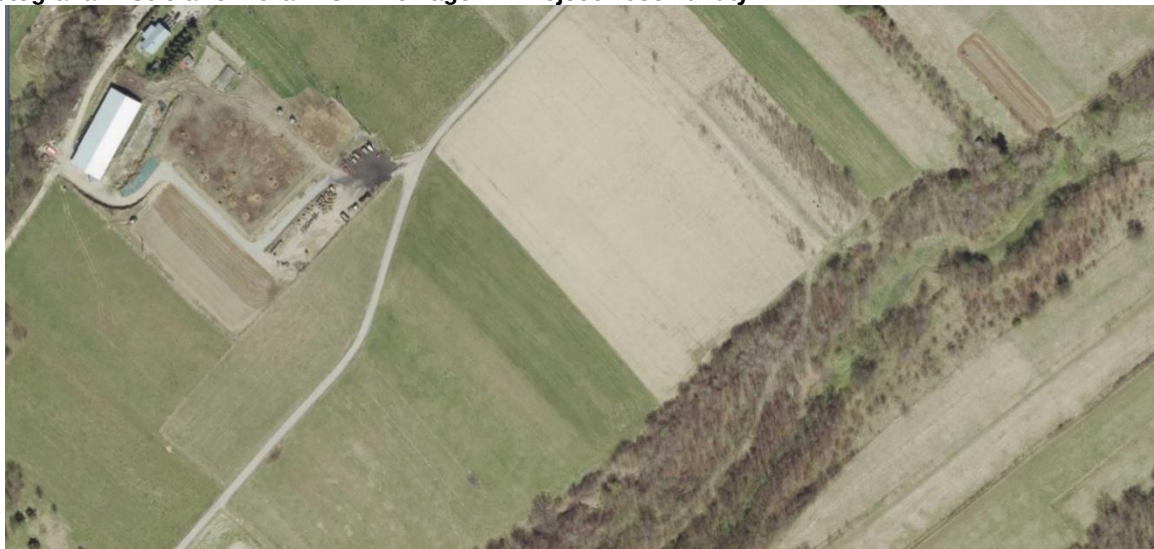
Polityka przestrzenna w strefie koncentrować się będzie na:

- ✓ dostosowaniu struktury użytkowania terenów do warunków przyrodniczych, zachowania i wzbogacania ich wartości i walorów krajobrazu. Kierunki działań będą obejmować: zachowanie i wzbogacenie istniejących wartości przyrody i krajobrazu, dostosowanie struktury użytkowania terenów rolnych do warunków środowiskowych, zachowanie obudowy biologicznej małych cieków oraz suchych dolin, zaniechanie rozwoju zainwestowania rolniczego;
- ✓ kształtowaniu i ochronie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego;

prowadzeniu gospodarki rolnej i leśnej zgodnie z zasadami obowiązującymi w obszarach chronionych i w planach urządzania lasów.

Strefę tworzą obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której wskazane są tereny poddane specjalnym rygorom użytkowania oraz tereny upraw rolnych. Zakłada ochronę jak największego obszaru gruntów rolnych, poprawę ich wartości użytkowej oraz maksymalne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolniczej. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Fotografia 4. Strefa rolnicza w Gminie Zagórz - miejscowość Zahutyń



Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

Strefa ta obejmuje obszar lasów, terenów rolnych, terenów chronionych. Zakłada się, że głównymi funkcjami tej jednostki jest:

- rolnictwo, zwłaszcza na glebach najwyższych klas bonitacyjnych;
- gospodarka leśna;
- ochrona przyrody i krajobrazu.

Funkcjami uzupełniającymi są rekreacja i wypoczynek, głównie agroturystyka.

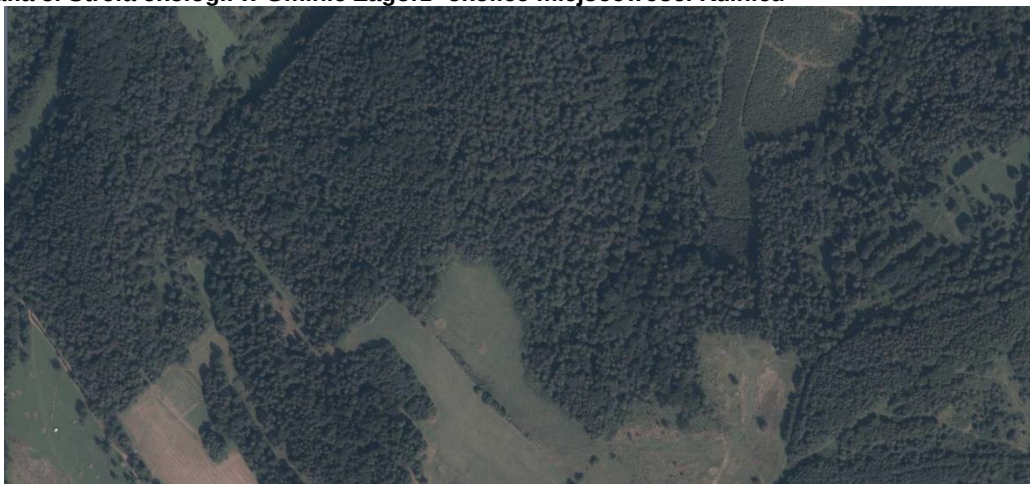
STREFA EKOLOGII

Strefa ta obejmuje ok. 85% powierzchni gminy Zagórz ze względu na występowanie na jej obszarze różnych form ochrony przyrody o bardzo wysokich walorach i zasobach przyrodniczych i krajobrazowych (obszarów chronionego krajobrazu, parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody, obszarów Natura 2000). Strefa ta również obejmuje zwarte kompleksy lasów, polan śródleśnych, pastwisk, odłogowanych terenów rolnych przyległych do lasów, na których następuje naturalna sukcesja zbiorowisk leśnych.

Polityka przestrzenna w strefie będzie podporządkowana nadrzędnemu celowi:

- ✓ ochronie zasobów środowiska przyrodniczego w tym utrzymaniu i odnawianiu zasobów leśnych, ochrony ekosystemów krajobrazów, walorów kulturowych zgodnie z opracowanymi i zatwierdzonymi planami ochrony parków krajobrazowych, planami urządzania lasów stanowiących własność Skarbu Państwa i prywatną. W terenach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych obowiązuje całkowity zakaz wznoszenia budynków i budowli niezwiązanych z podstawową funkcją. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Fotografia 5. Strefa ekologii w Gminie Zagórz- okolice miejscowości Kalnica



Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

STREFA TURYSTYKI

To obszary o wyjątkowej atrakcyjności krajobrazowej, wyróżniające się z obszarów przyrodniczych korzystnymi warunkami dla funkcji rekreacyjnych. Podstawowe przeznaczenie terenu: baza noclegowa i gastronomiczna dla turystyki oraz urządzenia sportu i rekreacji. Zaleca się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całych kompleksów zabudowy przewidywanych w tej strefie.

Do strefy tej należą również obszary leśne obejmujące wszystkie rodzaje lasów, a polegające różnym podmiotom gospodarowania i różnej ochronie prawnej. Są to tereny o korzystnych warunkach dla lokalizacji różnych form rekreacji i wypoczynku. Obowiązuje zachowanie wymogów ochrony środowiska (w tym zachowania różnorodności biologicznej) przy realizacji nowych inwestycji.

Fotografia 6. Strefa turystyki w Gminie Zagórz - okolice miejscowości Łukowe

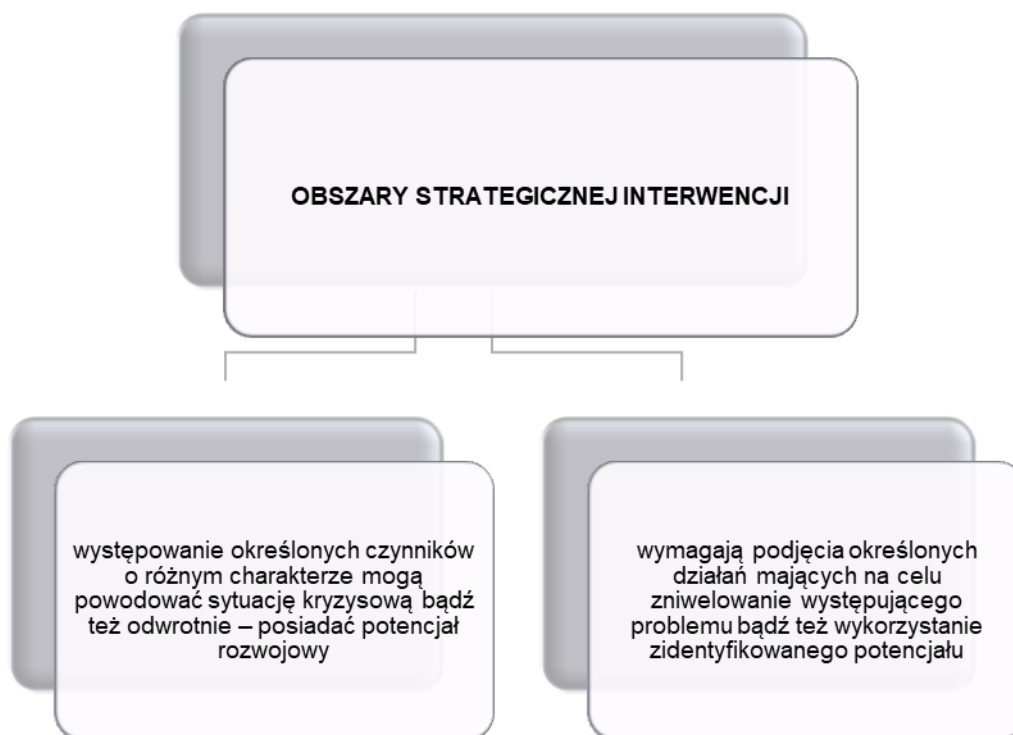


Źródło: <https://zagorz.e-mapa.net/>

5.4. Obszary strategicznej interwencji określone dla Gminy Zagórz

Obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju *obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

Identyfikacja zarówno OSI określonych w strategiach wojewódzkich, jak i tych kluczowych dla Gminy jest szczególnie istotne z punktu widzenia prawidłowego planowania działań i zachowania pełnej spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi różnych szczebli.



- Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) wskazane są:
- ✓ na poziomie krajowym
 - w **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030;**
 - ✓ na poziomie regionalnym
 - w **Strategii rozwoju województwa Podkarpackie 2030;**
 - ✓ na poziomie lokalnym
 - w **Strategii Rozwoju Gminy Zagórz**

POZIOM KRAJOWY

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) Gmina Zagórz została ujęta Krajowym Obszarze Strategicznych Interwencji:

- **Wschodnia Polska**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej.

Rysunek 6. KOSI Wschodnia Polska



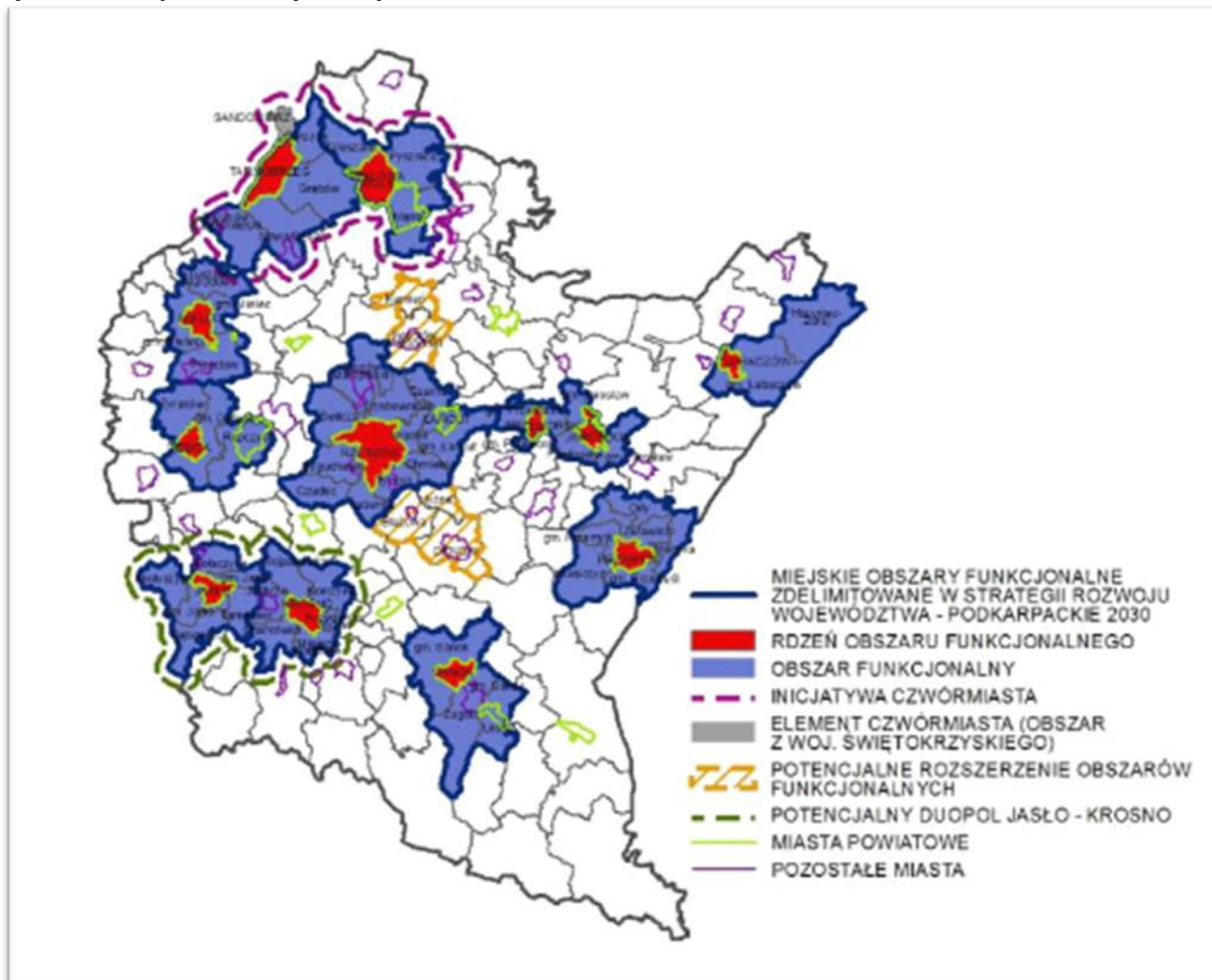
Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

POZIOM REGIONALNY

Zgodnie z Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030 gmina Zagórz wpisuje się w następujące Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji:

WYKORZYSTANIE POLICENTRYCZNEGO MIEJSKIEGO UKŁADU OSADNICZEGO (7.1) w ten obszar strategicznej interwencji wpisuje miasto Zagórz

Rysunek 7. Miejskie Obszary Funkcjonalne



Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO MIAST, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM BIEGUNÓW WZROSTU WRAZ Z ROZPRZESTRZENIANIEM TRENDÓW ROZWOJOWYCH NA OTACZAJĄCE JE OBSZARY FUNKCJONALNE ORAZ WIEJSKIE (7.1.2.)

Duopol Sanok-Lesko – potencjał w zakresie obsługi ruchu turystycznego Bieszczadów. Wysoko rozwinięta branża motoryzacyjna. Duży potencjał przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych oraz generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją i Ukrainą. Bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej. Docelowo duopol może zostać rozszerzony o Ustrzyki Dolne, tworząc układ multipolarny.

Zakładane działania:

- ✓ wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- ✓ rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- ✓ wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- ✓ kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;

- ✓ dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- ✓ zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- ✓ wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;
- ✓ kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- ✓ wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

ROZWÓJ POWIĄZAŃ KOMUNIKACYJNYCH WEWNĄTRZ OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH BIEGUNÓW WZROSTU (7.1.3.)

Zakładane działania:

- ✓ zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- ✓ podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- ✓ modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- ✓ rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- ✓ wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- ✓ rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

ROZWÓJ MIAST POWIATOWYCH I MIAST MNIEJSZYCH (MIASTO ZAGÓRZ) (7.1.4.)

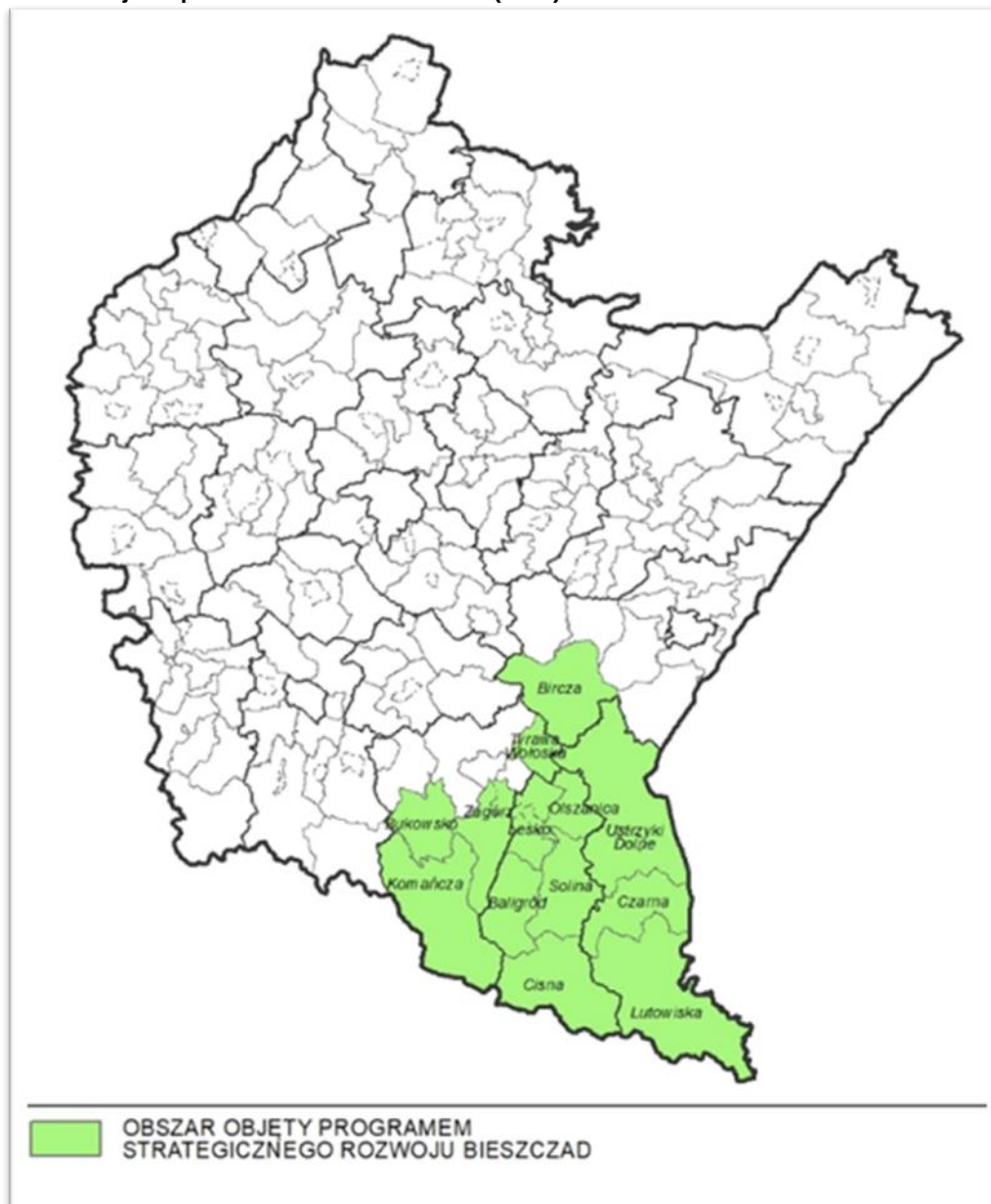
Zakładane działania:

- ✓ poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu na potencjalnych specjalizacjach gospodarczych ośrodka miejskiego;
- ✓ wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym;
- ✓ zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- ✓ modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- ✓ poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- ✓ rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;
- ✓ poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
- ✓ podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;
- ✓ poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
- ✓ kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
- ✓ wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
- ✓ dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
- ✓ niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;

- ✓ rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się.

OBSZARY WYMAGAJĄCE SZCZEGÓLNEGO WSPARCIA W KONTEKŚCIE RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU (7.3.)

Rysunek 8. Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad (7.3.2)



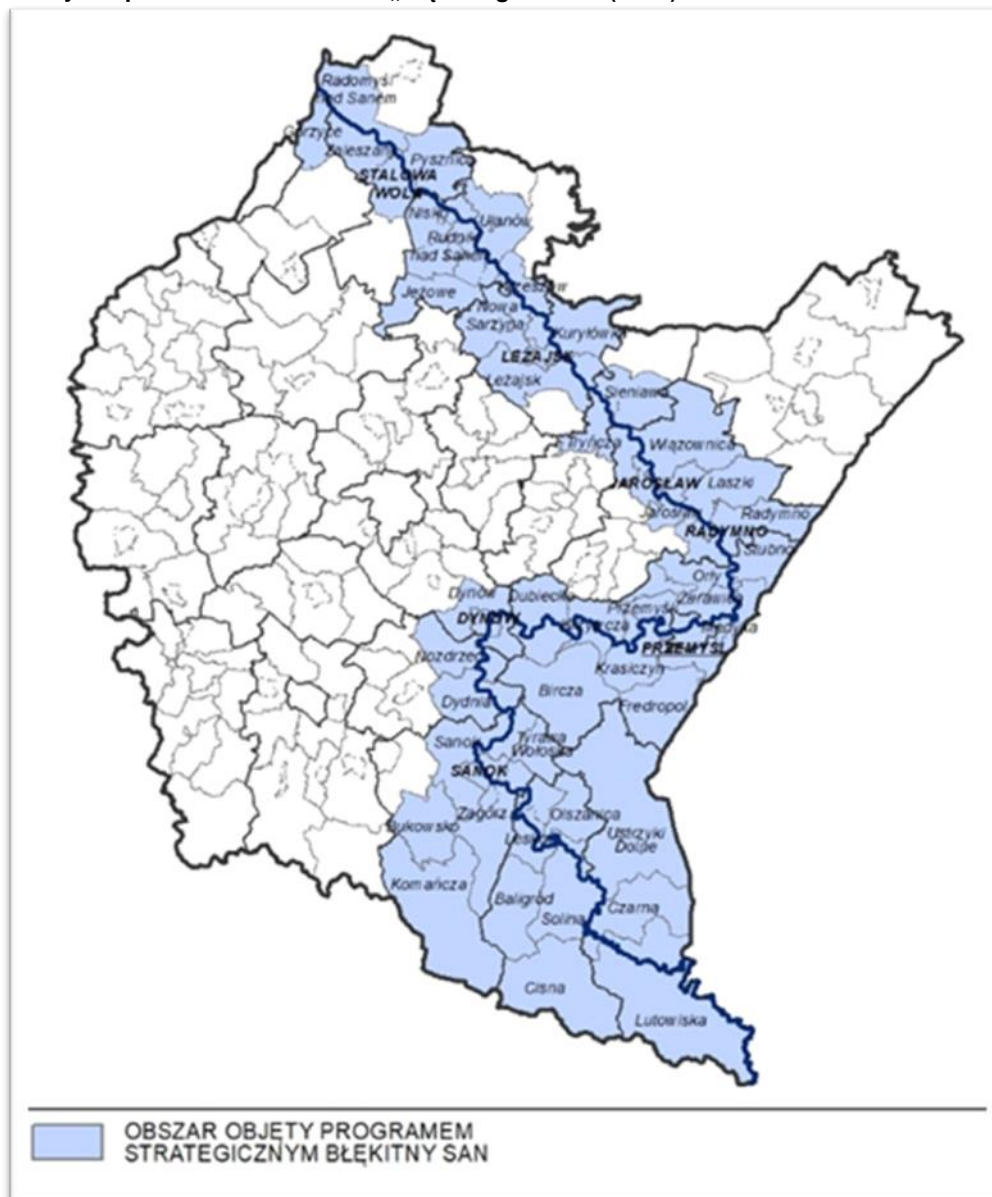
Źródło: Strategia rozwoju województwa-Podkarpackie 2030

Zakładane działania:

- ✓ rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jako warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na obszarze Bieszczad;
- ✓ podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w oparciu o endemiczne zasoby Bieszczad;
- ✓ wzmocnienie bazy ekonomicznej miast tworzących potencjalny obszar wzrostu w oparciu o tradycję, ale przy wykorzystaniu nowych i innowacyjnych uwarunkowań organizacyjnych;
- ✓ wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w oparciu o przemysł bazujący na lokalnych zasobach tj. turystyczny, drzewny i spożywczy;

- ✓ poprawa poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad poprzez rozwój spółdzielczości, rzemiosła i grup producenckich wraz z przetwórstwem rolno-spożywczym opartym na certyfikowanych produktach lokalnych;
- ✓ rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu;
- ✓ rozwój kapitału ludzkiego poprzez poszerzenie jakości edukacji w celu wzrostu elastyczności zachowań na rynku pracy;
- ✓ poprawa dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia;
- ✓ zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i wzmocnienie instytucji z Trzeciego Sektora prowadzące do wspólnego rozwiązywania problemów i przezwyciężania barier;
- ✓ poprawa zewnętrznej i wewnętrznej spójności terytorialnej Bieszczad w wymiarze przestrzennym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej i kolejowej oraz infrastruktury uzupełniającej;
- ✓ poprawa dostępności cyfrowej obszaru Bieszczad poprzez rozbudowę sieci informacyjno-komunikacyjnej;
- ✓ wykorzystanie położenia geograficznego do rozwoju sieci turystycznych przejść granicznych;
- ✓ utrzymanie walorów środowiskowych i krajobrazowych Bieszczad jako podstawowego zasobu endogenicznego;
- ✓ dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami pod kątem zachowania cennych walorów krajobrazowo-środowiskowych, przy uwarunkowaniach społeczno-osadniczych Bieszczad;
- ✓ wykorzystanie klastrów energetycznych celem wzrostu poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu;
- ✓ rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej z wykorzystaniem uwarunkowań do rozwoju sportów zimowych;
- ✓ utworzenie w Bieszczadach nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej tj.: Podkarpackie Centrum Sportów w województwie, Ośrodka Przygotowań Olimpijskich Centralnego Ośrodka Sportu.

Rysunek 9. Rozwój i wspieranie obszaru Gmin „Błękitnego Sanu” (7.3.3)



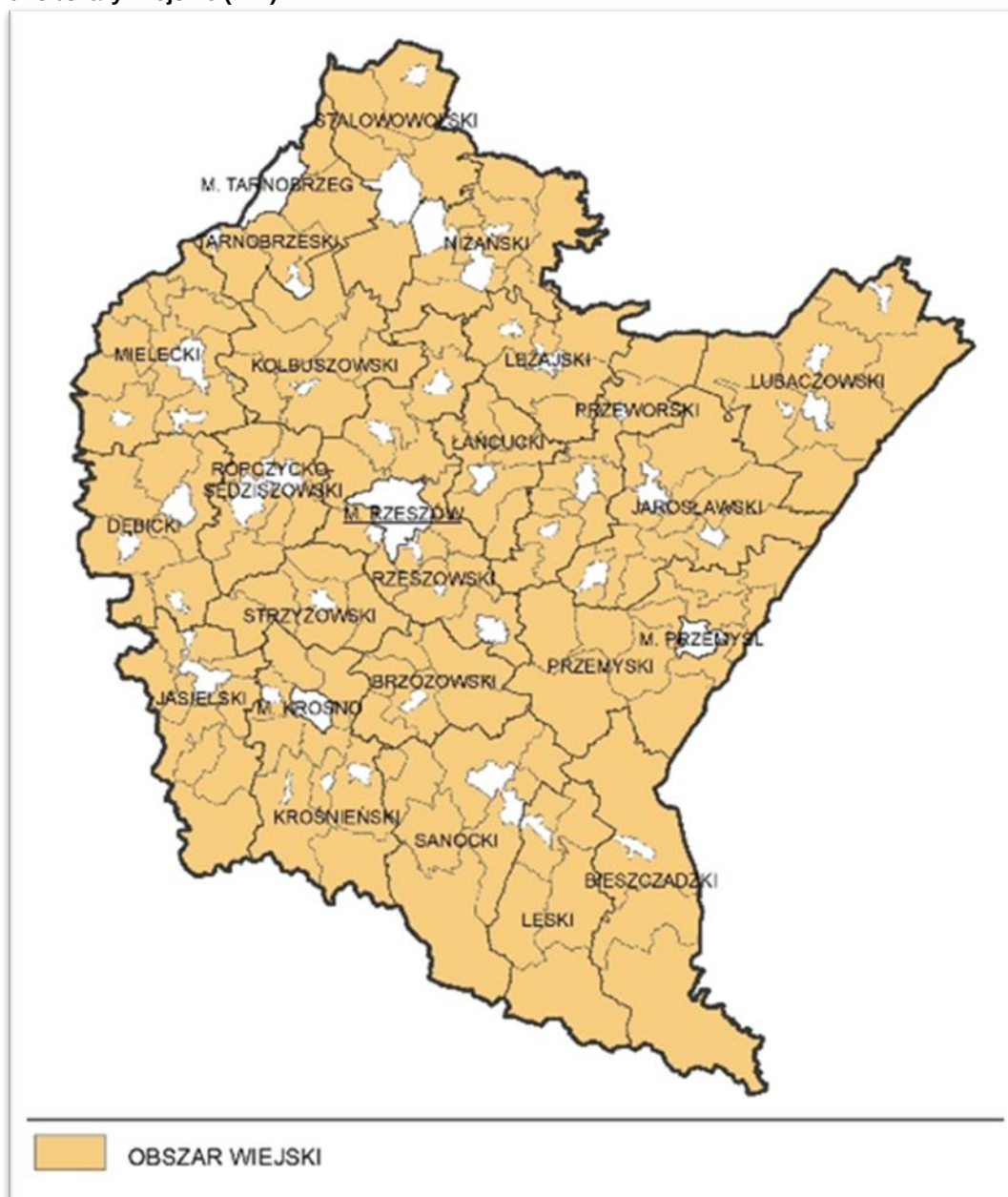
Źródło: Strategia rozwoju województwa-Podkarpackie 2030

Zakładane działania:

- ✓ wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych;
- ✓ utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów;
- ✓ zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

OBSZARY WIEJSKIE – WYSOKA JAKOŚĆ PRZESTRZENI DO ZAMIESZKANIA, PRACY I WYPOCZYNKU (7.4.) – w ten obszar strategicznej interwencji wpisują się obszar wiejski gminy Zagórz

Rysunek 10. Obszary wiejskie (7.4.)



Źródło: Strategia rozwoju województwa -Podkarpackie 2030

WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH POPRZECZ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (7.4.1)

Zakładane działania:

- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- ✓ zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- ✓ modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- ✓ rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;

- ✓ poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- ✓ tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH (7.4.2.)

Zakładane działania

- ✓ promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- ✓ aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- ✓ kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- ✓ wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ✓ ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- ✓ rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

INTEGRACJA I AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI WIEJSKIEJ W ASPEKcie SPOŁECZNYM I KULTUROWYM (7.4.3.)

Zakładane działania:

- ✓ wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- ✓ podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- ✓ poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- ✓ promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- ✓ upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- ✓ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

RACJONALIZACJA PRZESTRZENI WIEJSKIEJ (7.4.4.)

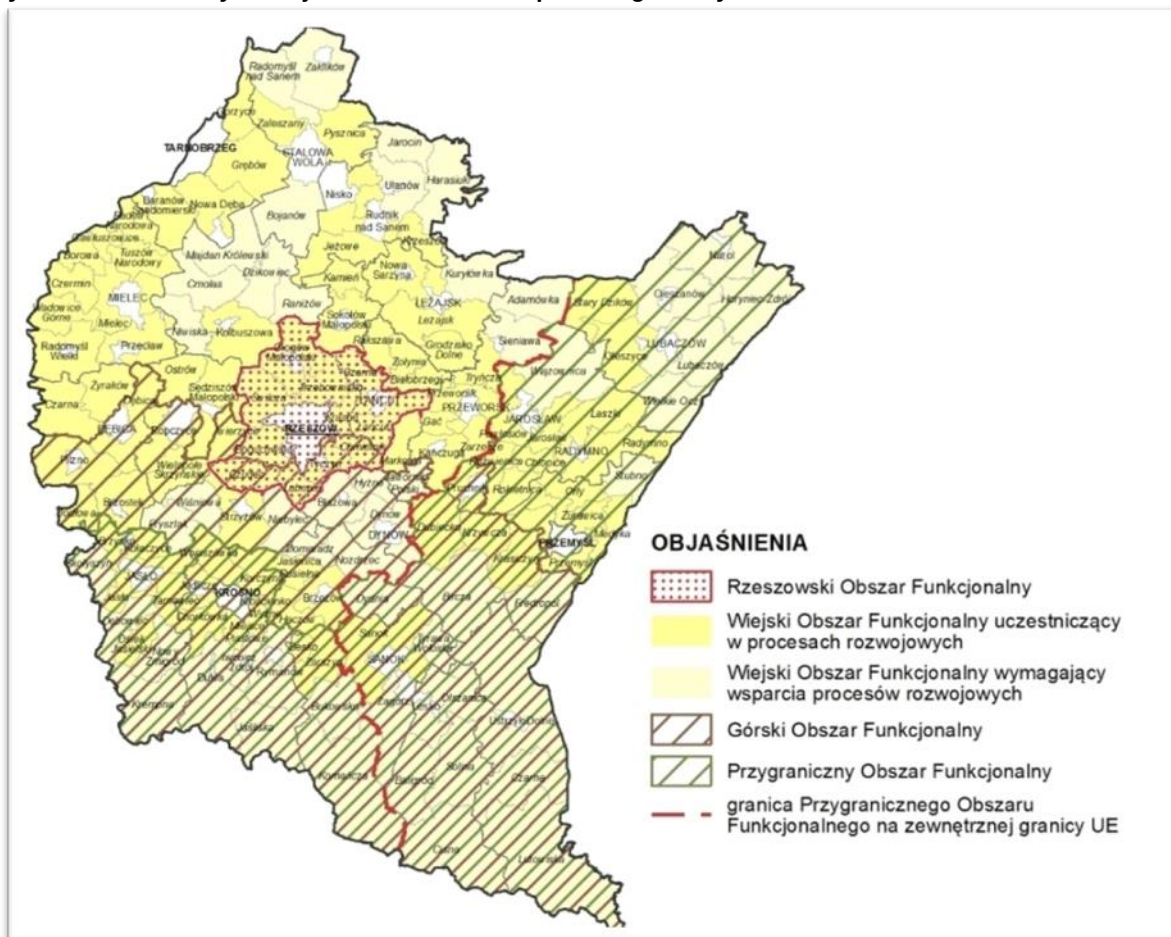
Zakładane działania:

- ✓ dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- ✓ wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- ✓ poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- ✓ budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;

- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Gmina Zagórz została zaliczona w ramach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030 (PZPWP) także do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym.

Rysunek 11. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

WIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY WYMAGAJĄCY WSPARCIA PROCESÓW ROZWOJOWYCH

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- ✓ rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- ✓ rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- ✓ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ✓ racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- ✓ rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój bazy usług publicznych;
- ✓ zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- ✓ ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- ✓ rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz leczenia uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

GÓRSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- ✓ ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ✓ rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- ✓ tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- ✓ ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- ✓ ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości
- ✓ uzdrowiskowych;
- ✓ przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- ✓ wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych;
- ✓ uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;
- ✓ budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

PRZYGRANICZNY OBSZAR FUNKCJONALNY

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- ✓ rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- ✓ rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- ✓ rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- ✓ rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- ✓ integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- ✓ wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- ✓ poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- ✓ współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- ✓ poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Ponadto Gmina Zagórz została zaliczona do jednego z obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, wyodrębnionego w ramach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP).

Rysunek 12. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU REGIONALNYM

BIESZCZADZKO-BESKIDZKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- ✓ poprawa dostępności komunikacyjnej w układzie regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ✓ rozwój różnych form usług turystycznych oraz funkcji uzdrowiskowej;
- ✓ kompleksowy rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dostosowanej do skali ruchu turystycznego oraz poprawa gospodarki odpadami;
- ✓ rozwój przemysłu drzewnego, budowlanego i elektromaszynowego, przemysłu spożywczego opartego o przetwórstwo;

- ✓ rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym służącego zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ budowa i rozwijanie powiązań funkcjonalnych ze Słowacją oraz Ukrainą m.in. przez rozbudowę infrastruktury granicznej;
- ✓ przebudowa i rozbudowa istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w celu właściwego rozprowadzenia ruchu turystycznego;
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej w ośrodkach uzdrowiskowych, wypoczynkowych oraz w miastach i gminach o potencjale turystycznym;
- ✓ ograniczanie zjawiska rozpraszania zabudowy w celu zachowania ładu przestrzennego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, drożności korytarzy ekologicznych;
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej zwłaszcza na obszarach najczęściej odwiedzanych przez turystów, w szczególności kompleksowa budowa i przebudowa systemów wodno-kanalizacyjnych wokół zbiorników wodnych i w dorzeczach rzek;
- ✓ minimalizowanie i ograniczanie negatywnych skutków suszy poprzez kompleksowe działania określone w Planie przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły;
- ✓ ochrona i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, w tym wyróżniających region zabytków świadczących o jego dawnej wielokulturowości oraz związanych z przemysłem naftowym.

POZIOM LOKALNY

Na poziomie gminnym w ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy Zagórz zarówno na etapie diagnostycznym, jak i planistycznym, analizowano możliwość wyznaczenia w gminie Zagórz Lokalnych Obszarów Strategicznej Interwencji. Specyfika Gminy oraz zdiagnozowane problemy, a jednocześnie rozpoznane zasoby endogeniczne i potencjały Gminy, które można wykorzystać do rozwoju zgodnego z przyjętą wizją Gminy zdecydowały o wyodrębnieniu obszarów strategicznej interwencji obejmujących swym zasięgiem obszar całej gminy:

- ✓ wskazane jako OSI w ramach Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Plany gminy na poziomie lokalnym są zbieżne z tym co definiuje nadrzędny dokument planistyczny na poziomie województwa podkarpackiego;
- ✓ wyselekcjonowane zadania realizacyjne umieszczone w części opisującej cele operacyjne samorządu gminy Zagórz
- ✓ budowa i modernizacja infrastruktury technicznej związanej z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej;
- ✓ zaspokajanie potrzeb społecznych i rekreacyjnych mieszkańców;
- ✓ poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego co wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy.

W definicję OSI, tą jako obszarów problemowych, wymagających kompleksowej interwencji, niewątpliwie wpisują się **obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji**.

Efektom prac nad „Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Zagórz na lata 2016-2023” jest wyznaczenie **8 ograniczonych terytorialnie obszarów o charakterze kryzysowym** – koncentracja interwencji w wymiarze terytorialnym obejmuje obszary zdegradowane znajdujące się na terenie **Osiedla Zasław, Osiedla Nowy Zagórz, Osiedla Stary Zagórz, Osiedla Wielopole, Sołectwo Mokre, Sołectwo Morochów, Sołectwo Poraż, Sołectwo Tarnawa Górna**. Biorąc pod uwagę horyzont czasowy działań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji oraz wdrożone dotychczas przedsięwzięcia rewitalizacyjne, potrzeba kontynuowania wielopłaszczyznowej interwencji po 2023 roku pozostaje aktualna w przypadku tych ośmiu obszarów zdegradowanych.

Na obszarach zdegradowanych, biorąc pod uwagę nagromadzenie sytuacji kryzysowych, wyznaczono **obszary rewitalizacji**. Mając na uwadze specyfikę obszarów i procesów rewitalizacyjnych, uznano, iż należy przyjąć wspólną wizję dla wszystkich.

Cele rewitalizacji wskazują na rezultaty o kluczowym znaczeniu oraz długiej perspektywie czasowej. Ukierunkowują działania, których zadaniem jest wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, a w rezultacie poprawy jego sytuacji, co w konsekwencji przekłada się na całą gminę. Za główny cel rewitalizacji obrano *Wyeliminowania przyczyn występowania wysokiej koncentracji zjawisk kryzysowych, dotyczących sfer społeczno-gospodarczej oraz przestrzenno-infrastrukturalnej na obszarze rewitalizacji, oddziałujących na poprawę jakości życia mieszkańców.*

Zdefiniowany cel główny został doprecyzowany kierunkami działań (celami szczegółowymi). Cele szczegółowe dotyczą aspektów tworzących dwa główne obszary funkcjonowania gminy:

- Społeczno-gospodarczy.
- Przestrzenno-funkcjonalny.

Cel główny realizowany jest poprzez cele szczegółowe, w tym m.in. poprzez:

- ✓ Integrację społeczeństwa poprzez rozszerzenie oferty kulturalno-rozrywkowej na terenie gminy.
- ✓ Poprawę jakości usług aktywizujących osoby wykluczone społecznie.
- ✓ Edukację społeczeństwa w zakresie ochrony zdrowia oraz ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych.
- ✓ Aktywizację zawodową mieszkańców.
- ✓ Modernizację infrastruktury społecznej.
- ✓ Poprawę funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej.
- ✓ Dostosowanie budynków publicznych do potrzeb osób chorych, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie.
- ✓ Poprawę efektywności energetycznej budynków wielorodzinnych i użyteczności publicznej poprzez modernizację energetyczną budynków.

5.5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Zagórz przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenów dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego gminy, pozostaje nadal jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą na najbliższe 10 lat.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy Zagórz określono na podstawie stworzonego modelu funkcjonalno-przestrzennego, uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zagórz.

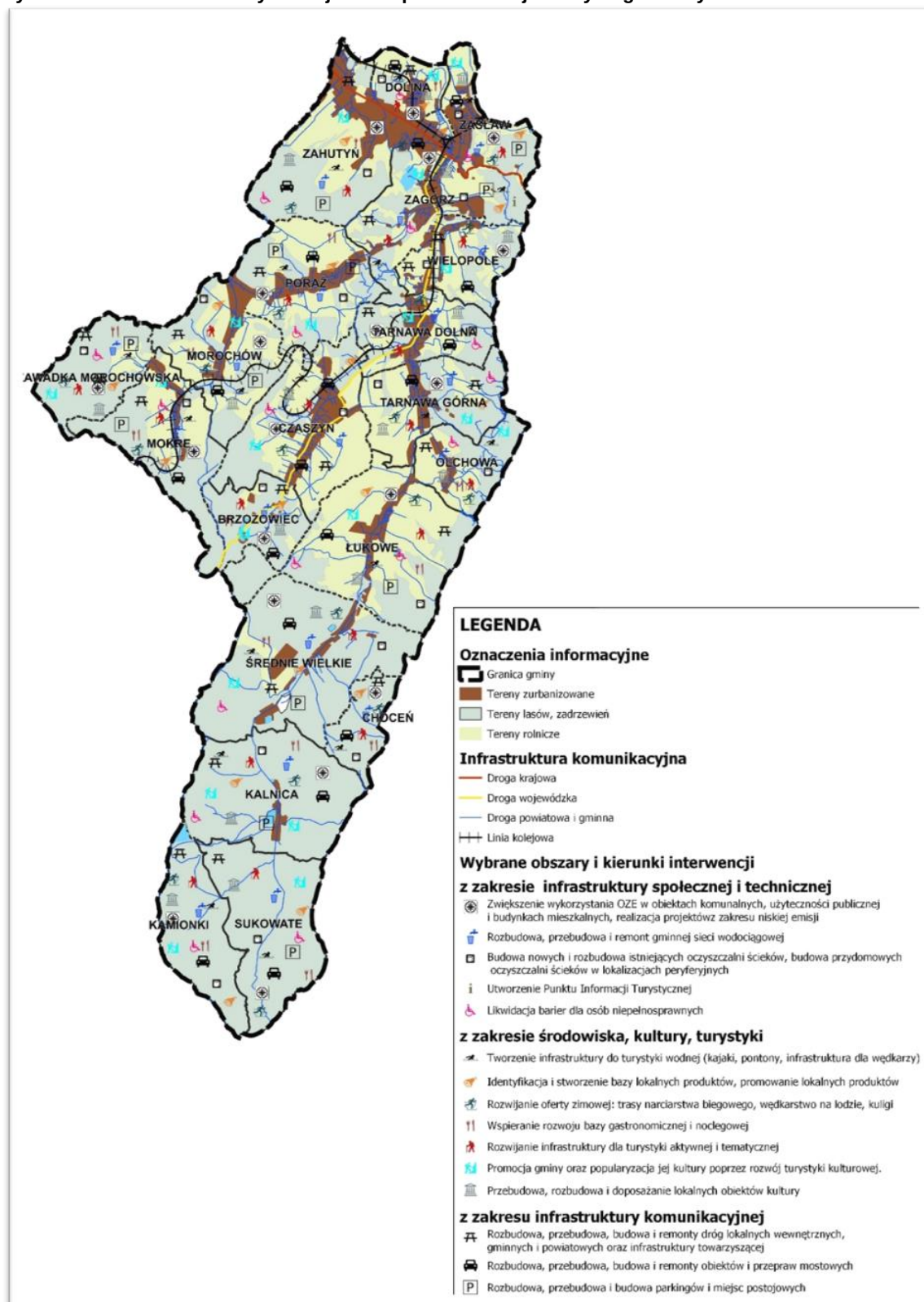
Podstawowe założenia wynikające z przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i przyjętej w Strategii wizji rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje dla kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych są następujące:

- ✓ rozpoczęcie prac nad nowym Studium, które dostosowane będzie do obowiązującego systemu prawnego oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy;
- ✓ opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie na obszarach, które z różnych przyczyn należy chronić przed niekontrolowaną zabudową, a także dla lokalizacji obiektów użyteczności publicznej np. ścieżek rowerowych czy terenów rekreacyjnych;
- ✓ opracowywanie programów rewitalizacji, identyfikowanie obszarów zdegradowanych;
- ✓ rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- ✓ kształtowanie struktury przestrzennej wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- ✓ zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, ścieżki rowerowe;
- ✓ integracja planowania strategicznego (rozwój społeczno-gospodarczy) oraz planowania przestrzennego;

- ✓ prowadzenie ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni gminy w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym;
- ✓ podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kulturze;
- ✓ dostosowywanie przestrzeni poszczególnych miejscowości do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- ✓ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego;
- ✓ dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- ✓ tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz stref wypoczynkowo-rekreacyjnych, z udziałem terenów aktywnych przyrodniczo;
- ✓ dobra organizacja miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej;
- ✓ zachowanie i tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu w tym uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych;
- ✓ racjonalny rozwój infrastruktury odpowiadający potrzebom mieszkańców, inwestorów jak i turystów.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej gminy realizowane są m.in. przez zadania realizacyjne określone w niniejszej strategii

Rysunek 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zagórz - wybrane kierunki działań



Źródło: opracowanie własne

Pogłębienie wskazanych rekomendacji znajduje się także w modelu funkcjonalno-przestrzennym stanowiącym integralną część dokumentu Strategii. Dodatkowo należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zagórz, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Strategia Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032 jest dokumentem kierunkowym, swoistą mapą drogową, stanowiącą podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów społecznych Gminy. Pozwala to na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy. Kompleksowe podejście, będące cechą planowania strategicznego powoduje, iż realizacja tak określonej strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych i wszystkich partnerów społecznych w Gminie. Bardzo ważnym aspektem jest uspołecznienie procesu wdrażania Strategii przy udziale głównych partnerów społecznych.

Dla realizacji Strategii niezbędne będzie podejmowanie działań:

- samodzielnych przez władze Gminy,
- samodzielnych przez podmioty sektora prywatnego,
- samodzielnych przez organizacje pozarządowe,
- indywidualnych przez mieszkańców i ich nieformalne grupy i środowiska,
- wspólnych z udziałem partnerów z różnych sektorów (publicznego, prywatnego i pozarządowego).

Wynika z tego, iż bardzo ważnym, a jednocześnie trudnym zadaniem będzie zaangażowanie wszystkich kluczowych dla rozwoju Gminy partnerów społecznych. Powodzenie w tym zakresie jest uzależnione od zdolności do wzajemnej komunikacji, radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych partnerów i grup, wspólnego definiowania problemów i celów, a następnie wspólnych przedsięwzięć.

W okresie wdrażania Strategii władze Gminy mogą występować w różnych rolach, w tym jako:

- bezpośredni samodzielny realizator działań,
- inicjator i animator działań,
- uczestnik działań podejmowanych wspólnie z innymi partnerami,
- wspierający organizacyjnie, technicznie i finansowo działania podejmowane przez partnerów lokalnych,
- operator centrum lokalnej informacji i komunikacji w Gminie.

Wdrożenie Strategii przez władze Gminy wymaga stosowania operacyjnych narzędzi planistycznych, pozwalających na podjęcie ostatecznych decyzji, które działania i przy jakich zaangażowanych środkach własnych oraz zewnętrznych będą realizowane. Tymi narzędziami władz Gminy będą:

- wieloletnia prognoza finansowa,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- polityki szczegółowe Gminy (stanowiące zbiór spójnych zasad odnoszących się do określonej dziedziny życia/funkcjonowania Gminy), pozwalające podejmować powtarzalne decyzje według tych samych kryteriów,
- zadania wyznaczane urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, Plan gospodarki niskoemisyjnej, Program ochrony środowiska, inne programy wieloletnie czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat krośnieński. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

Zatem Skuteczna realizacja strategii opierać się będzie na następujących zasadach:

1. Kompleksowe (całościowe) podejście.
2. Posiadanie zintegrowanych celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.
3. Koncentracja środków na zadania o największych korzyściach społecznych.
4. Weryfikowanie planów i działań z punktu widzenia zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.
5. Rozwijanie współpracy partnerów społecznych.
6. Otwarta komunikacja z mieszkańcami.
7. Współpraca z partnerami w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
8. Stały monitoring realizacji strategii.
9. Konsekwencja w realizacji zadań dla długookresowych celów strategii.

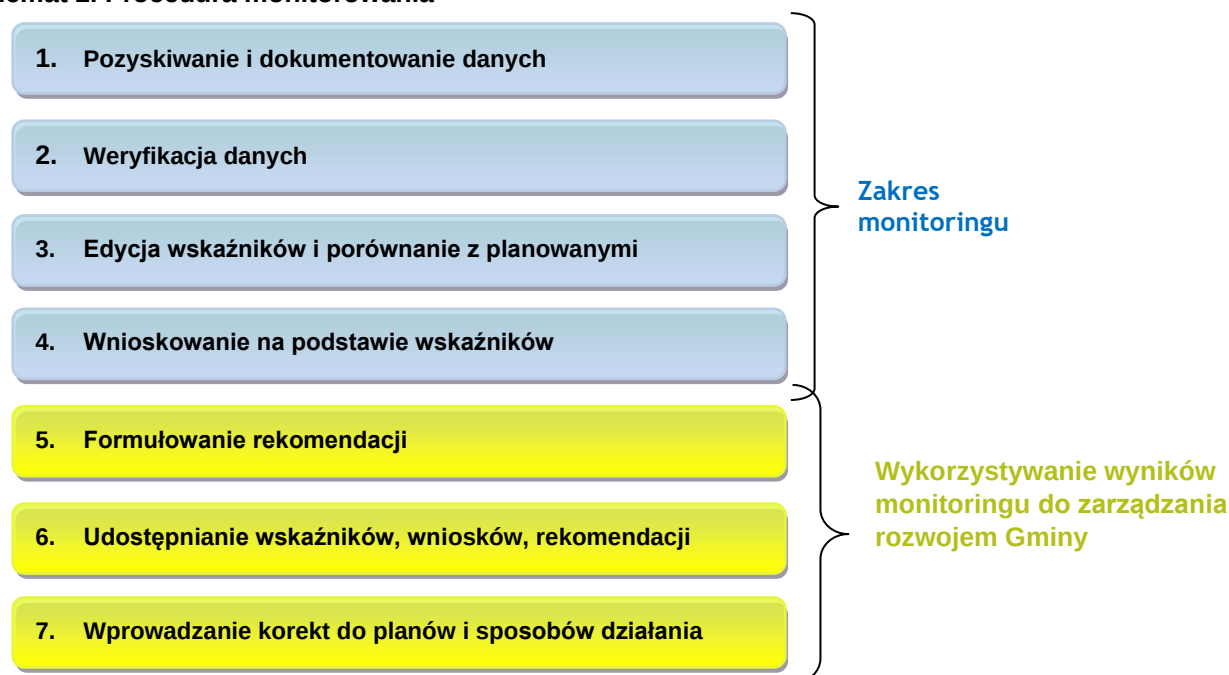
System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności Burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał Rady Miejskiej i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

Proces monitorowania obejmie:

- Zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów operacyjnych i zadań realizacyjnych Strategii.
- Określenie procedury monitorowania.
- Wyznaczenie referatów i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników.
- Koordynowanie procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

Schemat 2. Procedura monitorowania



Opracowanie: Jacek Dębczyński, Agnieszka Esz

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Zagórz na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023) oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Podkarpackiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Zagórz na lata 2023-2032. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy w Zagórz oraz jednostek organizacyjnych Gminy Zagórz.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem sanockim, województwem podkarpackim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest Gmina Zagórz na realizację zadań.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie

finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2023-2030 na podstawie Uchwały Nr XLV/334/2022 Rady Miejskiej w Zagórz z dnia 16.09.2022r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Zagórz. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą ponad 486 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych – 87 mln zł i podatku od nieruchomości – 50 mln zł, natomiast wydatki – ponad 484 mln zł.

Tabela 7. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

Dochody ogółem		w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	Podatek od nieruchomości		
2023	61 243 723,00	9 200 000,00	6 150 000,00	68 541 023,00	2 653 773,98
2024	59 885 550,00	9 770 000,00	6 150 000,00	62 694 596,30	1 882 213,70
2025	65 450 000,00	10 300 000,00	6 200 000,00	62 847 786,30	2 632 213,70
2026	58 639 000,00	10 604 000,00	6 250 000,00	56 006 786,30	2 632 213,70
2027	59 240 000,00	10 920 000,00	6 250 000,00	56 604 518,53	2 635 481,47
2028	59 495 000,00	11 020 000,00	6 300 000,00	58 195 000,00	1 300 000,00
2029	60 680 000,00	11 300 000,00	6 350 000,00	59 177 289,00	1 502 711,00
2030	62 035 000,00	11 350 000,00	6 350 000,00	60 286 672,02	1 748 327,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLV/334/2022 Rady Miejskiej w Zagórz z dnia 16.09.2022r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Zagórz

Z kolei potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach realizacji Strategii, tj. 2023-2030 wyniesie około 28 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy

Załącznik 2: Wzór ankiety

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

Załącznik 4: Raport z badania ankietowego